

ČESKÉ PRÁVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

časopis vydávaný občanským sdružením
Česká společnost pro právo životního prostředí

Evidenční číslo MK ČR E 11476

ISSN: 1213-5542

Adresa redakce: Česká společnost pro právo životního prostředí,

Národní třída č. 18,

Praha 1, PSČ 116 91

e-mail: CSPZP@seznam.cz

webové stránky: www.cspzp.cz

Pro členy České společnosti pro právo životního prostředí je časopis zdarma.

Výkonný redaktor:

JUDr. VOJTĚCH STEJSKAL, Ph.D.

e-mail: redakce@cspzp.cz

Předseda redakční rady:

Doc. JUDr. Ing. MILAN PEKÁREK, CSc.

Členové redakční rady:

Doc. JUDr. IVANA PRŮCHOVÁ, CSc.

JUDr. JANA ZÁSTĚROVÁ, CSc.

Doc. JUDr. MILAN DAMOHORSKÝ, DrSc.

Doc. JUDr. JAROSLAV DROBNÍK, CSc.

JUDr. MILAN KINDL, CSc.

JUDr. SVATOMÍR MLČOCH

RNDr. JAROSLAV OBERMAJER

Ing. TOMÁŠ ROTHŘOCKL

JUDr. Ing. JOSEF STAŠA, CSc.

JUDr. JIŘÍ ŠEMBERA, CSc.

JUDr. JOSEF VEDRAL, Ph.D.

Sazba a technická redakce provedena

v nakladatelství **IFEC s.r.o.**

Tištěno na recyklovaném papíru.

Redakční uzávěrka 8. čísla: 30. 07. 2003

8. číslo vyšlo dne 30. 08. 2003 v Praze

Náklad: 700 výtisků

Časopis v roce 2003 vychází 4x.

Upozornění redakce:

Redakce považuje za nepřipustné publikování jednoho příspěvku ve více periodikách. Redakce si osvojuje právo vyřadit příspěvky nesplňující zásady pokynů pro autory příspěvků do časopisu České právo životního prostředí nebo příspěvky se souhlasem autora postoupit jinému periodiku. Redakce si vyhrazuje právo rozhodnout o zařazení příspěvku do jiného čísla časopisu, než bylo předem dohodnuto s autorem příspěvku; o této skutečnosti jej bude neprodleně informovat. Za obsah jednotlivých příspěvků zodpovídá jejich autor, příspěvky nemusí vyjadřovat stanovisko redakce. Nevyžádané příspěvky se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo rozhodnout o otištění obsahově nevyhovujících příspěvků a je oprávněná stanovit oponenta příspěvku.

Toto číslo vzniklo s finančním přispěním Hlavního města Prahy.

Na číslo dále přispěla Rada vědeckých společností ČR.

OBSAH

OBSAH	2
TÉMA	3
<i>Helena Čížková</i> : 5. ministerská konference Evropské hospodářské komise	
Organizace spojených národů „Životní prostředí pro Evropu“	3
<i>Vojtěch Stejskal</i> : Zoologické zahrady mají vlastní zákon	9
<i>Veronika Langrová, David Hadroušek</i> : Právní úprava kontroly	
v ochraně životního prostředí	27
<i>Zdeněk Hokr</i> : O zapisování zvláště chráněných území do katastru nemovitostí	34
<i>David Vačkář</i> : Od pandy k baktériím: přístup k biodiverzitě	
v mezinárodním právu	49
<i>Libuše Vlasáková</i> : Přistoupí Česká republika k Dohodě o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků?	55
<i>Eva Kášová</i> : K naturální kriminalitě	65
<i>Eva Mazancová</i> : Nejnovější právní předpisy v ochraně vod	69
NÁŠ HOST	75
<i>Massimiliano Montini</i> : TRADE AND ENVIRONMENT: AN ANALYSIS	
OF THE CONFLICTING INTERESTS AT STAKE IN THE CASE-LAW	
OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE	75
ZE ŽIVOTA SPOLEČNOSTI	103
<i>Jana Zástěrová</i> : Vědecké centrum Berlín pro bádání v sociálních vědách	103
ZAZNAMENALI JSME	106
Ochrana životního prostředí v návrhu smlouvy o Evropské Ústavě	106
Závazná část Plánu odpadového hospodářství České republiky	112
INFORMACE	121
Referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii	121
Nová národní přírodní památka – Zbrašovské aragonitové jeskyně	122
12. zástupce ČR na Seznamu světového dědictví UNESCO	124
Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA	126
Letní škola práva životního prostředí, Barcelona, 14. – 18. 7. 2003	126
Konference Lesní právo v porovnání tří zemí: Německo – Polsko – ČR	129
JUDIKATURA TÝKAJÍCÍ SE PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	134
Záznam údajů o odsouzení občana ČR v zahraničí za trestný čin	
proti životnímu prostředí do Rejstříku trestů ČR	134
RÉCENZE A ANOTACE	137
PŘEHLED NOVÉ LEGISLATIVY	141

TÉMA

5. ministerská konference Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů „Životní prostředí pro Evropu“

Ing. Helena Čížková, Ph.D.

5. konference ministrů životního prostředí regionu Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů (EHK OSN) „Životní prostředí pro Evropu“ se konala v ukrajinském Kyjevě ve dnech 21. – 23. května 2003. Významného zasedání – prvního velkého setkání environmentálních ministrů po Světovém summitu o udržitelném rozvoji, pořádaném v Johannesburgu v roce 2002 – se účastnili delegáti z 51 členských zemí EHK OSN a zástupci řady mezinárodních organizací a institucí, regionálních center pro životní prostředí (Regional Environmental Centers, RECs) a nestátních neziskových organizací (NGOs), působících v oblasti životního prostředí (NGOs). Česká republika byla reprezentována delegací v čele s ministrem životního prostředí Liborem Ambrozem; členem delegace byl již tradičně zástupce českých environmentálních NGOs.

Konference (podle místa konání též nazývaná „Kyjevskou konferencí“) je součástí programového procesu „Životní prostředí pro Evropu“, jehož vznik v roce 1991 inicioval tehdejší předseda Federálního výboru pro životní prostředí České a Slovenské Federativní Republiky Josef Vavroušek. Cílem tohoto procesu je posílení vzájemné spolupráce členských zemí EHK OSN a dalších partnerů (mezinárodních organizací a institucí, NGOs, průmyslu a obchodu, vědecké sféry atd.) v oblasti tvorby a implementace politik životního prostředí. Tomuto cíli bylo podřízeno i jednání Kyjevské konference; spojovací linií jednotlivých bodů jejího programu byla myšlenka posílení „environmentální bezpečnosti“ v regionu EHK OSN a integrace hledisek životního prostředí do rozhodování jiných resortů. Specifickým úkolem konference bylo rozhodnout o budoucnosti procesu „Životní prostředí pro Evropu“. Výsledkem jednání byla nejen plně vyjednávaná a v závěru zasedání konsensuálně přijatá souhrnná **Ministerská deklarace**, ale i přijetí řady významných dokumentů právně závazného, doporučujícího, strategického i analytického charakteru.

Nejvýznamnější výsledky Kyjevské konference

Z právního hlediska nejdůležitějším výsledkem Kyjevské konference byly **nové regionální právně závazné dokumenty**, které byly otevřeny k podpisu 21. května 2003 :

- **Protokol o strategickém posuzování životního prostředí k Úmluvě EHK OSN o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států** (tzv. Protokol

o SEA k Espoo úmluvě). Cílem Protokolu je zajistit vysokou úroveň ochrany životního prostředí a lidského zdraví prostřednictvím posuzování potenciálních dopadů připravovaných plánů a koncepcí na životní prostředí a zdraví obyvatelstva. Protokol specifikuje předmět a rámcově i proceduru posuzování, včetně způsobu účasti veřejnosti. Dokument podepsalo 35 států (včetně všech členských států Evropské unie a 8 států vstupujících do EU) a Evropská společenství. Česká republika Protokol podepsala s výhradou ratifikace na základě usnesení vlády č. 444 ze dne 7. května 2003. V současné době tuto problematiku v ČR pokrývá zákon č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů rozvojových koncepcí a programů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů; výhledově bude tyto otázky řešit novela zákona č. 100/2001 Sb.

- **Protokol o registrech úniků a přenosů znečišťujících látek k Úmluvě EHK OSN o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí** (tzv. Protokol o PRTR k Aarhuské úmluvě). Cílem Protokolu je zlepšit přístup veřejnosti k informacím prostřednictvím vytvoření celostátních registrů úniků a přenosů látek znečišťujících životní prostředí. Protokol specifikuje stěžejní prvky registrů (předpokládá se sledování údajů o 86 látkách s významnými vlivy na lidské zdraví, primárně z bodových zdrojů), jejich formu, strukturu a informace, které musí obsahovat, jakož i způsob přístupu veřejnosti k uloženým datům. Dokument podepsalo 36 států (včetně všech členských států Evropské unie a 8 států vstupujících do EU) a Evropská společenství. České republika Protokol podepsala s výhradou ratifikace na základě usnesení vlády č. 466 ze dne 12. května 2003. V současné době tuto problematiku v ČR pokrývá zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění zákona č. 132/2000 Sb. a zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.
- **Protokol o občanskoprávní odpovědnosti a náhradě za škodu způsobenou účinky průmyslových havárií přesahujícími hranice států na vody přesahující hranice států k Úmluvě EHK OSN o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer a Úmluvě EHK OSN o účincích průmyslových havárií přesahujících hranice států** (tzv. Protokol o občanskoprávní odpovědnosti k Úmluvě o vodách a Úmluvě o haváriích). Cílem protokolu, který se zaměřuje na oblast věcného „průniku“ obou úmluv, je vytvoření minimálního základu pro úpravu odpovědnosti za škody na vodách přesahujících hranice států způsobené přeshraničními účinky průmyslových havárií a posílení standardů ochrany životního prostředí ve smyslu principu „znečišťovatel platí“. Protokol předkládá definici „škody“ a „průmyslové havárie“, specifikuje rozsah odpovědnosti provozovatele za škodu způsobenou průmyslovou havárií, ukládá provozovateli zajistit minimální finanční krytí své odpovědnosti a jmenuje možné prostředky ke splnění této povinnosti. Dokument podepsalo 22 států, z toho 8 členských států Evropské unie a 5 států vstupujících do EU. Česká republika (obdobně jako ostatní členské a vstupující státy EU, které Protokol

v Kyjevě nepodepsaly) v této záležitosti sleduje vývoj prací na relevantním právním předpisu EU (směrnice o odpovědnosti za škody na životním prostředí). V současné době tuto problematiku v ČR pokrývá celá řada zákonů: zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a přípravky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 97/1993 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů.

Kromě uvedených dokumentů byla k podpisu otevřena také **sub-regionální Rámcová úmluva o ochraně a udržitelném rozvoji Karpat (tzv. Karpatská úmluva)**, kterou podepsalo 6 ze 7 států karpatského regionu. ČR podepsala Úmluvu s výhradou ratifikace dne 23. května na základě usnesení vlády č. 482 ze dne 19. května 2003. Dokument má rámcový, indikativní charakter a jeho smyslem je podnítit intenzivní mezinárodní spolupráci v oblastech, důležitých pro dosažení udržitelného rozvoje Karpat (např. ochrana a udržitelné využívání biologické a krajinné rozmanitosti; udržitelný management vodních zdrojů; udržitelné zemědělství a lesní hospodářství; hodnocení a monitorování stavu životního prostředí – včetně systémů včasného varování; osvěta, výchova a vzdělávání; podpora účasti veřejnosti na rozhodování).

Účastníci konference projednali a přijali také řadu **politických doporučení** – tzv. „měkkých“ nástrojů environmentální politiky EHK OSN:

- **Doporučení pro plnění a prosazování regionálních úmluv v oblasti životního prostředí** je dokument, připravený s cílem napomoci členským zemím EHK OSN (zvláště státům s transformující se ekonomikou) k vyšší kvalitě naplňování požadavků regionálních úmluv a protokolů v oblasti životního prostředí. Druhým, neméně důležitým cílem je poskytnout zejména zemím s transformující se ekonomikou návod, jak již ve fázi vyjednávání připravovat mechanismy účinného prosazování požadavků těchto právně závazných nástrojů.
- **Doporučení k posílení národních monitoringů životního prostředí a informačních systémů v zemích východní Evropy, Kavkazu a střední Asie** byla vypracována na základě zkušeností Evropské agentury životního prostředí a přidružených zemí Evropské unie. Doporučení se týkají jak věcného zaměření a institucionálního zabezpečení těchto informačních nástrojů, tak možnosti financování jejich zakládání a provozu.
- **Doporučení pro nápravu cen energií**, která mají napomoci hlavně zemím s transformující se ekonomikou reformovat cenu energií tak, aby lépe odrážela náklady, spojené se zátěží životního prostředí při její výrobě a spotřebě.
- **Stanovisko k environmentální výchově pro udržitelný rozvoj** je rámcovým dokumentem, podtrhujícím klíčový význam vzdělávání, výchovy a osvěty v dlouhodobém úsilí o dosažení udržitelného rozvoje. Vyzývá ministry životního prostředí,

aby navázali intenzivní spolupráci s ministry školství a iniciovali přípravu Směrnice o výchově pro udržitelný rozvoj, a to s otevřenou možností její transformace do podoby právně závazného nástroje pro tuto důležitou oblast. V příloze jsou obsaženy prvky uvažované Směrnice.

- **Resoluci o biologické rozmanitosti** předloženou Radou pro Celoevropskou strategii biologické a krajinné rozmanitosti, jejímž hlavním cílem je podpora zastavení úbytku biologické rozmanitosti do r. 2010.

K nejdůležitějším materiálům dlouhodobého, koncepčního charakteru, přijatým na Kyjevské konferenci, patří materiál **„Environmentální partnerství – Strategie pro životní prostředí východní Evropy, Kavkazu a střední Asie“**. Jde o rámcový politický dokument, který specifikuje hlavní problémy životního prostředí, společně 12 zemím tohoto regionu, navrhuje aktivity k jejich řešení a je v podstatě výzvou k efektivnější a účinněji využívané multilaterální i bilaterální spolupráci (včetně zahraniční rozvojové pomoci) v této oblasti.

V této souvislosti byly na Kyjevské konferenci prezentovány také relevantní partnerské iniciativy, které byly vyhlášeny na Světovém summitu o udržitelném rozvoji v roce 2002, resp. další partnerské iniciativy sub-regionálního rozsahu (např. Iniciativa střední Asie v oblasti environmentální bezpečnosti a udržitelného managementu vodních zdrojů, Iniciativa Evropských společenství v oblasti ochrany a využívání vod).

V závěru Kyjevské konference proběhla klíčová **debata o budoucnosti procesu „Životní prostředí pro Evropu“**, který – má-li nadále existovat a úspěšně se rozvíjet – bude muset reagovat na vývoj stavu životního prostředí v regionu (hlavně na prohlubující se rozdíly mezi jednotlivými sub-regiony) a na nové skutečnosti. K nejvýznamnějším novým prvkům náleží důraz na udržitelný rozvoj (a s tím spojená nutnost implementovat závěry Světového summitu o udržitelném rozvoji), očekávaná změna geopolitické situace (rozšíření Evropské unie) a potřeba mnohem intenzivněji spolupracovat s jinými mezivládními organizacemi a dalšími partnery. Účastníci této diskuse, řízené ministrem životního prostředí ČR Liborem Ambrozkem, se shodli na tom, že **proces „Životní prostředí pro Evropu“ má dále pokračovat** (včetně pořádání ministerských konferencí v intervalu 4 – 5 let), přičemž si zachová pan-evropský charakter (tj. zahrne všechny členské země regionu EHK OSN) a širokou účast mezinárodních organizací a institucí, NGOs a dalších partnerů (dokonce se může otevřít i zemím mimo region EHK OSN, pokud se přihlásí ke spolupráci na plnění cílů procesu „Životní prostředí pro Evropu“). Věcně bude proces podporovat regionální a subregionální spolupráci, orientující se na monitoring a hodnocení životního prostředí, integraci s politikami jiných resortů, zlepšení správy v záležitostech životního prostředí (environmental governance); proces má také posilovat implementaci environmentálních právně závazných nástrojů a vzájemnou synergii jejich působení, zlepšit spolupráci mezi regionálními programy OSN a jiných mezinárodních organizací a institucí, mobilizovat finanční

zdroje vlád, mezinárodních finančních institucí, soukromého sektoru a obecně všech donorů k podpoře implementace stanovených cílů v oblasti životního prostředí. Důležitým závěrem je potvrzení nutnosti s daleko větší intenzitou než dosud se věnovat řešení problémů životního prostředí zemí východní Evropy, Kavkazu a střední Asie.

Závěry vyplývající ze zasedání pro Českou republiku

Průběh jednání Kyjevské konference potvrdil, že Česká republika nadále zastává významné místo ve formování a implementaci procesu „Životní prostředí pro Evropu“. Pro zachování a další posílení tohoto postavení bude nutné nadále zlepšovat implementaci regionálních environmentálních úmluv a protokolů, které Česká republika ratifikovala. U právně závazných dokumentů, podepsaných na Kyjevské konferenci, je potřebné učinit kroky umožňující jejich ratifikaci (ve smyslu citovaných usnesení vlády č. 444 ze 7. 5. 2003, č. 466 z 12. 5. 2003 a č. 482 z 19. 5. 2003). Současně je nutné vytvářet podmínky k tomu, aby Česká republika mohla v budoucnu přistoupit k třetímu z Protokolů. Obdobně vysokou pozornost je třeba nadále věnovat uplatnění relevantních dokumentů doporučujícího charakteru.

Vstupem České republiky do Evropské unie nadále vzrostou očekávání a nároky na plnění úlohy donora; v tomto směru by měla Česká republika především uplatnit zkušenosti a znalosti, které získala v průběhu předvstupního období (s důrazem na tvorbu právního a institucionálního rámce ochrany životního prostředí a managementu přírodních zdrojů), pro podporu implementace „Environmentálního partnerství – Strategie pro životní prostředí východní Evropy, Kavkazu a střední Asie“.

The 5th Ministerial Conference „Environment for Europe“

The 5th Conference of Environmental Ministers from the region of the United Nations – Economic Commission for Europe entitled “Environment for Europe” was held on May 21 – 23, 2003 in Kiev, Ukraine. Participants from 51 Countries, inter-governmental organisations, non-governmental organisations discussed a broad scale of issues related to the environment and sustainable development and linked by cover topics: strengthening the environmental safety in the UN-ECE Region and integrating environmental concerns into decision-making processes performed by other sectors.

The most important results from the Kiev Conference were involved into the fully negotiated Ministerial Declaration. Inter alia, three legally binding regional documents were opened to signature: Protocol on Strategic Environmental Assessment to the UN-ECE Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context (signed by 36 Countries and the European Community), Protocol on Pollutant release and Transfer Registers to the UN-ECE Convention on Access to Information, Public

Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters (signed by 37 Countries and the European Community), Protocol on Civil Liability and Damage Caused by the Transboundary Effects of Industrial Accidents on Transboundary Waters to the UN-ECE Conventions on the Transboundary Effects of Industrial Accidents and on the Protection and Use of Transboundary Waters and International Lakes (signed by 22 Countries). Furthermore, the sub-regional Convention on Environment Protection and Sustainable Development of the Carpathians was opened to signature and signed by 6 from 7 Countries of the Carpathian area. Also, many legally non-binding instruments (Guidelines, Statements etc.) were discussed and endorsed. Finally, Participant decided that the process “Environment for Europe” (which was initiated by Josef Vavroušek in 1991) should continue.

Ing. Helena Čížková, Ph.D.

je zástupkyně ředitelky odboru strategií
Ministerstva životního prostředí ČR
a místopředsedkyně Výboru pro politiku životního prostředí
Evropské hospodářské komise OSN

Zoologické zahrady mají vlastní zákon

JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph. D.

Úvodem

Když jsme před dvěma lety naposledy v našem časopise psali o zoologických zahradách¹, trefili jsme se do nešťastného období, kdy vládní návrh zákona, týkající se právní úpravy zoologických zahrad, neměl vzhledem k politické konstelaci uvnitř Parlamentu příliš šanci na projití. Také že nakonec neprošel. A argumenty rozhodně nebyly odborného, věcného charakteru, spíše politického. Návrh zákona byl smeten již v prvním čtení². Po nástupu nové vlády v červenci 2002 se nový ministr životního prostředí rozhodl (a přinejme si, že též pod vlivem nutnosti harmonizace s legislativou ES) návrh zákona v téměř nezměněné podobě předložit do Parlamentu znovu. O zdánlivě bezkonfliktní právní úpravě, netýkající se žádného společností ostře sledovaného soukromého či veřejného zájmu, byla nakonec svedena nebývalá šarvátka, tentokrát pro příznivce zákona se šťastným koncem. Pojdme se tedy na chvíli podívat na zákon blíže.

Mezinárodněprávní souvislosti

Nutnost přijetí právní úpravy o zoologických zahradách vyplývá z legislativy Evropského společenství. Platná právní úprava je stanovena ve Směrnici Rady 1999/22/ES ze dne 29. března 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách (dále jen „Směrnice“). Cíle Směrnice přímo souvisejí s ustanovením článku 9 Úmluvy o ochraně biologické rozmanitosti³ vztahujícím se k přijetí opatření na ochranu biologické rozmanitosti *ex situ* (ochrana složek biodiverzity mimo jejich přirozená stanoviště).

Směrnice se též odvolává na nařízení Rady (ES) č. 338/97 ze dne 9. prosince 1996, ochrany druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulací obchodu s těmito druhy, a nepřímo tak i na Úmluvu o mezinárodním obchodě ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin⁴.

Cílem Směrnice je aktivně chránit volně žijící živočichy a zachovat biologickou rozmanitost, a to tak, že členské státy přijmou opatření k udělování licence zoologic-

¹ Srovnej Milan Damohorský: Nad návrhem zákona o zoologických zahradách. Česká právo životního prostředí 2/2001 (2), str. 24–27.

² Návrh zákona byl 30. listopadu 2001 usnesením č. 18/89 zamítnut.

³ Convention on Biological Diversity, viz Sdělení MZV č. 134/1999 Sb.

⁴ CITES viz Sdělení FMZV č. 572/1992 Sb.

kým zahradám a opatření k doзору nad nimi. Tím má být posílena úloha zoologických zahrad při zachovávaní biologické rozmanitosti.

Vztahy, které Směrnice vyžaduje upravit, dosud v českém právním řádu absentují. K pochopení platné české právní úpravy je potřeba si přiblížit výčet základních požadavků Směrnice. Členské státy jsou povinny zajistit, aby zoologické zahrady splňovaly požadavky článku 3 Směrnice, tj. :

- a) účastnit se výzkumu, z něhož vzejde prospěch pro ochranu druhů, anebo školení v náležitých ochrannářských dovednostech anebo výměny informací ve vztahu k ochraně druhů anebo, kde je to vhodné, chovu v lidské péči, reintrodukci anebo repatriaci druhů do volné přírody,
- b) podporovat výchovu veřejnosti ve vztahu k ochraně biologické rozmanitosti, zvláště poskytováním informací o chovaných a vystavovaných druzích a jejich přirozených stanovištích,
- c) chovat živočichy v podmínkách, které budou směřovat k zajištění biologických a ochrannářských požadavků jednotlivých druhů,
- d) předcházet unikům živočichů, a zabránovat tak ohrožení původních druhů a předcházet šíření škodlivých a nebezpečných organismů,
- e) vést průběžnou evidenci o chovaných exemplářích jednotlivých druhů.

Dále jsou členské státy povinny :

- zajistit organizačně a institucionálně nové postavení zoologických zahrad;
- stanovit systém a určit podmínky pro udělování licence zoologickým zahradám;
- určit možné výjimky z podmínek licence a situace, ve kterých nebude jejich plnění vyžadováno;
- stanovit systém kontroly dodržování podmínek licencí zoologickými zahradami;
- garantovat zacházení a nakládání se zvířaty v souladu s podmínkami přiměřenými a odpovídajícími požadavkům Směrnice v případě, že bude zoologická zahrada či její část uzavřena;
- určit sankce použitelné při porušování ustanovení přijatých ve shodě se Směrnicí;
- ustanovit instituce odpovědné za naplňování požadavků Směrnice;
- hlásit Evropské komisi hlavní opatření přijatá v oblasti upravené Směrnicí.

Z kruhů evropské Komise jsme zaznamenali, že nejméně polovina členských států EU má s plněním Směrnice po uplynutí legislativní lhůty těžké problémy.

Zákon o zoologických zahradách

Zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách) nabyl účinnosti dnem 1. července 2003. Část první zákona se týká podle názvu podmínek provozování zoologických

zahrad, ovšem jejím obsahem je i organizace státní správy, kontrola dodržování podmínek zákona, sankce za jejich nedodržení, či podpora provozovatelů zoologických zahrad.

Předmětem zákona je úprava podmínek pro vydání licence k provozování zoologických zahrad, postup při vydávání licence, kontrolu nad dodržováním povinností plynoucích z tohoto zákona, základní podmínky pro poskytování dotací ze státního rozpočtu a jiných veřejných zdrojů provozovatelům zoologických zahrad a sankce za porušení povinností stanovených tímto zákonem.

Ustanovení § 2 obsahuje základní pojmy pro interpretaci tohoto zákona. Z klasického výčtu vybočuje poněkud pojem „poslání zoologických zahrad“, které jednak sem podle mého názoru tak trochu nepatří a mělo být buď jako samostatný paragraf či jako další odstavce § 1. Nejlépe by se však hodila jako jakási preambule. Vyjadřuje totiž kromě právních, biologických a ochranných zásad i směs různých etických, sociologických a edukačních prvků. Navíc je legislativně-technicky formulována poněkud kostrbatě, jazykově příliš nekoresponduje s návěťm.⁵ Odborně věcně však nelze proti formulaci obsahu poslání nic namítat. Posláním zoologických zahrad je tedy podle zákona „v souladu s právem Evropských společenství přispět k zachování biologické rozmanitosti volně žijících živočichů jejich chovem v lidské péči, se zvláštním zřetelem na záchranu ohrožených druhů, jakož i výchova veřejnosti k ochraně přírody“. Snad jenom ještě technickou poznámku, v odkazu pod čarou je chybně uvedeno číslo Směrnice ...

Za stěžejní považují však samotný pojem **zoologická zahrada**. Ten je upraven v § 2 odst. 1 písm. a) zákona a rozumí se jí „trvalé zařízení, v němž jsou chováni a po dobu nejméně 7 dnů v kalendářním roce vystavováni pro veřejnost volně žijící živočichové, popřípadě též zvířata domácí“. Ovšem s touto definicí si při výkladu zákona rozhodně nevystačíme, je nutné pojem zoologická zahrada podle odst. 1 písm. a) vykládat i v souvislosti s odst. 1 písm. f) a g) a s odst. 2.

Pojmovými znaky zoologické zahrady tedy napříští jsou:

1. **zařízení** – tedy instituce splňující určitá zákonem daná kritéria, takovým zařízením může být i akvárium, v němž se podle zákona chovají ryby a další vodní živočichové, s výjimkou savců a ptáků a nebo též terárium, v němž se podle zákona chovají plazi, obojživelníci a další živočichové, s výjimkou savců a ptáků a vodních živočichů. Je tedy otázka, kam zařadit např. delfinária, kde jsou chováni savci (delfini, kytovcí, atd.) žijící ovšem výlučně ve vodě. V původním návrhu zákona, odmítnutého Parlamentem před dvěma roky, se s delfinárií počítalo.

Avšak pozor: § 2 odst. 2 zároveň uvádí, co se za zoologickou zahradu pro účely tohoto zákona nepovažuje: Z definice zoologických zahrad tak vypadávají akvária a terária, jsou-li součástí zařízení, jehož hlavní činností není vystavování volně žijících

⁵ Začátek § 2 odst. 1 písm. b) spolu s návěťm zní: „Pro účely tohoto zákona se rozumí posláním zoologických zahrad je ...“

živočichů pro veřejnost. Dále jsou to zařízení pro chov a držení živočichů, která slouží ke zvláštním účelům, zejména záchranné stanice podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, záchranná centra podle zákona č. 16/1997 Sb., o podmínkách dovozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů, či zařízení pro chov zvířete a farmové chovy podle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

Pro doplnění pojmu zoologická zahrada je však klíčový rovněž odst. 2 písm. e), kdy se za zoologickou zahradu pro účely tohoto zákona nepovažuje též zařízení pro chov a držení volně žijících živočichů, které chová méně než 20 druhů volně žijících savců a ptáků, přičemž tyto živočichy vystavuje veřejnosti bezplatně, a to především za účelem výchovy nebo poučení veřejnosti tím, že poskytuje informace o vystavených druzích, jejich přírodních stanovištích a úloze v ekosystémech.

A contrario, zoologickou zahradou tedy naopak již je zařízení pro chov více jak 20 druhů volně žijících savců a ptáků, samozřejmě i v kombinaci s např. obojživelníky a plazi a nebo i méně těchto druhů, ale které jsou vystavovány komerčně. Sem by se naštěstí asi vešly delfinária. Ovšem pozor, pro účely tohoto zákona se za zoologickou zahradu nepovažují ani cirkusy a podobná zařízení zaměřená na předvádění drezúry zvířat – sem by bohužel naopak delfinária spadat mohly.

Zbývá doplnit, že za zoologickou zahradu se nepovažují také obchody se zvířaty provozované podle zvláštních právních předpisů, tj. komerční prodeje.

2. **trvalý charakter zařízení** – jde o jeho existenci, zařízení je zřízeno na dobu neurčitou, nikoliv např. na hnízdní sezónu, v pronajatých prostorech na dobu určitou, ve stavbách k dočasnému užívání, atd.

3. **chov živočichů a zvířat** – jde o držení a chov volně žijících živočichů a popřípadě též domácích zvířat. Podle zákona o zoologických zahradách je volně žijícím živočichem jedinec takového živočišného druhu, jehož populace se udržuje anebo udržovala, v případě druhů v přírodě nezvěstných nebo vyhynulých, v přírodě samovolně; může jít i o jedince chovaného v lidské péči anebo závislého na péči člověka. Pokud tuto definici srovnáme s platnou definicí volně žijícího živočicha v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zjistíme, že se v zásadě shodují pouze ve znacích „udržení populace v přírodě samovolně“, zákon o ochraně přírody a krajiny nepočítá s druhy v přírodě nezvěstnými či vyhynulými, avšak přežívajícími v zajetí, zákon o zoologických zahradách zase nepočítá s vývojovými stádii živočichů.

V zoologických zahradách se často chovají druhy chráněné jak podle zákona o ochraně přírody a krajiny, tedy druhy vyskytující se ve volné přírodě na území ČR, tak i druhy, jejichž původním domovem jsou regiony zahraniční a tyto druhy často podléhají ochraně podle Washingtonské úmluvy CITES.

Zákon o zoologických zahradách uvádí i definici domácího zvířete, tedy přesněji podle textu zákona „zvíře domácí“, jde o živočicha, který patří k biologickému druhu, jenž vznikl činností člověka domestikací a žije převážně v přímé závislosti na péči

člověka, případně druhotně zdivočelý živočich původně domestikovaného druhu nebo poddruhu.

4. **vystavování těchto druhů veřejnosti** – jde o pojmový znak, vyjadřující přístupnost zoologické zahrady veřejnosti po určitou minimální zákonem vymezenou dobu. Nejde tedy o sběratelské kolekce, hromadění živočichů pro soukromé potěšení. Onou lhůtou je ze zákona doba nejméně 7 dnů v kalendářním roce. Já vím, že autoři zákona namítanou, že jde o přepis ze směrnice ES, ale stejně si myslím, že to je nešťastně upraveno a doba pouhých 7 dnů je zneužitelná. Na druhou stranu je to ale asi absurdní myšlenka, takový provozovatel by asi stěží uspěl např. při žádosti o poskytnutí dotace od státu.
5. Za pojmový znak zoologické zahrady by se měl považovat i další, byť z § 2 zákona nevyvoditelný znak, a to **provozování pouze na základě licence**. To je *conditio sine qua non*, bez které zoologická zahrada nemůže být provozována. Podmínka vyplývá z § 3 odst. 1 zákona. Co se rozumí onou licencí, si vysvětlíme za okamžik. Nyní je třeba ještě obrátit pozornost na pojem **provozovatel**. Provozovatelem je podle § 2 odst. 1 písm. h) zákona právnická nebo fyzická osoba, která zoologickou zahradu provozuje podle tohoto zákona. Tato osoba musí jednak splňovat určité podmínky, aby mohla žádat o licenci k provozování zoo a jednak ji pak po udělení licence provozovat.

Řízení o udělení licence k provozování zoo

Znovu tedy opakují, že zoologická zahrada může být provozována pouze na základě licence, kterou vydává Ministerstvo životního prostředí (dále jen „ministerstvo“). Žádost o licenci podává ministerstvu právnická nebo fyzická osoba, která hodlá provozovat zoologickou zahradu (dále jen „žadatel“).

Žádost o licenci musí obsahovat

- a) obchodní firmu nebo název, identifikační číslo, bylo-li přiděleno, sídlo a právní formu, dále jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu osob, které jsou členy statutárního orgánu žadatele, je-li žadatelem právnická osoba,
- b) jméno, příjmení, popřípadě dodatek, datum narození, identifikační číslo, bylo-li přiděleno, a místo trvalého pobytu, je-li žadatelem fyzická osoba,
- c) označení osoby vlastníka a osoby zřizovatele zoologické zahrady, nejsou-li totožné s osobou žadatele, způsobem uvedeným v písmenech a) a b),
- d) seznam druhů živočichů a předpokládaný počet živočichů řazený podle řádů zoologické systematiky, kteří jsou nebo budou chováni,
- e) přehled o účasti ve výzkumu prospěšném pro ochranu druhů,
- f) přehled o zapojení do školení v ochrannářských dovednostech,
- g) informace o účasti na výměně informací týkajících se ochrany druhů,
- h) informace o účasti na odborně zajištěném znovuvysazování druhů volně žijících živočichů do původních areálů výskytu (reintrodukce),

- i) informace o účasti na výchově veřejnosti k ochraně přírody, například poskytováním informací o vystavených druzích, jejich přírodních stanovištích a úloze v ekosystémech,
- j) informace o způsobu vedení průběžných záznamů o kolekci volně žijících živočichů,
- k) výpis z Rejstříku trestů osvědčující bezúhonnost žadatele, je-li jím fyzická osoba.

Určité podmínky zákon vzápětí změkčuje, když v § 4 odst. 3 uvádí, že v případě, že náležitosti podle § 4 odst. 2 písm. e) až j) žadatel nemůže doložit, uvede způsob, kterým bude v těchto ustanoveních stanovené požadavky naplňovat.

Ministerstvo zahájí řízení o vydání licence, přičemž se na něj vztahuje správní řád (podle § 19 odst. 1 zákona), pokud ovšem zákon nestanoví jinak, např. vyžádání stanovisek, šetření na místě, možnosti přerušení řízení, některé zvláštnosti sankčního řízení, ukládání pokut za přestupky apod. Z působnosti správního řádu je pro jasnost vyňato vydávání vyjádření orgánů státní správy (§ 5).

Není-li žádost úplná, vyzve ministerstvo žadatele, aby žádost doplnil do 30 dnů ode dne doručení výzvy. Nedoplní-li žadatel žádost podle odstavce 4 ve stanovené lhůtě, ministerstvo řízení zastaví.

Účastníkem řízení je kromě žadatele též obec a kraj, na jejichž území má být zoologická zahrada provozována (§ 4 odst. 6). Je zde rozšířen okruh účastníků řízení oproti obecné úpravě správního řízení, a to o obec a kraj, na jejichž území je nebo má být zoologická zahrada, pro niž se vede řízení o udělení licence, zřízena. Zoologická zahrada většinou působí v území jako činitel s výraznými kulturně-ekologickými a výchovnými aspekty, což zapříčiňuje vzájemné vazby s veřejnoprávní korporací spravující dané území. Je proto vhodné, aby se obec a kraj mohly k provozování zoologických zahrad vyjádřit v postavení účastníka řízení.

Samotné kroky ministerstva v řízení o vydání licence pak spočívají ve 1) vyžádání si písemného vyjádření od odborných zainteresovaných úřadů, 2) vlastní šetření na místě, 3) rozhodování o žádosti. I když to v zákoně o zoo výslovně není uvedeno, bude se ministerstvo muset vypořádat i s vyjádřeními účastníků řízení, tedy i obce či kraje.

Ministerstvo si v řízení o vydání licence vyžádá písemné vyjádření ke každé žádosti od České inspekce životního prostředí, místně příslušné veterinární správy a Ústřední komise pro ochranu zvířat. Lhůta pro doručení vyjádření, které musí obsahovat i odůvodnění, je 30 dnů ode dne doručení vyžádání. Neobdrží-li ministerstvo vyjádření v této lhůtě, má se za to, že dožádaný orgán nemá k žádosti výhrad. Na vydání vyjádření se nevztahuje správní řád.

Ministerstvo po obdržení vyjádření (nebo marného uplynutí lhůty pro doručení vyjádření příslušného orgánu) provede v rámci řízení o vydání licence za účasti zvláštního odborného poradního orgánu Komise pro zoologické zahrady šetření na místě, kde má být provozována zoologická zahrada, při němž ověří údaje uvedené v žádosti (§ 4 odst. 2) a posoudí skutečnosti rozhodné pro udělení licence (§ 6 odst. 2). Ministerstvo oznámí žadateli termín provedení místního šetření a složení Komise nejmeně 30 dnů předem.

Komise v rámci místního šetření posuzuje

- a) pravdivost údajů uvedených v žádosti,
- b) skutečnosti rozhodné pro udělení licence (§ 6 odst. 2).

V rámci nich posuzuje zejména

- 1. ustájení živočichů z pohledu zdraví a vhodných životních podmínek živočichů včetně krmení, napájení a možnosti pravidelného úkladu a dodržování chovatelských standardů,
- 2. zajištění pravidelné veterinární péče, případně kontroly zařízení ke karanténování a pitvám živočichů,
- 3. opatření k zabránění únikům živočichů,
- 4. zajištění a kvalitu výchovy a vzdělávání návštěvníků,
- 5. zapojení žadatele do národních a mezinárodních aktivit, a
- 6. kvalitu a počet odborného personálu vzhledem k počtu chovaných živočichů.

Jako výstup místního šetření Komise zpracuje po dokončení místního šetření zprávu o výsledku šetření v rozsahu podle § 5 odst. 4. Obsahem zprávy je také vyjádření, zda Komise vydání licence doporučuje nebo nedoporučuje, a odůvodnění tohoto vyjádření. Komise zprávu předá ministerstvu i žadateli do 15 dnů ode dne konání místního šetření. Lhůta pro vydání licence (§ 6 odst. 1) po tuto dobu neběží.

Po obdržení zprávy od Komise ministerstvo rozhoduje o žádosti o udělení licence. Je dána zvláštní lhůta, a sice 90 dnů ode dne doručení žádosti (ovšem bez oněch lhůt, které neběží). Při rozhodování ministerstvo přihlíží k vyjádřením ČÍŽP, místně příslušné veterinární správy a ÚKOZ. Zajímavé je, že zákon výslovně nestanoví, že by mělo přihlížet ke zprávě Komise

Zákon stanovil podmínky, jejichž splnění je podmínkou pro vydání a držení licence. Je možné je rozdělit do dvou okruhů. Požadavky prvního okruhu jsou spíše zaměřeny na oblast výchovnou, výzkumnou a dále charakteru organizačního, kdežto požadavky druhého okruhu se týkají přímo chovu a péče o chovná zvířata. Pro držení licence musí být stanovené podmínky splněny kumulativně. Umožňuje se výjimka pro případ, kdy provozovatel nesplňuje všechny zde stanovené povinnosti, avšak je předpoklad splnění v dohledné době (2 roky). Udělení této výjimky je v kompetenci povolujícího orgánu. Kromě toho je zde ještě třetí podmínka, podmínka bezúhonnosti.

Ministerstvo vydá licenci pouze žadateli, který

- a) splňuje tyto podmínky:

- 1. chová živočichy v podmínkách, které směřují k zajištění biologických a ochranných požadavků jednotlivých druhů a požadavků na zajištění zdraví a pohody živočichů zejména tím, že obohatí jednotlivým druhům vyhrazené výběhy pro ně specifickými doplňky a udržuje vysokou úroveň chovu a ustájení živočichů s kvalitním programem veterinární péče a výživy,

2. předchází unikům chovaných živočichů, zejména s ohledem na možné ekologické ohrožení původních druhů a předchází šíření parazitů a původců nákaz z vnějšího prostředí pomocí vhodných technických a protinákazových opatření,
 3. vede o své kolekci živočichů průběžné záznamy způsobem přiměřeným sledovanému druhu,
 4. účastní se výzkumu prospěšného pro ochranu druhů nebo školení v ochrannářských dovednostech nebo výměny informací ve vztahu k ochraně druhů, chovu ohrožených nebo vzácných druhů živočichů v lidské péči s cílem uchování biologické rozmanitosti mimo jejich přirozená stanoviště (ex situ) nebo v jejich přirozeném prostředí (in situ), nebo se účastní odborně zajištěného znovuvysazování druhů volně žijících živočichů do původních areálů výskytu (reintrodukce),
 5. provádí výchovu veřejnosti k ochraně přírody, zejména poskytováním informací o vystavených druzích, jejich přírodních stanovištích a úloze v ekosystémech,
 6. zajišťuje výkon činností související s péčí o chované živočichy fyzickými osobami odborně způsobilými, a to v počtu odpovídajícím kolekci chovaných živočichů. Za odborně způsobilou se považuje fyzická osoba s vysokoškolským vzděláním v oboru veterinární lékař, biolog-zoolog, zemědělský inženýr-zootechnik, nebo fyzická osoba s jiným vysokoškolským vzděláním, avšak s praxí nejméně 2 roky v oblasti chovu živočichů chovaných v zoologických zahradách
- b) je bezúhonný;
podmínku bezúhonnosti nesplňuje ten, kdo byl v době 3 let před podáním žádosti pravomocně odsouzen za trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s činností vykonávanou v zoologické zahradě, pokud se na něj nehledí, jako by odsouzen nebyl, nebo ten, kdo byl v uvedené době uznán vinen z přestupku či jiného správního deliktu podle právních předpisů o ochraně přírody a životního prostředí, veterinárních předpisů nebo předpisů na ochranu zvířat proti týrání. Je-li žadatelem právnická osoba, vztahuje se podmínka bezúhonnosti žadatele na všechny členy statutárního orgánu žadatele.

Licence se obvykle vydává na dobu neurčitou. Obsah licence je uveden v § 7 odst. 1. Rozhodnutí o vydání licence obsahuje:

- a) jméno a příjmení a místo trvalého pobytu, nebo obchodní firmu nebo název a sídlo provozovatele a údaje o osobě vlastníka a o osobě zřizovatele zoologické zahrady, nejsou-li totožné s osobou provozovatele [§ 4 odst. 2 písm. c)],
- b) právní formu provozovatele,
- c) dobu platnosti licence.

Jaká jsou práva držitele licence ?

Ve srovnání s povinnostmi jich není mnoho.

- 1) Držitel licence je oprávněn provozovat zoologickou zahradu (§ 3 odst. 1, § 6).

- 2) Přitom je oprávněn používat název zoo nebo zoologická zahrada (§ 3 odst. 2).
- 3) Je oprávněn požádat o poskytnutí podpory z veřejných rozpočtů (§ 14).
- 4) Je oprávněn darovat a přijímat darem zvířata v rámci mezinárodní spolupráce (§ 19 odst. 2). Toto oprávnění je poněkud diskutabilní, jednak se v zákoně nehovoří např. o úplatném nabývání a zcizování zvířat včetně směny, jednak je to poněkud nejasné z hlediska pojmu „rámec mezinárodní spolupráce“.

Jaké jsou povinnosti držitele licence ?

V zásadě je lze vyvodit z různých míst zákona a týkají se jak administrativních záležitostí, tak záležitostí spojených s chovem zvířat, vědeckého výzkumu a výchovy a osvěty veřejnosti.

- 1) Provozovatel zoologické zahrady je podle § 3 odst. 3 zákona povinen kopii licence viditelně umístit ve vchodech do zoologické zahrady určených pro veřejnost.
- 2) Dále je povinen dodržovat podmínky podle § 6 zákona, týkající se chovu živočichů, včetně preventivních a evidenčních opatření, účasti ve vědeckých programech, povinnosti provádět osvětu a výchovu veřejnosti, povinnosti zabezpečovat fungování zoologické zahrady osobami k tomu odborně způsobilými, atd. V případě, že nastane případ podle § 6 odst. 3 zákona, je provozovatel povinen splnit určité podmínky dodatečně ve lhůtě 2 let.
- 3) Dále je podle § 7 odst. 3 provozovatel povinen ministerstvu oznámit všechny změny a doplnění týkající se údajů a dokladů stanovených pro podání žádosti podle § 4 odst. 2.
- 4) Provozovatel je podle § 7 odst. 4 povinen každoročně vypracovat a zaslat ministerstvu a současně veřejnosti zpřístupnit výroční zprávu o činnosti zoologické zahrady, a to vždy nejpozději do konce července následujícího kalendářního roku. **Povinné náležitosti výroční zprávy o činnosti zoologické zahrady** jsou uvedeny v příloze k tomuto zákonu a obsahují tyto údaje a informace za období kalendářního roku:
 - a) Jméno, příjmení a místo trvalého pobytu, nebo obchodní firmu nebo název a sídlo provozovatele, telefon, fax, adresu ve veřejné informační síti (internetová adresa) a adresu elektronické pošty, pokud existují.
 - b) Údaje o osobě vlastníka a zřizovatele zoologické zahrady podle § 4 odst. 2 písm. a) až c), je-li vlastníkem nebo zřizovatelem jiná osoba než provozovatel.
 - c) Údaje podle § 4 odst. 2 písm. a) a b) o členech statutárního orgánu provozovatele, je-li jím právnická osoba, popřípadě o vedoucím pracovníku (například ředitel), údaje o zpracovateli výroční zprávy a údaje o osobě odpovědné za styk s veřejností.
 - d) Základní ekonomické údaje o zoologické zahradě, kterými jsou údaje o příjmech a výdajích, ekonomické soběstačnosti, hodnotě majetku, o poskytnutých dotacích a o počtu návštěvníků.
 - e) Informace o investicích zaměřených na chov a ustájení živočichů.

- f). Základní přehled chovaných živočichů (stav k 1. 1. a 31. 12. kalendářního roku, příchody, odchody, narození v zoo, úhyny) podle taxonomických skupin: savci, ptáci, plazi, obojživelníci, ryby a bezobratlí. Pro savce a ptáky se uvede přehled všech chovaných jedinců podle druhů. Pro ostatní skupiny stačí uvést přehled živočichů zvláště chráněných druhů podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, a živočichů chráněných Úmluvou o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a plasně rostoucích rostlin (CITES).
- g). Informace o činnosti zoologické zahrady se zaměřením na účast ve výzkumu prospěšném pro ochranu druhů, zapojení do školení v ochrannářských dovednostech, účast na výměně informací týkajících se ochrany druhů, účast na odborně zajištěném znovuvysazování druhů volně žijících živočichů do původních areálů výskytu (reintrodukce) a účast na výchově veřejnosti k ochraně přírody.
- 5) Další povinnosti provozovatele zoologické zahrady jsou spojeny s řízením o předběžném opatření o uzavření provozu či chovu živočichů, řízení o zrušení licence, kontrole, řízení o přestupku či jiném správním deliktu, atd., a sice povinnosti spolupracovat s příslušnými orgány, respektovat a strpět jejich nařízení, odstranit ve stanovené lhůtě zjištěné nedostatky, apod.
- 6) Speciální povinnost tvoří povinnost provozovatele oznámit ministerstvu záměr ukončit provozování zoologické zahrady.

Zvláštní případ tvoří **plnění povinností i po zrušení nebo zániku licence**. Podle § 10 totiž zrušení nebo zánik licence nezbavuje provozovatele povinnosti zabezpečit řádnou péči chovaným živočichům a nakládání v souladu se zvláštními právními předpisy. Zdůrazňuje se zde spolu s požadavkem Směrnice č. 1999/22/ES prvotní odpovědnost provozovatele za chovaná zvířata. Zvláštními předpisy se rozumí např. zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, zákon č. 16/1997 Sb., CITES, či zákon č. 166/1999 Sb., veterinární zákon. Nelze tedy např. po zrušení licence chovaná zvířata sníst, jako se tomu stalo nedávno v zoologické zahradě v německé Míšni ...!

A pak je tu ještě jedna **zvláštní povinnost, která se ale týká všech ostatních osob kromě provozovatelů zoologických zahrad** s platnou licencí podle zákona. Podle § 3 odst. 2 názvy „zoologická zahrada“ nebo „zoo“ může používat pouze provozovatel, který je držitelem platné licence. Neoprávněné používání těchto dvou názvů je přestupkem nebo jiným správním deliktem podle § 16 zákona. Toto ustanovení nepovažuji za příliš šťastné, vkrádá se mi totiž neustále myšlenka, co se stávajícími soukromými zooparky, zookoutky, apod., tedy soukromými obchodními společnostmi a firmami s předponou či příponou „zoo“ v názvu či jinak v názvu slovo „zoo“ používajících (jedno ze slov v názvu, kořen slova v názvu, apod.). Jistě, podle § 2 odst. 2 písm. b) zákona se za zoologickou zahradu podle tohoto zákona nepovažují obchody se zvířaty, ale platí pro ně zákaz používat název zoo?

Konec provozování zoologické zahrady

Zoologická zahrada může skončit buď zrušením licence (§ 8) nebo zánikem licence (§ 9).

Ministerstvo zahájí řízení o zrušení licence, jestliže bylo při kontrole provozovatele zjištěno porušení podmínek stanovených tímto zákonem (§ 6). Ministerstvo může předběžným opatřením uzavřít provoz nebo chov živočichů, dotýkají-li se důsledky porušení podmínek stanovených tímto zákonem (§ 6) výlučně tohoto provozu či chovu. V odůvodněných případech může ministerstvo přerušit řízení o zrušení licence a stanovit rozhodnutím provozovateli lhůtu k odstranění nedostatků, kvůli nimž řízení bylo zahájeno. Lhůta nesmí být delší než 12 měsíců. Odstraní-li provozovatel nedostatky ve stanovené lhůtě, ministerstvo řízení o zrušení licence zastaví. V případě, že dojde ke zrušení licence, o tomto rozhodnutí ministerstvo neprodleně informuje ČÍŽP, místně příslušnou veterinární správu a Ústřední komisi pro ochranu zvířat a všechny účastníky řízení o vydání licence (kraj, obec, atd.).

Dalším způsobem konce zoo je zánik licence. Podle § 9 licence zaniká

- a) uplynutím doby platnosti podle § 6 odst. 3, byla-li vydána na přechodnou dobu 2 let,
- b) zánikem nebo smrtí provozovatele,
- c) ukončením provozování zoologické zahrady.

V posledně jmenovaném případě je provozovatel povinen oznámit ministerstvu záměr ukončit provozování zoologické zahrady. Licence v tomto případě zaniká dnem, který provozovatel v oznámení stanoví, popřípadě dnem doručení oznámení ministerstvu.

Jak již bylo výše řečeno, zrušení nebo zánik licence nezbavuje provozovatele povinnosti zabezpečit řádnou péči chovaným živočichům a nakládání v souladu se zvláštními právními předpisy.

V případě, že je zoologická zahrada provozována bez licence, právně podle zákona neexistuje a zákon zná možnost podle § 15 uzavření zoo pro veřejnost. ČÍŽP vydá rozhodnutí o uzavření zoologické zahrady pro veřejnost v případě, že je provozována bez licence. Inspekce zahájí řízení o uzavření zoologické zahrady pro veřejnost podle odstavce 1 do 30 dnů ode dne, kdy se o této skutečnosti dozvěděla. Vhodným nebo v místě obvyklým způsobem informuje pak veřejnost o rozhodnutí zoo uzavřít. Provozování zoo bez licence je přestupkem nebo jiným správním deliktem podle § 16.

Podá-li osoba provozující zoologickou zahradu bez licence žádost o vydání licence podle § 4, může inspekce řízení podle § 15 odst. 2 do doby pravomocného rozhodnutí o vydání licence přerušit, nebyla-li uvedené osobě licence zrušena podle tohoto zákona.

Výkon státní správy, kontrola, sankce

Do účinnosti zákona o zoologických zahradách formálně právně nespadaly zoologické zahrady do kompetence žádného resortu (ministerstva), který by mohl řídit nebo

usměrňovat jejich činnost ve smyslu Směrnice. Podle zákona č. 52/1959 Sb., o osvětové činnosti, který byl zrušen v roce 1992, byla tzv. „osvětová“ činnost zoologických zahrad koordinována Ministerstvem životního prostředí (do roku 1990 Ministerstvem kultury). Na základě usnesení vlády České republiky č. 3 ze dne 4. ledna 1995, o řešení problematiky českých zoologických zahrad, je vybraným zoologickým zahradám poskytována každoročně dotace ze státního rozpočtu v rámci kapitoly 315 (životní prostředí), která sleduje podporu zoologických zahrad při plnění obdobných cílů, jak je stanoví Směrnice. Nyní se tedy zákonem o zoologických zahradách nově svěřuje kompetence pro oblast provozování zoologických zahrad výslovně ministerstvu životního prostředí. V té souvislosti se samozřejmě kromě konkrétních kompetencí v zákoně č. 162/2003 Sb. doplňuje i resortní příslušnost v zákoně č. 2/1969 Sb.

Pro odbornou pomoc si Ministerstvo zřizuje zvláštní poradní orgán, kterým je **Komise pro zoologické zahrady**. Komise vypracovává zprávu z šetření na místě (§ 5 odst. 5), stanovisko při poskytování dotací (§ 14 odst. 2) a účastní se pravidelných kontrol (§ 13 odst. 1). Členy Komise jmenuje a odvolává ministr životního prostředí na návrh Státní veterinární správy, ČIŽP, Ústřední komise pro ochranu zvířat a profesních sdružení provozovatelů zoologických zahrad, která jsou členy Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií nebo Světové asociace zoologických zahrad a akvárií. Členem Komise může být jmenována pouze fyzická osoba s vysokoškolským vzděláním v oboru veterinární lékař, biolog-zoolog, zemědělský inženýr-zootechnik, nebo fyzická osoba s jiným vysokoškolským vzděláním a s praxí v oblasti chovu živočichů chovaných v zoologických zahradách, vykonávanou v posledních 10 letech.

Kontrola podle zákona č. 162/2003 Sb. je dvojího druhu.

- 1) Jednak je to kontrola zoologické zahrady, jak je dodržováno plnění podmínek licence, kterou provádí MŽP ve spolupráci s Komisí a s ČIŽP, pravidelně, tj. nejméně jednou za dva roky.
- 2) Za druhé je to „klasická“ kontrola, prováděná ČIŽP a místně příslušnými veterinárními správami, popř. Ústřední komisí na ochranu zvířat, jak jsou fyzickými a právníckými osobami dodržovány ustanovení zákona o zoologických zahradách a zákonů souvisejících (č. 114/1992 Sb., č. 16/1997 Sb., č. 246/1992 Sb. a č. 166/1999 Sb.).

Sančními prostředky podle zákona č. 162/2003 Sb. jsou jednak uložení nápravných opatření, jednak zrušení licence, dále uzavření zoo pro veřejnost a konečně uplatňování prostředků deliktů odpovědnosti. V této souvislosti je třeba upozornit na zvláštnost, kdy v § 16 zákon podává další legální definici přestupku, ačkoliv ten je definován již v zákoně č. 200/1990 Sb. o přestupcích... A dále v § 16 odst. 1 písm. c) bych osobně namísto slova povolení uvedl slovo licence, tak, aby tato skutková podstata korespondovala s dikcí § 3 odst. 3.

Podpora provozovatelů zoo

Podle § 14 provozovatel, který je držitelem platné licence, mohou být ze státního rozpočtu nebo z rozpočtů územních samosprávných celků poskytnuty dotace zejména na

- a) chov druhů volně žijících živočichů chráněných podle zvláštních právních předpisů,
- b) vedení plemenných knih druhů volně žijících živočichů chráněných podle zvláštních právních předpisů a zpracování informací o jejich chovu do elektronické podoby a jejich zpřístupnění,
- c) podporu účasti provozovatele na projektech ochrany přírody v České republice,
- d) podporu spolupráce provozovatele v rámci mezinárodních programů,
- e) péči o živočichy chráněné a odebrané podle zvláštních právních předpisů,
- f) projekty vědy a výzkumu,
- g) projekty v oblasti výchovné, vzdělávací a kulturní činnosti,
- h) zabezpečení dalšího odborného vzdělávání pracovníků zoologické zahrady,
- i) výstavbu nebo rekonstrukci objektu zoologické zahrady,
- j) vybavení zoologické zahrady zabezpečovacími a protipožárními systémy.

Pravidla poskytování dotací, zejména za jakých podmínek, v jaké výši a v jakých lhůtách jsou dotace poskytovány, stanoví vláda nařízením. Tato dotace nahradí stávající příspěvek zoologickým zahradám, který je každoročně poskytován z rozpočtové kapitoly 315 Ministerstva životního prostředí.

Co se stávajícími zoologickými zahradami ?

Tuto otázku řeší zákon v § 20. Právnícká osoba nebo fyzická osoba, která v den nabytí účinnosti tohoto zákona provozuje zoologickou zahradu podle dosavadních právních předpisů⁶ a požádá si o vydání licence podle tohoto zákona nejpozději do 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se považuje za držitele platné licence vydané podle tohoto zákona, a to do doby nabytí právní moci rozhodnutí v řízení o vydání licence.

Nepožádá-li právnícká osoba nebo fyzická osoba, která provozuje zoologickou zahradu podle dosavadních právních předpisů, ve lhůtě 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona o vydání licence podle tohoto zákona, její oprávnění k provozování zoologických zahrad podle dosavadních právních předpisů uplynutím této lhůty zanikne. Rozhodným datem je tedy 1. 1. 2004.

Na zánik oprávnění k provozování zoologických zahrad podle těchto ustanovení se vztahuje i ustanovení § 10, tj. povinnost se o zvířata řádně postaratí po zániku zoo.

Lhůta podle § 6 odst. 1, v níž musí ministerstvo rozhodnout o žádosti o vydání licence podané stávajícím provozovatelem, činí 1 rok ode dne doručení žádosti. Snad to tedy MŽP do 1. 1. 2005 stihne ...

⁶ Jde o živnostenský zákon č. 455/1991 Sb., zoo jsou provozovány pouze jako živnost volná.

Šarvátka o zákon v Parlamentu i na Hradě

Vládní návrh zákona o zoologických zahradách byl rozeslán poslancům jako tisk 62/0 dne 26. 9. 2002. Organizační výbor určil zpravodaje Tomáše Hasila. První čtení proběhlo 9. 10. 2002 na 6 schůzi Sněmovny. Zpravodaj navrhl vrátit zákon k dopracování, ale byl 108 hlasy přehlasován. Návrh byl přikázán k projednání výborům: Výbor pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí a Výbor pro evropskou integraci. Ve 2. Čtení návrh prošel obecnou i podrobnou rozpravou 19. 02. 2003. Zákon byl pozměněn několika návrhy (sněmovní tisk 62/3). Třetí čtení proběhlo 27. 02. 2003 na 10. schůzi Sněmovny. Návrh byl schválen.

Zákon byl doručen Senátu 11. 3. 2003. Projednaly jej čtyři senátní výbory, přičemž dva z nich – výbor pro evropskou integraci a výbor pro vzdělání, vědu, kulturu, lidská práva a petice – doporučily návrh zákona schválit ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou. Zbývající dva výbory – výbor pro územní rozvoj, veřejnou správu, životní prostředí jako výbor garanční a výbor pro hospodářství, zemědělství, dopravu – doporučily návrh zákona vrátit s pozměňovacími návrhy.

Plénium Senátu se předmetným návrhem zákona zabývalo na své čtvrté schůzi dne 3. dubna 2003. Po ukončení obecné rozpravy hlasoval Senát nejprve o návrhu schválit návrh zákona ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou a následně o návrhu na zamítnutí návrhu zákona. Ani jeden z těchto návrhů nebyl přijat. V souladu s jednacím řádem Senátu byla k návrhu zákona otevřena podrobná rozprava. Po jejím ukončení přistoupil Senát k hlasování o jednotlivých pozměňovacích návrzích a tři z podaných pozměňovacích návrhů přijal. Pro usnesení vrátit návrh zákona Poslanecké sněmovně s přijatými pozměňovacími návrhy se z 64 přítomných vyslovilo 36 senátorů, jeden senátor byl proti.

Pozměňovací návrhy uvedené pod body 1 a 2 se pokoušejí odstranit zjevné chyby v návrhu zákona. V případě prvním jde o jazykově nesprávnou dikci v § 2 odst. 1 písm. b), které ve spojení s předvětím nedává v českém jazyce smysl. V případě druhém se pojem licence, který se vyskytuje na mnoha místech tohoto zákona, vkládá i do § 16 odst. 1. písm. c) namísto zde zřejmě chybně použitého slova povolení. Stanoviska ministra životního prostředí k těmto pozměňovacím návrhům byla při projednávání návrhu zákona v plénu Senátu neutrální.

K třetímu pozměňovacímu návrhu, to je vypustit z návrhu zákona část čtvrtou, obsahující novelu zákona o daních z příjmů, dospěl Senát po obšírné diskusi jak ve výběrech, tak na plénu Senátu. K tomuto rozhodnutí vedly Senát jednak důvody věcné – proč osvobodovat od daně z příjmů právě provozovatele zoologických zahrad a ne další subjekty provádějící veřejně prospěšné činnosti, jako např. muzea, galerie a mnoho dalších, a jednak nedostatky právní, které mohou způsobit problémy při aplikaci zákona v praxi. Od daně z příjmů právnických osob se osvobozují příjmy i z darů, které již dnes nejsou předmětem daně, a nemohou být proto osvobozovány. Novela dále neobsahuje

přechodné ustanovení, které by vyřešilo, pro které zdaňovací období se nová úprava použije poprvé. V neposlední řadě byla v souvislosti s osvobozením příjmů z reklam zmíněna též obava z možných daňových úniků u provozovatelů, kteří zároveň s provozováním zoologické zahrady provozují i jiné činnosti naplňující znaky podnikání.

V Poslanecké sněmovně v rámci projednávání vráceného návrhu zákona Senátem vystoupili na jeho obranu ministr zemědělství Jaroslav Palas za nepřítomného ministra životního prostředí Libora Ambrozka a zpravodaj zákona poslanec Tomáš Hasil. Pozornost se soustředila na daňové osvobození zoo. V závěrečném hlasování bylo vysloveno, že návrh Senátu se odmítá a Sněmovna setrvává na svém návrhu, pro bylo 137 poslanců.

Dne 13. 5. 2003 vrátil prezident republiky Václav Klaus návrh zákona zpět Poslanecké sněmovně. Nutno poznamenat, že to byl za jeho funkční období první zákon, který prezident nepodepsal a vrátil zpět. Je zajímavé si připomenout důvody, které prezidenta k vrácení zákona vedly.

1. Jde o typický speciální jednoúčelový zákon. Zákony tohoto typu přispívají k bujení a hypertrofii našeho právního řádu. Právo má být srozumitelné, univerzální a nemá se snažit izolovaně regulovat jednotlivé typy činností nebo institucí.
2. Zákon zavádí licencování zoologických zahrad. To povede k obtížnějšímu vstupu nových subjektů do tohoto oboru, tím k omezení konkurence a k horší nabídce služeb pro veřejnost.
3. Zákon předpokládá vznik nového licenčního a kontrolního orgánu, posiluje tak moc úřadů a růst státní administrativy.
4. Zákon zavádí mimořádné daňové úlevy vybrané skupině prospěšných činností a ostatní obory tak bezdůvodně diskriminuje.
5. Zákonem se mění podmínky pro plátce daní uprostřed kalendářního roku tím, že zákon má nabýt účinnosti 1. července.
6. Zákon může vést k daňovým únikům u těch právnických osob, které spolu s provozováním zoologických zahrad vyvíjejí jinou hospodářskou činnost, a to formou přelévání nákladů z jedné činnosti do daňově výhodnější.
7. Na spornost nestandardního zásahu do daňového systému upozornil i Senát.
8. Ochranu zvířat proti špatnému zacházení je třeba řešit plošně pro všechna zvířata chovaná člověkem.
9. Zákon zavádí další poplatky a to dokonce i pro ty subjekty, které již nyní zoologickou zahradu provozují.

V Poslanecké sněmovně dne 28. května 2003 proběhla zajímavá diskuse ke stanovisku pana prezidenta, z níž vyjímám názory poslankyně Evy Dundáčkové z ODS, která zdůvodnila proč s prezidentem souhlasit a komentář zpravodaje zákona poslance Tomáše Hasila (rovněž ODS) k prezidentovým tvrzením, který se za návrh zákona ve znění přijatém Sněmovnou postavil.

Poslankyně Eva Dundáčková míní, že stávajících patnáct zoologických zahrad v případě přijetí takového zákona plně splňuje podmínky EU i bez zákona a zřejmě všech

patnáct obdrží bez problémů od ministerstva licenci. Neumí si však představit, jak splní podmínky někdo, kdo bude chtít zoologickou zahradu zřídit, protože většina podmínek je vázána na dlouhodobější provozování zoologické zahrady, což však bez licence nebude možné. Bude sice v žádosti o udělení licence možnost sdělit, jakým způsobem budou splněny v budoucnu, ale uvedený termín pro tento případ dvou let stejně není splnitelný. Bude to tedy znamenat petrifikaci stávajícího počtu zoologických zahrad.

Tyto stávající zoo nebudou už kontrolovány pouze zřizovateli, tedy obcemi, ale i ministerstvem životního prostředí, které je může i za malicherné nedostatky dočasně (nebo?) úplně zavřít. Lze si tak podle paní poslankyně představit, že by teoreticky mohlo dojít i k uzavření všech zoologických zahrad.

Dále poslankyně Dundáčková uvedla, že ani při splnění všech podmínek stanovených v zákoně nemusí žadatel licenci získat, protože na ni není zákonný nárok. Rozhoduje volná úvaha úředníka.

Zároveň s největší pravděpodobností zanikne většina oblíbených zooparků, které dnes doplňují mnoho rekreačních ploch ve větších městech, protože zpravidla chovají více než dvacet druhů zvířat a to návrh zákona nepřipouští. Návrh zákona sice vytváří jistý nárok na dotaci ze státního rozpočtu a podle důvodové zprávy je počítáno na tyto dotace s částkou 55 milionů korun, což v průměru znamená na stávajících patnáct zoologických zahrad přibližně 3 600 000 Kč na jednu ročně.

Poslankyně se konečně domnívá, že fatálním problémem tohoto zákona, když nic jiného, je v každém případě zúžení podmínek pro nabytí licence a pro rozšíření možnosti získání oprávnění pro další zoologické zahrady, a tím také velmi významná restrikce.

Protože tento zákon významným způsobem omezuje svobodu podnikání, poprosila poslankyně za ODS Eva Dundáčková, aby Poslanecká sněmovna znovu zvážila, zda tomuto zákonu dá v opakovaném hlasování svůj hlas.

Naproti tomu jiný poslanec za ODS, zpravodaj Tomáš Hasil krátce komentoval jednotlivé důvody, kvůli kterým pan prezident zákon nepodepsal. Kurzívou dále uvádím jednotlivé důvody pana prezidenta, normálním písmem pak komentář poslance Hasila.

1. *Jde o typický speciální, jednoúčelový zákon. Zákony tohoto typu přispívají k bujení a hypertrofii našeho právního řádu. Právo má být srozumitelné, univerzální a nemá se snažit izolovaně regulovat jednotlivé typy činností nebo institucí.*

Komentář: Zoologické zahrady jsou natolik specializovaná zařízení, která si zvláštní zákon zaslouží. Opačný pohled tvorby právních předpisů naopak preferuje právě jednoduchost, přehlednost a srozumitelnost právní úpravy pro širokou veřejnost, čehož lze dosáhnout právě úpravou jednotlivých oblastí, nikoliv soubornými úpravami tam, kde souborná úprava není nutná.

2. *Zákon zavádí licencování zoologických zahrad. To povede k obtížnějšímu vstupu nových subjektů do tohoto oboru, tím k omezení konkurence a k horší nabídce služeb pro veřejnost.*

Komentář: Licence pouze stanoví podmínky, které mají zajistit řádnou péči o chovaná zvířata včetně péče veterinární, požadavky na zajištění bezpečnosti ostatních občanů a okolí před zvířaty. Neobsahuje jiné omezující podmínky podnikatelské, než ty, jež jsou v zájmu ochrany chovaných zvířat. Zoo je v tomto ohledu jedinečné zařízení, které zpravidla pečuje o vysoký počet ohrožených druhů zvířat, kde každá ztráta negativně ovlivní genetickou výbavu populace. Tím přísnější musí být podmínky pro jejich zřízení a provoz.

3. *Zákon předpokládá vznik nového licenčního a kontrolního orgánu, posiluje tak moc úřadů a růst státní administrativy.*

Komentář: Nový licenční a kontrolní orgán nevzniká, řízení se vede před již existujícím Ministerstvem životního prostředí České republiky a Českou inspekci životního prostředí.

4. *Zákon zavádí mimořádné daňové úlevy vybrané skupině prospěšných činností a ostatní obory tak bezdůvodně diskriminuje.*

Komentář: Obdobné úlevy dosud platí v zákonech o dani z příjmů i pro jiné skupiny činností bez státní účasti, např. § 4 odst. 1 nebo § 19 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb.

5. *Zákonem se mění podmínky pro plátce daní uprostřed kalendářního roku tím, že zákon má nabýt účinnosti dne 1. 7.*

Komentář: Stanovení účinnosti daňových změn počátkem kalendářního roku je vhodnější. Z celostátního hlediska – dle celkového počtu subjektů a objemu finančních prostředků – se jedná o marginální problém spojený s hospodařením 15 zoologických zahrad. Licence novým žadatelům budou vydávány nejdříve na přelomu let 2003 a 2004.

6. *Zákon může vést k daňovým únikům u těch právnických osob, které spolu s provozováním zoologických zahrad vyvíjejí jinou hospodářskou činnost, a to formou přelévání nákladů z jedné činnosti do daňově výhodnější.*

Komentář: Stávající zoologické zahrady nevyvíjejí hospodářskou činnost, nelze tedy přelévat náklady. Stejně nebezpečí však existuje v řadě jiných odvětví. Ministerstvo financí a finanční úřady mají jistě nástroje k tomu, jak daňovým únikům zabránit.

7. *Na spornost nestandardního zásahu do daňového systému upozornil i Senát.⁷*

8. *Ochranu zvířat proti špatnému zacházení je třeba řešit plošně pro všechna zvířata chovaná člověkem.*

Komentář: Ochranu zvířat proti špatnému zacházení řeší zákon 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. Zákon o zoologických zahradách neřeší problematiku týrání zvířat, ale zajištění odpovídajících podmínek chovů, plnohodnotné výživy, pohody zvířat a odbornosti personálu v zoologických zahradách.

9. *Zákon zavádí další poplatky, a to dokonce i pro ty subjekty, které již nyní zoologické zahrady provozují.*

⁷ Komentář poslance Hasila bohužel nemám k dispozici.

Komentář: Na základě pozměňovacího návrhu výboru pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí Poslanecká sněmovna poplatek za licenční řízení z původního vládního návrhu ve prospěch zoologických zahrad vypustila.

Závěrem

V závěrečném hlasování z přítomných 183 poslanců pro návrh na setrvání na zákonu ve znění přijatém Parlamentem hlasovalo 135, proti 42 poslanců. Toto usnesení bylo v části 61 Sbírky zákonů publikováno pod č. 163/2003 Sb. Zákon vyšel pod č. 162/2003 Sb. Bitva byla dobojována. Je v pořádku, že byl zákon vytvořen a přijat, je to mimo jiné i dobrá zpráva do Bruselu. Ale mohl být zákon lepší? Praxe a čas vše prověří.

Summary

A new legal act concerning environmental law, the Zoos' Act, is described in the article. The act was adopted in April 2003 and entered into force on 1 July 2003. The aim of this paper is to show basic instruments of the new legislative tool in the field of animal conservation. It is one of legal regimes of implementation the EC environmental legislation. In the first part of the paper, the Directive No. 1999/22/EC on breeding of wild animals in zoos is described. Most of the paper is concentrated on the contents of the Czech Zoos' Act, above all the following issues: mission of the zoos, application for zoo licence, terms of licensing (breeding of animals, education of the people, biological and nature conservation research), proceeding, administration, control, penalties, closing down the zoo and many more problems. At the end, the author describes the legislative process and disputations in the Parliament (Chamber of Deputies vs. Senate) and between the Chamber of Deputies and the President of the Czech Republic concerning the draft of the act.

JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph. D.

je odborným asistentem
katedry práva životního prostředí
PF UK v Praze

Právní úprava kontroly v ochraně životního prostředí

Mgr. Veronika Langrová, M.Sc., Mgr. David Hadroušek, LL. M.

V praxi státní správy se opakovaně objevují otázky související s prováděním kontrol na úseku ochrany životního prostředí vůči právníckým osobám. Často diskutovanou otázkou je zejména problematika zastoupení právníckých osob, tedy toho, vůči které fyzické osobě, resp. vůči kterému zaměstnanci právnícké osoby se kontrolní oprávnění či pravomoci mají vykonávat, aby v souladu se zákonem směřovaly vůči kontrolované právnícké osobě. V pravidelných intervalech se rovněž diskutuje otázka vhodnosti aplikace zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů, na postup správních úřadů při provádění kontroly na úseku životního prostředí. Ojediněle se vyskytují názory aplikaci tohoto zákona na uvedenou oblast zcela odmítající.

Autoři článku se domnívají, že o použití zákona o státní kontrole nemůže být pochyb. Zákon o státní kontrole výslovně stanoví, že podle tohoto předpisu postupují ministerstva a jiné ústřední správní úřady, místní orgány státní správy a orgány územní samosprávy ve věcech přenesené působnosti a ostatní orgány státní správy, do jejichž působnosti náleží specializovaná kontrola, odborný dozor nebo inspekce podle zvláštních předpisů (§ 2). Státní kontrolu definuje zákon jako kontrolní činnost orgánů zaměřenou na hospodaření s finančními a hmotnými prostředky České republiky a plnění povinností vyplývajících z obecně závazných právních předpisů nebo uložených na základě těchto předpisů (§ 3 odst. 1)¹. Z toho samého plyne, že zákon o státní kontrole (*lex generalis*) se na kontrolu prováděnou na úseku ochrany životního prostředí vztahovat má (a to i tehdy, když zvláštní zákon neobsahuje žádné ustanovení odkazující na tento zákon). Zcela vyloučit jeho aplikaci je možno pouze v případě, že zvláštní zákon (*lex specialis*) obsahuje vlastní komplexní úpravu provádění kontroly², nebo sám aplikaci zákona o státní kontrole zcela (nebo zčásti) vylučuje³.

Z obsahu připojené tabulky vyplývá, že složkové zákony na úseku ochrany životního prostředí⁴, pokud vůbec nějaká ustanovení týkající se kontroly obsahují, většinou upra-

¹ Na kontrolu vykonávanou v rámci vztahu nadřízenosti a podřízenosti se zákon o státní kontrole nevztahuje (§ 3 odst. 2).

² Tento vztah ke zvláštním zákonům definuje zákon o státní kontrole takto: „Podle tohoto kontrolního řádu postupuje ministerstvo; ostatní kontrolní orgány uvedené v § 2 tohoto zákona jen v těch případech, kdy zvláštní zákon nestanoví jiný postup.“ (§ 8 odst. 2)

³ Zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů, výslovně stanoví, že „správní úřady, které provádějí kontrolu podle tohoto zákona, se řídí ustanoveními tohoto zákona“ (§ 22 odst. 6).

vují toliko jednotlivá práva a povinnosti kontrolních pracovníků. V některých případech jde o úpravu rozšiřující okruh oprávnění ve vztahu k zákonu o státní kontrole (např. právo zadržet regulované látky a výrobky⁵), jindy jde o úpravu duplicitní (právo vstupu na pozemky a do objektů kontrolovaných osob, právo požadovat předložení dokladů, povinnost prokázat se průkazem, povinnost zachovávat mlčenlivost apod.). Namísto pojmu „kontrola“ se v některých zvláštních předpisech používá pojmu „dozor“. Zákon o státní kontrole při určení své působnosti však na oba pojmy pamatuje⁶.

Kromě řady oprávnění vyplývá z těchto právních předpisů kontrolním pracovníkům také řada povinností ve vztahu ke kontrolovaným osobám. Ve složkových zákonech je přitom pojem „kontrolovaná osoba“ nahrazen pojmem „provozovatel“. Zákon o státní kontrole definuje pojem kontrolované osoby jako „kontrolované orgány, právnické a fyzické osoby“ (§ 8 odst. 1). Pojem provozovatel je definován v jednotlivých složkových zákonech různě, obecně lze však shrnout, že je to právnická či fyzická osoba provádějící určitou specifickou činnost. V praxi se pak objevují aplikační problémy zejména v souvislosti s kontrolami prováděnými u právnických osob. Vystává otázka, vůči které fyzické osobě je třeba povinnost vykonat, aby ji bylo možno považovat za splněnou, popř. vůči které fyzické osobě lze jednotlivá oprávnění kontrolních pracovníků uplatňovat, aby byla uplatňována vůči kontrolované osobě, resp. provozovateli.

Podle § 20 občanského zákoníku činí za právnickou osobu právní úkony statutární orgány nebo i jiní její pracovníci nebo členové, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Obdobně upravuje jednání právnické osoby (jednání podnikatele) obchodní zákoník, který ve svém ustanovení § 13 odst. 1 uvádí, že právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce⁷. Pojem „zástupce“ obchodní zákoník samostatně nedefinuje, pro

⁴ Ustanovení o právech a povinnostech kontrolních pracovníků obsahují zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, zákon č. 477/2001 Sb., o obalech, zákon č. 16/1997 Sb., o podmínkách dovozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů, zákon č. 289/1995 Sb., lesní zákon, zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 153/2000 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a produkty, zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích, zákon č. 157/1998 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích.

⁵ § 39 zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), ve znění zákona č. 521/2002 Sb.

⁶ Podle ustanovení § 2 zákona o státní kontrole „státní kontrolu ve smyslu tohoto zákona vykonávají... ostatní orgány státní správy, do jejichž působnosti náleží specializovaná kontrola, odborný dozor nebo inspekce podle zvláštních předpisů“.

⁷ Srov. i další ustanovení obchodního zákoníku. Podle § 16 například „podnikatele zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně, nemohla-li třetí osoba vědět, že jednající osoba k tomu není oprávněna.“

jeho interpretaci se proto uplatní již citované ustanovení § 20, popř. následující ustanovení občanského zákoníku.

Při určení toho, kdo je za právnickou osobu oprávněn jednat ve vztahu k prováděným kontrolním úkonům je třeba vzít v úvahu zejména smysl a funkci státní kontroly. Cílem kontroly je zjišťovat dodržování povinností ze strany kontrolovaných osob. Kontrolní pracovníci tedy musí operativně, bezodkladně reagovat na případné podněty k provedení kontroly, popř. z vlastní iniciativy provádět nahodilé kontroly u vybraných subjektů. K naplnění funkce kontroly je nezbytné, aby kontrolní pracovníci mohli v kteroukoli dobu a v kterémkoli objektu provozovatele kontrolu provést. Je naprosto zřejmé, že při provádění „předem neohlášených“ kontrol zpravidla nejsou v objektech kontrolované osoby přítomni její statutární zástupci. Z toho důvodu je nezbytné opřít se o ustanovení, podle něhož za právnickou osobu činí právní úkony i jiní její pracovníci nebo členové, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Obvyklost jednání dané fyzické osoby za právnickou osobu lze dovozovat pouze z okolností konkrétní věci⁸. V případě státní kontroly je v tomto smyslu třeba přihlídnout k obsahu právního úkonu, který je činěn kontrolními pracovníky, a dále k tomu, zda výkon kontrolního úkonu vyžaduje součinnost ze strany kontrolované osoby. V tom smyslu jednotlivá oprávnění kontrolních pracovníků mohou směřovat vůči několika zaměstnancům právnické osoby v závislosti na povaze oprávnění.

Pro ilustraci lze uvést, že povinnost před vstupem do objektu informovat provozovatele o zahájení kontroly [§ 12 odst. 2 písm. a) zákona o státní kontrole], lze považovat za splněnou, je-li oznámení učiněno vůči vrátnému společnosti, neboť pracovní naplní vrátného, popř. pracovníka bezpečnostní agentury je rozhodovat o vstupu osob do objektů. Právo kontrolních pracovníků požadovat potřebné doklady již však nelze uplatňovat u vrátného kontrolované osoby, ale u jiného pracovníka, který přístupem k těmto dokumentům disponuje.

Při posuzování „obvyklosti“ jednání za právnickou osobu je třeba vzít v úvahu i skutečnost, že v mnoha případech se při výkonu kontrolního úkonu nevyžaduje přímé jednání ze strany kontrolované (právnické) osoby. Příkladem může být již zmíněná povinnost kontrolních pracovníků oznámit kontrolované osobě zahájení kontroly. Samo oznámení o zahájení kontroly je právním úkonem, jehož (jediným) cílem je učinit příslušnou informaci (zahájení kontroly) součástí „vědomí“ právnické osoby. Proto musí být adresováno fyzické osobě oprávněně činit takový právní úkon (v tomto případě právní úkon spočívající v nečinnosti⁹, respektive v pasivním vnímání informace takovou fyzickou osobou jejími smysly) za tuto právnickou osobu. Vzhledem k povaze právního úkonu bude okruh těchto osob poměrně rozsáhlý.

⁸ Srov. např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 3. 2000, č.j. 9 Cmo 1080/99

⁹ Srov. Boguszak J., Čapek J., Veverka V. (1991). Základy teorie práva. ALEKO Praha.

Z dosud uvedeného plyne, že stanovit a priori okruh fyzických osob (jiných pracovníků nebo členů právnické osoby), jež jsou oprávněny vystupovat ve vztahu ke kontrolním pracovníkům za právnickou osobu, nelze. Označení osoby oprávněné jednat za kontrolovanou osobu je věcí individuálního posouzení ve světle konkrétních okolností. Statutární orgán je vhodný vždy, jelikož zastupuje právnickou osobu ve všech věcech. V žádném případě to však není jediný obligatorní zástupce kontrolované právnické osoby. Opačný závěr by mohl vést ke zmaření cílů a poslání státní kontroly, jejímž úkolem je zjišťovat dodržování povinností uložených zákonem nebo na základě zákona ze strany kontrolovaných osob.

Práva kontrolních pracovníků													
ZÁKONY	zak. o státní kontrolě	zak. o odpadech	zak. o ochraně ovzduší	zak. o obalech	zak. o CITES	lesní zákon	vodní zákon	Z. o ochraně přírody a krajiny	zak. o GMO	zak. o ČIZP	geologický zákon	Z. o integ. prevenci*	Z. o chem. látkách
PŘÁVA													
vstupovat do objektů, zařízení a provozů, na pozemky a do jiných prostor	X	X	X	X	X	X	X	pozemky	X	X	prostory provádění, vyhodnocování a ud. geolog. prací	nemovitosti	pozemky a stavby k nakl. s chem. látkami
požadovat předložení dokladů a dalších písemností, výpisy programů, vzorky výrobků programů, vzorky výrobků	X	doklady a údaje	doklady a údaje	doklady a údaje	doklady a údaje	doklady a údaje	doklady a údaje	X		doklady a údaje	doklady	doklady a údaje	
seznamovat se s utajovanými skutečnostmi	X												
požadovat poskytnutí pravidlových informací	X												X
zajišťovat doklady	X				X								
požadovat písemnou zprávu o odstranění nedostatků	X												
ukládat pořádkové pokuty	X												
používat	X												
telekomunikačních zařízení kontrolovaných osob													
požadovat poskytnutí vysvětlení		X	X	X		X	X			X	X	X	
nařídit zkoušky												X	
pořizovat fotodokumentaci		X		X								dokumentace obecně	
zadržet regulované látky a výrobky			X										
ověřovat totožnost a oprávnění zastupovat				X									
požadovat přečtení identifikačního označení exempláře					X								

Povinnosti kontrolních pracovníků

ZÁKONY	zák. o státní kontrolě	zák. o odpadech	zák. o ochraně ovzduší	zák. o obalech	lesní zákon	vodní zákon	z. o ochraně přírody a krajiny	zák. o GMO	zák. o ČIŽP	geologický zákon	z. o integ. prevenci *	z. o chem. látkách
POVINNOSTI												
potvrdit převzetí dokladů	x											
oznamit kontrolované osobě zahájení kontroly	x	oznamit vstup do objektů	oznamit vstup do objektů			oznamit vstup do objektů	oznamit vstup do objektů		oznamit vstup do objektů			
předložit potvrzení k provedení kontroly	x	prokázat se průkazem	prokázat se průkazem	prokázat se průkazem	prokázat se průkazem	prokázat se průkazem		prokázat se průkazem		prokázat se průkazem	prokázat se průkazem	prokázat se průkazem
šetřit práva kontrolovaných osob	x	šetřit majetek		šetřit majetek								
zajistit ochranu odebraných dokladů	x											
předat převzaté doklady, pomůcky a důvody	x											
pořizovat o výsledcích kontroly protokol	x	x		x							x	
zachovávat mlčenlivost	x	x	x	x	x				x		x	
respektovat právo a jiné předpisy upravující činnost provozovatele		x		x							x	

* Podle ustanovení § 36 odst. 5 zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), platí, že „za výkon práv a povinností podle odstavců 1 až 3 se nevztahuje zvláštní právní předpis“. Tímto zvláštním předpisem je podle poznámky pod čarou č. 21 zákon o státní kontrole. Odstavec 1 až 3 ustanovení § 36 se přitom uplatňuje oprávnění kontrolních pracovníků při provádění kontroly (odst. 1), jejich povinnosti (odst. 2) a režim vzájemné výměny informací mezi kontrolními orgány (odst. 3). Komentář k zákonu o integrované prevenci (Předpisy o integrované prevenci a omezování znečištění, Petr Petřílek, Terza Tichá, 1. vyd., Nakladatelství ARCH, 2003) k tomu dodává, že „komentované ustanovení (odst. 5) sází úpravu zákona o integrované prevenci do zvláštní pozice, neboť vyjímá otázky kontrolní činnosti podle předchozích odstavců (odst. 1 až 3) z působnosti zákona o státní kontrole. Tato činnost tak bude zcela v působnosti zákona o integrované prevenci, přičemž podle obecného pravidla zakotveného v jeho § 46 odst. 6 se na řízení podle tohoto zákona vztahuje správní řád, pokud zákon výslovně nestanoví něco jiného.“

SUMMARY

The article provides an insight into certain issues surrounding inspection, i.e. control of compliance with laws, regulations and decisions issued thereon. The article first deals with the question of applicability of Act No. 552/1991 Coll., containing general rules for inspection, to inspections carried out in the field of environmental protection. The authors believe that there is no doubt the act shall be applicable (unless its applicability is explicitly disqualified or unless a certain act should contain its own complete rules of inspection). The article then turns on the issue of inspections aimed towards enterprises or companies (in contrast to natural persons) and discusses rights of employees to act on behalf of enterprises towards inspectors.

SAMMANFATTNING

Artikeln ger inblick i somliga spörsmål som har att göra med tillsyn, dvs. kontroll över efterlevnaden av lagar, föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av dessa. Till början tar man itu med frågan om lämplighet av lagen nr. 552/1991, som innehåller allmänna regler om tillsyn (eller rättare sagt "statskontroll"), till miljöinspektioner. Författarna menar att lagen skall utan tvivel tillämpas (om inte en annan lag utesluter dess lämplighet eller innehåller egna och kompletta regler om tillsyn). Sedan övergår artikeln till tillsyn som myndigheter utövar gentemot företag (i motsats till fysiska personer) och diskuterar anställdas befogenheter att agera å företagets ägnar gentemot inspektörer.

♠
Mgr. Veronika Langrová, M.Sc., Mgr. David Hadroušek, LL.M.

jsou pracovníci legislativního odboru
Ministerstva životního prostředí
a sekretariátu rozkladové komise ministra

♠ ♠

O zapisování zvláště chráněných území do katastru nemovitostí

RNDr. Zdeněk Hokr, CSc.

Obsah :

- Obecné poznámky
- Zřízení ZCHÚ je zásahem do vlastnických práv
- Povinnost zaznamenat ochranu nemovitosti do katastru nemovitostí
- Podmínky zápisu do katastru nemovitostí
- Způsob zápisu do katastru nemovitostí
- Podklady pro záznam ZCHÚ do katastru nemovitostí

Obecné poznámky

Při ochraně nemovitosti v podstatě jde vždy buď o vyhrazení prostoru pro nerušenou existenci objektu, který má být chráněn (např. nemovitá kulturní památka, ekosystém) nebo o nějaké (trvalé, občasné nebo jen možné) ohrožení, směřující od ohrožujícího jevu či předmětu do jeho okolí (energiovod) nebo z okolí proti ohroženému jevu (vodní zdroj) nebo oběma směry (dobývací prostor).

Omezení vyplývající z ochrany nemovitosti jsou vázána na pozemek nezávisle na tom, kdo je jeho vlastníkem.

Každé chráněné území (pro chráněná území obecně dále jen „CHÚ“, pro chráněná území z důvodu ochrany přírody dále „ZCHÚ“) a jeho ochranné pásmo (dále jen „OP“)¹ jsou právní instituty, vyjadřující vztah mezi celospolečenským zájmem chránit určitý jev a individuálním zájmem vlastníka, na jehož pozemku se tento jev vyskytuje. Existence CHÚ nebo ZCHÚ je vždy omezením vlastnických práv a zřízení CHÚ či ZCHÚ novým zásahem do těchto práv a snižuje tržní hodnotu pozemku a možnost manipulace s ním. Proto omezení vyplývající z ochrany nemovitosti musí být řádně a přesně definováno právně závaznou formou. Tou je jednak buď obecné ustanovení zákona nebo zřizovací předpis, výjimečně smlouva, které jsou specifické pro každý typ a způsob ochrany, jednak zápis v katastru nemovitostí, který se řídí pravidly, společnými pro všechny tyto typy. Obojí se neoddělitelně doplňuje a platí současně.

Ochrana přírody a krajiny je pouze jedním z typů a způsobů ochrany nemovitosti. Na jednom pozemku může nastat i souběh několika těchto typů a způsobů ochrany podle různých právních předpisů.

¹ Pokud nevyplyne ze souvislosti opak nebo OP nebude výslovně odlišeno, většina tvrzení o CHÚ a ZCHÚ se v tomto článku priměřeně vztahuje na CHÚ i OP.

Ve ZCHÚ jsou vlastníků dotčených nemovitostí stanovena určitá práva a povinnosti ve vztahu k ochraně přírody. Obdobně mohou být vlastníci nemovitostí oprávněni nebo omezováni i z jiných důvodů ochrany. Proto zajistit zápis v katastru nemovitostí je povinností vyhlášovatele, plynoucí jak ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ukládal to i jemu předcházející, dnes zrušený zákon č. 40/1956 Sb. o státní ochraně přírody), tak ze zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon) (§ 12 odst. 1).

V povědomí mnoha pracovníků ochrany přírody však o právních vztazích v souvislosti se zvláště chráněnými územími přebíhá řada nesprávných představ, možno říci i mýtů. Dva hlavní omyly jsou, že ZCHÚ stačí ve zřizovacím předpise vymezit i jinak než parcelami nebo jejich měřicky definovanými částmi a s menší než katastrálními předpisy stanovenou přesností, a druhý, že ZCHÚ (a zejména tzv. OP „ze zákona“) nemusí být zapsáno v katastru nemovitostí. Proto údaje o způsobu ochrany nemovitostí (nejen pokud jde o ochranu přírody) v katastru nemovitostí často vůbec zapsány nejsou.

Proto předkládám tento článek, v němž jsou citována² a rozebrána nejdůležitější ustanovení, týkající se problematiky ochrany přírody a krajiny ve vztahu k nemovitostem a jejich vlastnictví jako podrobnou informaci a pomůcku. Pro správné pochopení souvislostí bylo třeba tuto dílčí problematiku prodiskutovat v širších souvislostech.

Zřízení ZCHÚ je zásahem do vlastnických práv

Ochrana přírody a krajiny je tak důležitý zájem společnosti, že je zákonem nadřazen zájmům individuálním. Tato priorita je zařazena § 58 zákona č. 14/1992 Sb. mezi základní povinnosti občana slovy:

„Každý je povinen při užívání přírody a krajiny strpět omezení vyplývající z tohoto zákona.“

To ovšem neznamená neomezenou pravomoc orgánů ochrany přírody. Plnění této povinnosti nesmí poškodit práva občanů nad rámec daný zákony. ZCHÚ jsou pozemky nebo jejich soubory, které mají své vlastníky a i jejich vlastnická práva musejí být respektována. To je dáno např. ustanovením § 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník:

„(1) Výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.“

(2) Fyzické a právnické osoby, státní orgány a orgány místní samosprávy dbají o to, aby nedocházelo k ohrožování a porušování práv z občanskoprávních vztahů a aby případné rozpory mezi účastníky byly odstraněny především jejich dohodou.“

a ustanovením § 126 odst. 1 téhož zákona:

² Všechny citace jsou psány *kurzívou*. Vždy je přesně citováno poslední platné znění zákonů a vyhlášek včetně poznámek pod čarou, jejichž původní číslování je zachováno, text poznámky, není-li důležitá, může být vypuštěn.

„(1) Vlastník má právo na ochranu proti tomu, kdo do jeho vlastnického práva neoprávněně zasahuje“

V případě ZCHÚ jde evidentně o střet dvou zájmů a dvou okruhů práv. Podmínkou, jak předejít sporům z takového střetu, je přesné a jednoznačné vymezení práv a povinností všech zúčastněných stran. Přitom ovšem platí ustanovení § 40 zákona č. 114/1992 Sb., že vlastník může při projednávání návrhu za zřízení ZCHÚ podle odst. 2 vznést námitky, ale podle odst. 3 o jejich přijetí nebo odmítnutí rozhoduje ve své pravomoci orgán ochrany přírody. A protože vyhlášení se neděje správním řízením, není proti němu možnost odvolání. O střet zájmů jde i v případě, že v době vyhlášení ZCHÚ může vlastník vykonávat svá vlastnická práva stejně jako před vyhlášením, protože omezení jeho práv směřuje i do budoucna (změna způsobu hospodaření, změna druhu pozemku, změna tržní ceny pozemku, předkupní právo apod.).

Povinnost zapsat ochranu nemovitosti do katastru nemovitostí

Funkce katastru nemovitostí je stanovena v § 1 zákona č. 344/1992 Sb. takto:

„(2) Katastr je soubor údajů o nemovitostech v České republice (dále jen „nemovitosti“) zahrnující jejich soupis a popis a jejich geometrické a polohové určení. Součástí katastru je evidence vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem podle zvláštního předpisu¹⁾ (dále jen „právní vztahy“) a dalších práv k nemovitostem podle tohoto zákona.

(3) Katastr je zdrojem informací, které slouží k ochraně práv k nemovitostem, pro daňové a poplatkové účely, k ochraně životního prostředí, zemědělského a lesního půdního fondu, nerostného bohatství, kulturních památek, pro rozvoj území, k oceňování nemovitostí, pro účely vědecké, hospodářské a statistické a pro tvorbu dalších informačních systémů.

¹⁾ Zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem. “

Obsah katastru nemovitostí určuje zákon č. 344/1992 Sb. v § 3:

„Katastr obsahuje

- a) geometrické určení a polohové určení nemovitostí a katastrálních území,*
- b) druhy pozemků, čísla a výměry parcel, popisná a evidenční čísla budov, vybrané údaje o způsobu ochrany a využití nemovitostí, čísla bytů a nebytových prostorů a pojmenování nebytových prostorů, dále údaje pro daňové účely a údaje umožňující propojení s jinými informačními systémy, které mají vztah k obsahu katastru,*
- c) údaje o právních vztazích včetně údajů o vlastnicích a o jiných oprávněných a údaje o dalších právech k nemovitostem podle tohoto zákona,“*

Vybrané údaje o způsobu ochrany nemovitostí jsou tedy podle písmene b) povinnou položkou v katastru nemovitostí, sloužící mimo jiné např. jako podklad pro evidenci osvobození od daně z nemovitostí podle § 4 odst. 1 písm. j) zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí:

„(1) *Od daně z pozemků jsou osvobozeny*

j) pozemky území zvláště chráněných podle předpisů o ochraně přírody a krajiny“

Údaj slouží i jako signál předkupního práva u národních parků, národních přírodních rezervací a národních přírodních památek (§ 61 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.). Katastr nemovitostí však neeviduje jeskyně, na které se též vztahuje předkupní právo podle tohoto ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., ani ostatní podzemní prostory. Ostatně otázka vlastnictví podzemních prostor není v našem právu dostatečně řešena.

V této souvislosti je důležitý § 11 zákona č. 265/1992 Sb., který stanoví:

„*Ten, kdo vychází ze zápisu v katastru učiněného po 1. lednu 1993, je v dobré víře, že stav katastru odpovídá skutečnému stavu věcí, ledaže musel vědět, že stav katastru neodpovídá skutečnosti.*“

Pro dříve před uvedeným datem vyhlášená ZCHÚ je třeba brát v úvahu i § 16 odst. 1 téhož zákona:

„*Zápisy právních vztahů v evidenci nemovitostí provedené podle dosavadních předpisů prokazují pravdivost skutečností v nich uvedených, pokud není prokázán jejich opak.*“

Podle § 1 zákona č. 265/1992 Sb. o zápisech vlastnických a jiných práv k nemovitostem

„(1) *K nemovitostem evidovaným v katastru nemovitostí České republiky (dále jen „katastr“)*¹⁾ *se zapisuje vlastnické právo, zástavní právo, právo odpovídající věčnému břemenu a předkupní právo s účinky věčného práva.*

*(2) Do katastru se zapisují i další práva, pokud tak stanoví zvláštní zákon*¹⁾

(3) Zápisem se rozumí vklad (§ 2), záznam (§ 7), poznámka (§ 9) nebo jejich výmaz.

(4) Zápisy mají právní a evidenční účinky podle tohoto zákona.

¹⁾ Zákon ČNR č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění zákona č. 89/1996 Sb. “

Velmi důležitý je rozdíl mezi důsledky vkladu a záznamu. Podle § 2 odst. 2 zákona č. 265/1992 Sb. platí o vkladu:

„(2) *Práva uvedená v § 1 odst. (1) vznikají, mění se nebo zanikají dnem vkladu do katastru, pokud občanský zákoník nebo jiný zákon nestanoví jinak.*“

O záznamu naproti tomu platí ustanovení § 14 odst. 2 tohoto zákona:

„(2) *Záznamy jsou úkony katastrálního úřadu, které nemají vliv na vznik, změnu nebo zánik práva.*“

Podmínky zápisu do katastru nemovitostí

Podmínky a způsob zápisu do katastru nemovitostí jsou dány několika předpisy. Zde je na místě upozornit na nutnost rozlišovat údaje o věcných a jim obdobných právech od jiných údajů v katastru nemovitostí. Ačkoliv ochrana nemovitosti je zásahem do práv vlastníků nemovitostí, způsob ochrany je „jiným údajem katastru nemovitostí“, povinně zapisovaným podle § 6 zákona č. 344/1992 Sb., který stanoví:

„Zápis jiných údajů a jejich změn se provádí na základě

- a) ohlášení vlastníka nebo jiného oprávněného [§ 10 odst. 1 písm. d)], jehož přílohou je rozhodnutí nebo souhlas vydaný příslušným státním orgánem podle zvláštního právního předpisu,^{10a)} je-li takové rozhodnutí nebo souhlas vyžadován,*
- b) rozhodnutí, souhlasu nebo oznámení vydaného příslušným státním orgánem podle zvláštního právního předpisu,^{10b)} který zároveň stanoví státnímu orgánu povinnost zaslat rozhodnutí, souhlas nebo oznámení k zápisu do katastru katastrálnímu úřadu.*

^{10a)} § 32 odst. 1 písm. e) zákona č. 50/1976 Sb., ve znění zákona č. 83/1998 Sb.

§ 8 vyhlášky č. 132/1998 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení stavebního zákona.

§ 2, § 14 písm. b) a § 15 písm. b) zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu.

§ 31 zákona č. 138/1973 Sb., o vodách (vodní zákon).

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

^{10b)} § 1 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění zákona č. 548/1991 Sb.

§ 7 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění zákona č. 425/1990 Sb. a zákona č. 242/1992 Sb.

§ 42 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

§ 9 zákona č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění zákona č. 38/1993 Sb. a zákona č. 217/1997 Sb. “

Vznik ZCHÚ musí být jednak zveřejněn podle současné metodiky tvorby zákonů i podzákonů předpisů, jednak musí být podle odstavců 1 a 2 § 42 zákona č. 114/1992 Sb. evidován a veřejně přístupný v Ústředním seznamu ochrany přírody a ke stejnému účelu, tj. trvalému zveřejnění, podle odstavce 3 téhož paragrafu oznámen katastru nemovitostí, kde je stanovena (s poukazem na katastrální předpisy, dnes již novelizované) tato povinnost takto:

„(3) Každé vyhlášení, změnu, popřípadě zrušení chráněného území podle odstavce 1 oznámí orgán ochrany přírody příslušnému orgánu geodézie a kartografie. “

Pro podání tohoto oznámení (podkladů pro zápis) do katastru nemovitostí není zde, ale ani v jiném předpise, výslovně určena žádná lhůta. To je do jisté míry nedostatek v legislativě.

Bylo by žádoucí, aby již při přípravě zřizovacích předpisů vyhlášovatel pamatoval na § 12 odst. 1 katastrálního zákona, který stanoví:

„(1) Státní orgány spolupracují s katastrálními úřady při výkonu státní správy na úseku katastru. Jsou povinny ve lhůtě stanovené katastrálním úřadem v listinách, které předložily k zápisu do katastru, odstranit chyby v psaní, počítání a jiné zřejmé nesprávnosti.“

Skutečnost, že způsob ochrany nemovitosti není zapsán v katastru nemovitostí, může mít dvě příčiny, buď nebylo o zápis požádáno nebo zápis nebyl pro závady v dokumentech přípustný. V obou případech to znamená, že stav katastru nemovitostí odpovídá skutečnosti v tom smyslu, že zápis o ochraně nemovitosti v katastru nemovitostí neexistuje a tedy jde o porušení platných zákonů, i když neprovedený zápis o ZCHÚ nemá bezprostřední dopad na právní závaznost zřizovacího dokumentu a tedy na existenci ZCHÚ.

Neexistence zápisu ochrany nemovitosti v katastru nemovitostí současně s předpokladem o dobré víře (§ 11 zákona č. 265/1992 Sb.) může vést ke sporům a majetkovým či jiným škodám. V té souvislosti stojí za připomenutí ustanovení zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem ..., zejména § 13:

„(1) Stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě.

(2) Právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda.“

Odpovědnost je pak podle dalších paragrafů (§ 16 – 18) přenášena až na vyhlášovatele. Obdobná ustanovení tohoto zákona platí i pro územní celky v samostatné působnosti (§ 19 – 25).

Nakonec poznámka do vlastních řad: pokud by příslušná část dokumentace k ZCHÚ byla předávána k zápisu do katastru nemovitostí, mohly by často být včas odstraněny mnohé závady, které – samy o sobě nezávisle na zápisu v katastru nemovitostí – mohou existenci ZCHÚ resp. platnost, účinnost či vymahatelnost zřizovacího předpisu zčásti nebo zcela zpochybňovat. Podobná kontrola zřizovacích předpisů a dalších dokumentů pro ZCHÚ v resortu MŽP ani na krajských úřadech není.

Způsob zápisu do katastru nemovitostí

V této části se bude jednat již jen o nemovitostech, na nichž leží ZCHÚ včetně OP.

Jak je uvedeno výše, podle § 42 zákona č. 114/1992 Sb. mají být všechna ZCHÚ evidována v ústředním seznamu ochrany přírody (dále jen „ÚSOP“) a mají být oznámena příslušnému katastrálnímu úřadu. Předat materiály do evidence Ústřednímu seznamu i oznámit vznik, změnu nebo zánik ZCHÚ jsou povinnosti vyhlášovatele a jedno nemůže být nahrazeno druhým ani tyto povinnosti nelze přenášet z vyhlášovatele nebo jeho

právního nástupce na jinou osobu nebo organizaci. Zatímco pro předání dokumentace katastrálnímu úřadu není předepsána žádná lhůta, pro předání stejných dokumentů do ÚSOPu je v odstavci 2 § 12 .vyhlášky č. 395/1992 Sb. stanovena lhůta 30 dnů ode dne vyhlášení ochrany.

V prvním kroku přípravy na vyhlášení ZCHÚ, v oznámení o záměru vyhlásit ZCHÚ, není ještě zahrnut požadavek zpracovat dokumenty tak, aby mohly být použity pro budoucí zápis do katastru nemovitostí. Podle § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky 395/1992 Sb. má orgán příslušný k vyhlášení ZCHÚ i OP mimo jiné vyrozumět vlastníky i nájemce pozemků o

„a) velikosti části přírody navržené k zamýšlené ochraně s uvedením parcelních čísel dotčených pozemků a označením katastrálního území, dále doplněném o mapové podklady s detailním zákresem vedení hranice zvláště chráněného území a odůvodnění ochrany,

b) kategorií zvláštní ochrany, která se navrhuje vyhlásit,

c) zákonném ochranném pásmu a jeho režimu, případně o návrhu na vyhlášení ochranného pásma včetně jeho rozsahu a detailním způsobu vedení jeho hranic,“

Vymezení ZCHÚ v oznámení není konečné, během projednávání může dojít ke změnám. Proto není do jisté míry na závalu, že pro zákres hranic není určeno měřítko ani typ mapy a ani není definován pojem „detailní“. Pro národní parky a CHKO jsou podle odst. 2 § 11 zachovány všechny požadavky, tedy i detailní zákres hranice, pouze vypuštění požadavku uvádět v oznámení záměru parcelní čísla je problematické, není-li v NP nebo CHKO zahrnut celý katastr. Takové podklady nebo jejich části, jestliže neodpovídají požadavkům na zápis do katastru nemovitostí, nejsou pro vlastní vyhlášení použitelné.

Od doby oznámení záměru vyhlásit ZCHÚ vzniká dočasné omezení vlastnických práv:

„(4) Od doby oznámení záměru vyhlásit část přírody podle odstavce 1 za zvláště chráněnou až do konečného rozhodnutí, nejdéle však po dobu dvou let, se musí vlastníci dotčených pozemků zdržet všech zásahů, které by negativně měnily či poškozovaly dochovaný stav přírody území navrhovaného ke zvláštní ochraně.“

Ovšem v případě, že by navrhované chráněné území nebylo v oznámení vymezeno s přesností umožňující jednoznačnou identifikaci pozemků, bylo by ustanovení § 40 odst. 4 nevymahatelné. Kromě toho ani není řešena kompenzace majetkové apod. újmy za toto dvouleté období, jestliže nakonec pozemek chráněn nebude.

Ve vyhlášce č. 395/1992 Sb. jsou stanoveny podrobné požadavky na mapovou a jinou dokumentaci k vyhlášenému ZCHÚ a následně odevzdávanou do ÚSOPu. Je nepochybné, že zákonodárce měl na mysli dokumenty, odpovídající katastrálním předpisům nebo dokumenty z katastru nemovitostí přebírané, jak to naznačují odvolávky na další předpisy v zákoně a ve vyhlášce.

ÚSOP tvoří podle § 12 odst. 1 vyhlášky kartotéka a sbírka příloh. Kartotéka (odst. 3) obsahuje evidenční listy se základními údaji, které jsou odvozeny z dokumentů ve sbírce příloh (odst. 4), příp. v rezervační knize (odst. 5).

Sbírka příloh (odst. 4) obsahuje

- a) *obecně závazné předpisy či rozhodnutí o vyhlášení ochrany, o jejich změnách či zrušení,*
- b) *doklady o projednání záměru vyhlášení ochrany,*
- c) *výpis z evidence nemovitostí a listů vlastnictví dotčených parcel,*
- d) *snímek z pozemkové mapy a další otisky map (státní mapa odvozená 1:5 000 respektive též lesnická mapa a základní mapa 1:50 000),*
- e) *rezervační knihu.*“

O přílohách podle písm. b), c) a d) se zmíníme podrobněji, protože by měly být ve dvou odlišitelných a proto patřičně označených verzích. První verze jsou podklady pro přípravu oznámení záměru a jeho projednávání [písm. b)], druhá verze [písm. c) a d)] má dokumentovat stav k datu vyhlášení v katastru nemovitostí (např. rozdíl přibližného náčrtu hranic a provedeného geometrického plánu). Zatím co první verze je „pracovní“, ve druhé by měly být výpis z evidence nemovitostí a snímek pozemkové mapy, potvrzené katastrálním úřadem, řádně popsané a datované. Tato druhá verze do ÚSOPu obvykle nebyla dodána. Dojde-li ke změně údajů o katastrálním území nebo parcele (např. obnova katastrálního operátu, rozdělení nebo sloučení parcel), měla by být k dispozici ještě třetí verze, aktuální.

V písm. d) požadovaná státní mapa odvozená 1:5 000 obsahuje vedle výškopisu též polohopis, převzatý z katastrální mapy. Tato mapa bývá v poslední době (nesprávně) nahrazována výřezem ze základní mapy 1:10 000 (jejím dvojnásobným zvětšením však se nemění její informační hodnota ani se nezmění ve státní mapu odvozenou). Tyto mapy stejně jako lesnická mapa a základní mapa 1:50 000 mohou sloužit pouze jako orientační, ale jsou nepoužitelné pro přesné vymezení vlastnictví s právními důsledky.

Z § 12 odst. 7 a 8 vyhlášky č. 395/1992 Sb., v nichž jsou vyjmenovány podklady k provedení zápisu ZCHÚ do ÚSOPu, vyplývá jednak, že dokumentace, potřebná k vyhlášení ZCHÚ je jen částí dokumentace vedené o ZCHÚ v ÚSOPu, jednak že některé dokumenty navazují na katastr nemovitostí. Z odst. 7 písm. a) a b):

„(7) Podklady k provedení zápisu památných stromů a zvláště chráněných území, kromě národních parků a chráněných krajinných oblastí, do seznamu jsou

- a) *obecně závazný předpis či rozhodnutí o vyhlášení zvláště chráněné části přírody a jejího ochranného pásma,*
- b) *výpis z evidence nemovitostí dotčených parcel a snímek z pozemkové mapy s vyznačením hranic dotčeného území,*“

je zřejmé, ale velmi často nedodržované, že pro územní vymezení ZCHÚ i OP platí stejná pravidla. To je ostatně dáno i druhou větou § 37 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.:

„(1) ... Ochranné pásmo vyhláší orgán, který zvláště chráněné území vyhlásil, a to stejným způsobem. ...“

tedy výčtem parcel, případně geodetickým určením hranice chráněné části parcely, protože jinak není možný zápis do katastru nemovitostí. Projednání s vlastníky je samozřejmě nutnost nezávislá na zápisu do katastru nemovitostí.

Pro zápis NP a CHKO do ÚSOPu jsou podle § 12 odst. 8 vyhlášky č. 395/1992 Sb. požadavky mnohem mírnější než pro jejich zápis do katastru nemovitostí.

„(8) Podklady k provedení zápisu národních parků a chráněných krajinných oblastí do seznamu jsou

- a) obecně závazný předpis o vyhlášení národního parku nebo chráněné krajinné oblasti,*
- b) seznam katastrálních území, která jsou do území národního parku nebo chráněné krajinné oblasti zahrnuta jako celek nebo zčásti,*
- c) soubor základních map 1:10 000 s vyznačením hranic (u území větších než 500 km² soubor základních map 1:25 000),*
- d) soubor základních map 1:50 000 se zákresem hranic.“*

Je-li chráněn celý katastr beze zbytku, nemůže dojít k rozporům. Avšak pro zápis do ÚSOPu není v tomto ustanovení požadován soupis parcel a vyznačení hranice v katastrální mapě ani tam, kde má být chráněna jen část katastru. Protože chybí (není požadováno) dostatečně přesné vymezení této části, není zápis celého NP či CHKO do katastru nemovitostí na základě takovýchto podkladů možný.

Podklady pro záznam ZCHÚ do katastru nemovitosti

Požadavky na dokumenty, na jejichž základě se zapíše ZCHÚ do katastru nemovitostí, jsou v porovnání s požadavky ÚSOPu mnohem podrobněji stanoveny především vyhláškou Českého úřadu zeměměřického a katastrálního č. 190/1996 Sb. (dále pouze v této kapitole „vyhláška“). Bylo by žádoucí, aby jak pro zápis do katastru nemovitostí tak do ÚSOPu byly předkládány dokumenty stejné nebo alespoň na stejném podkladu zpracované.

Klíčová zásada pro zápis do katastru nemovitostí je dána v odst. 1 § 3 vyhlášky:

„(1) Pozemky se evidují v souboru geodetických informací a v souboru popisných informací jako parcely.“

To znamená, že pro vymezení právních vztahů a záznam do katastru nemovitostí jiné určení než parcelami (např. lesními odděleními) nelze použít.

Druhá stejně významná zásada, která se týká souboru geodetických informací, je v úvodní části § 13 odst. 1:

„(1) Katastrální mapa je závazným státním mapovým dílem velkého měřítka, obsahuje body bodového pole, polohopis a popis ...“

a dále se uvádí, že katastrální mapa může mít v ucelených částech katastrálního území různé formy (digitální, digitalizovaná, grafická).

Geometrické a polohové určení katastrálních území a nemovitostí podle § 5 odst. 1 je možné třemi způsoby:

„a) číselným vyjádřením hranic pozemků a obvodů budov, včetně budov rozestavěných, daným souřadnicemi a spojnicemi jejich lomových bodů určených zaměře-

- ním v souřadnicovém systému Jednotné trigonometrické sítě katastrální¹⁵⁾ (dále jen „S-JTSK“) podle § 13 odst. 1 písm. a) a odst. 8, nebo
- b) údaji záznamu podrobného měření změn s výpočtem souřadnic podrobných bodů v případném jiném souřadnicovém systému než S-JTSK, nebo jen
- c) zobrazením hranic pozemků a obvodů budov, včetně budov rozestavěných, v katastrální mapě podle § 13 odst. 1 písm. b) a c).

Závazné je geometrické určení s menší střední souřadnicovou chybou podle bodu 12.15 přílohy. “

V § 7 se uvádí (s odvoláním na přílohy vyhlášky), které údaje o parcele se v katastru nemovitostí evidují. Z nich pro potřeby ochrany přírody jsou důležité :

- „a) příslušnost do katastrálního území,
b) druh číslování parcel (příloha bod 4),
c) parcelní číslo,
d) výměra parcely,
f) druh a způsob využití pozemku (příloha body 1 a 2),
g) typ a způsob ochrany nemovitosti (příloha bod 3),
h) příslušnost k vlastníku (číslo listu vlastnictví), “

V § 13 odst. 4 se stanoví:

„(4) Předmětem polohopisu jsou hranice katastrálních území a hranice územních správních jednotek, hranice chráněných území a ochranných pásem a geometrické a polohové určení evidovaných nemovitostí s odlišením hranic převzatých z map dřívějších pozemkových evidencí (§ 84) a geometrické a polohové určení dalších prvků polohopisu. Hranice se v katastrální mapě zobrazují přímými spojnicemi jejich lomových bodů. V důvodných případech lze použít zobrazení křivkou, pro hranici parcely je však přípustná jen kružnice nebo její část. “

Územní vymezení ZCHÚ a OP je tedy povinnou součástí obsahu katastrální mapy. Při konstrukci hranice tzv. „ochranných pásem ze zákona“, tj. linie 50 m od hranice ZCHÚ dává poslední věta tohoto odstavce návod i oprávnění použít v místech konvexního lomu hranice zobrazení kružnicí.

Vznik ZCHÚ a jeho zápis do katastru je změnou údajů o parcele podle několika paragrafů oddílu čtvrtého vyhlášky.

Kdy dojde ke změně, stanoví § 25 odst. 1 písm. e):

„(1) Ke změně geometrického a polohového určení obsahu souboru geodetických informací dochází, je-li zcela nebo zčásti určen s vyšší než dosavadní přesností. Změněné, popř. první geometrické a polohové určení se do souboru geodetických informací zavádí podle:

- e) záznamu podrobného měření změn, jde-li o změnu podle § 66 odst. 11, “

Tento § 66 odst. 11 písm. a) je jednoznačný:

„(11) Záznam podrobného měření se vyhotovuje i k vyznačení takových změn, které spojeny s měřením v terénu

a) jsou, ale nemění hranice pozemku (např. určení hranice chráněného území nebo jeho ochranného pásma, dalších prvků polohopisu podle § 5 odst. 2),“

s možností vyhotovit záznam podrobného měření změn i bez terénního měření podle odst. (8) téhož paragrafu:

„(8) U plánů, jimiž se vymezuje rozsah věcného břemene na části pozemku, a u záznamů podrobného měření, jimiž se vymezuje hranice chráněného území nebo jeho ochranného pásma, a takový rozsah nebo hranice jsou vymezeny vzdáleností od liniového nebo bodového prvku (trasy elektrického vedení nebo plynovodu, hranice pozemku, geodetického bodu apod.), je přípustné rozsah (hranici) v plánu nebo záznamu podrobného měření určit odvozením od polohy příslušného prvku bez jejich vytyčení v terénu.“

Změně údajů o všech typech a způsobech ochrany nemovitosti je věnován celý § 27

„(1) Změna údajů o způsobu ochrany nemovitosti se v katastru provádí podle grafických a písemných podkladů předložených podle zvláštních předpisů.⁴⁰⁾“

(2) Grafickým a písemným podkladem podle odstavce 1 je:

a) kopie katastrální mapy s označením nemovité kulturní památky a zákresem průběhu hranice chráněného území a ochranného pásma mapovou značkou podle bodu 9 přílohy,

b) listina, která obsahuje podle obcí a katastrálních území seznam dotčených parcel označených parcelními čísly podle katastru a kódy vyjadřujícími způsob ochrany nemovitosti podle bodu 3 přílohy.

(3) Jestliže jsou jedním způsobem ochrany nemovitostí dotčeny všechny parcely v katastrálním území, vyznačí se v listině tato skutečnost bez uvedení jednotlivých parcelních čísel a kopie katastrální mapy podle odstavce 2 písm. a) se nepřikládá.

⁴⁰⁾ § 51 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění zákona č. 548/1991 Sb.

§ 7 zákona ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění zákona ČNR č. 425/1990 Sb. a zákona ČNR č. 242/1992 Sb.

§ 42 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.“

Ustanovení odst. 3 je možno použít jen pro ta katastrální území, která leží uvnitř národních parků a CHKO beze zbytku, jinde nutno postupovat podle odst. 2.

Ku změně hranic či jejich zápisu v katastru nemovitostí může dojít při obnově katastrálního operátu. § 51 odst. 1 stanoví:

„(1) Při zjišťování průběhu hranic se vyšetřuje skutečný průběh hranice v terénu, který se porovnává s jejím zobrazením v katastrální mapě.“

Dojde-li ke skutečné změně např. v důsledku přirozené činnosti vody nebo sesuvu půdy, tedy z důvodů nezávislých na lidské vůli a nikoli na základě právní skutečnosti nebo jednostranného právního úkonu ve smyslu § 5 odst. 4 katastrálního zákona, katastrální úřad zaznamená skutečný stav v terénu, aniž by byl nutný notářský zápis nebo soudní projednávání na základě odst. 5:

„(5) Tvoří-li hranici vlastnickou, popř. hranici katastrálního území hranice vodního toku, nepovažuje se posun hranice v důsledku přirozené činnosti vodního toku (eroze, naplaveniny) za právní skutečnost podle zvláštního předpisu“⁶⁴⁾

⁶⁴⁾ § 5 odst. 4 katastrálního zákona, ve znění zákona č. 89/1996 Sb. “

O zápisu hranice způsobu ochrany nemovitosti při obnově katastrálního operátu, stanoví odst. 8:

„(8) Průběh hranice způsobu ochrany nemovitostí (bod 3 přílohy) se nezjišťuje. Do obnoveného katastrálního operátu se tyto hranice přebírají z dosavadní katastrální mapy, popř. z podkladů předložených orgány příslušných ministerstev.“

Toto ustanovení vychází ze skutečnosti, že chráněný objekt a tedy ani jeho skutečné umístění v terénu se nezměnily, i když se v obnoveném katastrálním operátu změnily parcelní hranice příp. i označení pozemků, na které bylo ZCHÚ lokalizováno podle dřívějšího stavu katastru nemovitostí. V tomto smyslu je třeba postupovat při aktualizaci dříve vyhlášených ZCHÚ a zejména na to pamatovat u těch, které nebyly zapsány do katastru nemovitostí. Obvykle bude nutná buď identifikace parcel nebo nové vyhlášení ZCHÚ. Není řešeno, jak zapisovat nebo opravovat kód ochrany nemovitosti k parcelám změněným v důsledku změny katastrálního operátu, k níž došlo až po vyhlášení ZCHÚ.

Jedním z údajů vedených v ÚSOPu je výměra parcely. Ta se může měnit každým novým měřením, aniž se změnily hranice pozemku v terénu. Proto výměra parcely není závazným údajem katastru nemovitostí pro právní úkony týkající se nemovitostí vedených v katastru nemovitostí³. Protože údaj o výměře se přebírá do ÚSOPu, tato nezávadnost platí proto i pro něj.

Mezi údaje o parcele, evidovanými v katastru nemovitostí je typ a způsob ochrany (§ 7 písm. g vyhlášky č. 190/1996 Sb.), který se zaznamenává kódem podle přílohy bod 3.

Protože často docházelo k souběhu různých typů ochrany nemovitostí, bylo vyhláškou č. 190/1996 Sb. zavedeno poziční kódování v podobě třímístného čísla (na místě stovek ochrana památek, na místě jednotek ochrana přírody, ostatní typy ochrany na místě desítek). Tento způsob sice umožňoval souběh tří různých typů ochrany, ale pouze jeden údaj pro každý z nich. V příloze 3 byly kódy pro ochranu přírody definovány takto:

³ Viz popis datového bloku výměnného formátu ISKN, jméno PARCELY ve Zpravodaji ČÚZK, 2002, částka 4, str. 11.

<i>Způsob ochrany nemovitosti</i>	<i>Kód</i>
<i>Menší chráněné území (národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památka, přírodní památka) a jeho ochranné pásmo.</i>	<i>..1</i>
<i>Rozsáhlé chráněné území (národní park, chráněná krajinná oblast) a jeho ochranné pásmo.</i>	<i>..2</i>
<i>Menší chráněné území a jeho ochranné pásmo (1) a rozsáhlé chráněné území a jeho ochranné pásmo (2).</i>	<i>..3</i>

Problémem, který velmi snižuje vypovídací schopnost tohoto starého kódování je překrývání různých typů a způsobů ochrany, k němuž může docházet i mezi typy ochrany (např. na jedné parcele v CHKO je přírodní rezervace, její ochranné pásmo, památkový objekt a geodetický bod) a všechny tyto údaje je třeba evidovat současně.

Tato příloha byla novelizována bodem 21 vyhlášky č. 113/2000 Sb. na zcela jiném principu. Bylo zavedeno kódování kombinací až 21 různých nezávislých kódů způsobů ochrany na jedné parcele. Zatím co ve starém kódování měla každá parcela jediný kód ochrany nemovitosti, nyní jich může mít několik současně. Kódy pro ochranu přírody jsou definovány odlišně:

<i>Kód typu</i>	<i>Zkrácený název typu ochrany</i>	<i>Kód způsobu</i>	<i>Zkrácený název způsobu ochrany</i>
<i>1</i>	<i>ochrana přírody a krajiny</i>	<i>6</i>	<i>národní park. – I. zóna</i>
		<i>7</i>	<i>národní park. – II. zóna</i>
		<i>8</i>	<i>národní park. – III. zóna</i>
		<i>9</i>	<i>ochranné pásmo národního parku</i>
		<i>10</i>	<i>chráněná krajinná oblast – I. zóna</i>
		<i>11</i>	<i>chráněná krajinná oblast. – II. – IV. zóna</i>
		<i>12</i>	<i>národní přírodní rezervace nebo národní přírodní památka</i>
		<i>13</i>	<i>přírodní rezervace nebo přírodní památka</i>
		<i>14</i>	<i>ochranné pásmo národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace nebo přírodní památky nebo památného stromu</i>

Tyto kódy se uvádějí v souboru popisných informací katastru nemovitostí vedle sebe, což umožňuje podrobnější informaci.

Překódování, prováděné nyní v katastru nemovitostí je, zdá se, nejracionálnějším kompromisem mezi obojím kódováním. Umožňuje však převod starého kódu na nový

počítačovým programem jen v omezeném počtu případů. Tam, kde starému kódu odpovídá v novém kódování více možností, a to se týká bohužel ochrany přírody, algoritmus nedovoluje převést jednoznačně staré kódy na nové. Proto Český úřad zeměměřický a katastrální zavedl přechodný převod, který však zachovává v těchto případech původní nízkou vypovídací hodnotu.

Z porovnání obou tabulek (příloha vyhlášky bod 3) je evidentní, že převod staršího kódu na nový příkazem v programu počítače je vyloučen a že je nutné rozhodovat výběrem z alternativ (z různých kombinací kódů), a že k jedné parcele může být zapsáno současně více kódů, je-li na ní souběh více způsobů ochrany. Též výsledný zápis v katastru nemovitostí bude v odlišném formátu. A navíc, dříve se v katastru nemovitostí neevidovaly památné stromy, jimž nyní přísluší kód 14, tyto objekty proto obvykle nejsou ani geodeticky podchyceny ani nebyly katastrálním úřadům oznamovány, neboť to žádný předpis nevyžadoval ani v současnosti nevyžaduje.

V přehledu jde o tyto možnosti porovnání kódů ochrany přírody a krajiny:

	<i>vyhláška č. 190/1996 Sb.</i>	<i>převod ČÚZK</i>	<i>novela č. 113/2000 Sb.</i>	
<i>Ochrana přírody a krajiny</i>	<i>..1</i>	<i>1</i>	<i>12 13 14</i>	
	<i>..2</i>	<i>2</i>	<i>6 7 8 9 10 11</i>	
	<i>..3</i>	<i>3</i>	<i>6 7 8 9 10 11</i>	<i>12 13 14</i>

Podobná potíž s aktualizací kódů je i u ostatních typů ochrany, např. památek.

Překódování způsobu ochrany nemovitostí (ale i dalších údajů) nelze uskutečnit jednorázově i proto, že se týká obrovského množství pozemků. Proto byla v článku II vyhlášky č. 113/2000 Sb. stanovena tato přechodná ustanovení:

„(1) Údaje podle ustanovení bodů 2, 2a, 2b, 2c a 3 přílohy se do katastru zavádějí postupně. Datum jejich zavedení oznámí katastrální úřad na své úřední desce nejméně

2 měsíce předem a 2 měsíce po datu zavedení uvedených údajů neodmítne údaje podle ustanovení dosavadních bodů 1 až 3 přílohy, pokud jejich význam bude nepochybný pro zařazení podle nových bodů 2 až 3 přílohy.

(2) Údaje zapsané podle ustanovení dosavadních bodů 2 až 3 přílohy zůstávají v platnosti do doby nejbližší změny v katastru týkající se příslušné nemovitosti. “

Závěr odstavce 1 tedy již vylučuje zaznamenávat nové či opravovat údaje o způsobu ochrany přírody (a některé další údaje) podle starého kódování.

Zmínku zasluhuje ještě občasné závady (chyby) zápisů v katastru nemovitostí, a to zejména různých kódů, chybějící kódy nebo ojediněle i kódy zapsané k parcelám ve skutečnosti nechráněným. Je dobré o možnosti jejich existence vědět.

Závěr

Autor upřímně děkuje paní JUDr. Evě Barešové z Českého úřadu zeměměřického a katastrálního za cenné připomínky a pečlivé prohlédnutí rukopisu.

Článek dokazuje pomocí podrobného rozboru platných předpisů nezbytnost a povinnost zapisovat chráněná území a jejich ochranná pásma do katastru nemovitostí a popisuje předepsané postupy a podmínky pro tento zápis. Článek je určený především pracovníkům v ochraně přírody a proto je v podrobnostech zaměřen hlavně na zvláště chráněná území podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

RNDr. Zdeněk Hokr, CSc

je dlouholetým pracovníkem

Agentury ochrany přírody a krajiny ČR,

v současné době je zde zaměstnán

ve Správě Ústředního seznamu ochrany přírody

Od pandy k bakteriím: přístup k biodiverzitě v mezinárodním právu

Mgr. David Vačkář

Z právního hlediska se často hledají těžko argumenty pro zachování biologického bohatství planety. Ochrana přírody a biodiverzity se tradičně soustředí spíše na druhy vzbuzující všeobecný zájem veřejnosti, jako jsou vyšší obratlovci nebo vyšší rostliny. Ochrana těchto druhů může bezpochyby napomoci zachování neporušených částí přírody vyhlášením chráněných území. Většina složek biodiverzity však není explicitně ošetřena v právních dokumentech, protože o všech složkách biodiverzity zatím nevíme nebo neexistuje dostatečná informace k posouzení jejich statutu ohrožení. Tradiční seznamy druhů a chráněných území ztrácejí ve světě propojeném a dominovaném činností člověka pomalu svůj původní smysl a je načase se porozhlédnout po účinnějších nástrojích ochrany rozmanitosti přírody. Chráněná území totiž nezaručují zachování celého vzorku biodiverzity a druhy nemusí prosperovat ani po zařazení na seznamy ohrožených druhů. Rychlý rozvoj biotechnologií nechává evoluční změny rychle za sebou a poškozování životního prostředí zasahuje biodiverzitu jak v chráněných územích, tak mimo ně. Navíc je zřejmé, že pro zdravé fungování ekosystémů jsou stejně významné jako vyšší organizmy také ochranou přírody přehlížené organizmy jako bakterie, hlísti a ostatní bezobratlí nebo houby. Právě tyto typy biodiverzity budou klíčové pro příští rozvoj biotechnologií a jejich aplikací v zemědělství, lékařství a životním prostředí. Moderní biotechnologie mohou manipulovat genetické složení organismu a nepatrná bakterie může mít větší dopad na ochranu biodiverzity než sebevětší organismus nebo přírodní rezervace. Jak však legislativně zajistit účinnou ochranu nenahraditelných biologických zdrojů?

Biodiverzita jako právní norma a ekonomický statek

Úvodní ustanovení celosvětové Úmluvy o biologické rozmanitosti (CBD) z roku 1992 říká, že biodiverzita má „vnitřní“ hodnotu (hodnotu sama o sobě) a dále hodnotu ekologickou, genetickou, sociální, ekonomickou, vědeckou, vzdělávací, kulturní, rekreační a estetickou. Tato úmluva představuje průlom do mezinárodního právního systému ochrany přírody, protože vyžaduje odpovědnost za ochranu biodiverzity jako celku, se všemi složkami a na všech hladinách biologické organizace. Složkami biodiverzity jsou přitom i domestikované formy organismů využívané v zemědělství stejně jako rostlinné, živočišné nebo mikrobiální materiály obsahující funkční jednotky dědičnosti. Předchozí nástroje mezinárodního práva se soustředily spíše na specifické typy organismů nebo ekosystémů (ptáky, mokřady). Úmluva adresuje nejenom ochranu biodiverzity, ale zároveň provazuje a uspořádává vzájemný vztah biodiverzity, genetických zdrojů, znalostí a technologií. Tento vztah je klíčový pro udržitelné využívání složek biodiverzity

podle principů udržitelného rozvoje a bude stále výrazněji než doposud určovat osud biologické rozmanitosti.

Úmluva o biodiverzitě rovněž poprvé kodifikuje na mezinárodní hladině vlastnická práva biodiverzity a zodpovědnost za její zachování a udržitelné využívání. Jednotlivé suverénní státy nebo sdružení států, kterých doposud přistoupilo k Úmluvě o biodiverzitě 187, jsou totiž vnímány jako poskytovatelé i příjemci biologických zdrojů včetně genetických. Skutečnost je taková, že snad kromě Austrálie jsou země s pokročilými biotechnologiemi spíše spotřebitelé a rozvojové země s vysokým biologickým bohatstvím dodavatelé biologických zdrojů. Úmluva o biologické rozmanitosti zavazuje smluvní strany zodpovědně přistupovat k využívání biologického bohatství planety, což spočívá v předběžném souhlasu zdrojové země se způsobem využití jejich vlastních biologických zdrojů jinou zemí a podílu země původu biodiverzity na případném komerčním využití zejména genetických zdrojů. Pro rozvojové země je řešení přístupu ke genetickým a biologickým zdrojům a sdílení přínosů z jejich využití často klíčovou otázkou řešenou národní legislativou pro ochranu biodiverzity. Protože přínosy z využití biodiverzity jsou často „nehmatatelné“, existuje nepochybně spojení mezi svrchovanou kontrolou biologických zdrojů spolu se sdílením přínosů z jejich využívání vymezených v rámci Úmluvy o biodiverzitě a právy duševního vlastnictví kodifikovaných tradičními legislativními nástroji.

Problém sdílení přínosů z biodiverzity

Biologická rozmanitost je v právně závazném pojetí vymezena jako proměnlivost živých organismů v rámci druhu, mezi druhy a v rámci ekosystémů. Takto vnímána vytváří biodiverzita nedílnou součást ekologických systémů s významem pro jejich zdravé fungování a vývoj. V rámci Úmluvy o biologické rozmanitosti je však biodiverzita vnímána rovněž jako genetický a biologický zdroj, tedy genetický materiál, organismus či jeho část, populace nebo jiná biotická součást ekosystému s aktuálním nebo potenciálním způsobem využití nebo hodnotou pro lidstvo. Není třeba připomínat, že při současném stavu informací tradiční ekonomická analýza užitků plynoucích z biodiverzity a ekosystémů selhává při vyčíslení tržní hodnoty. Zároveň nevíme, jaké množství biodiverzity je „kritické“, tedy při jakém úbytku biodiverzity by ekosystémy začaly kolabovat z nedostatku materiálu pro evoluci a ekologické procesy. Nicméně z právního hlediska se většina států zavázala věnovat pozornost veškeré biodiverzitě, tedy rozmanitosti života jako měřitelné veličině. Rozdílná alokace zdrojů vytváří určité napětí, které je vyrovnáváno toky kapitálu mezi státy. Již zmíněné aspekty využívání biodiverzity – biologické a genetické zdroje, znalosti (věda a výzkum) a biotechnologie – vedou k proměně biologického kapitálu v ekonomický kapitál. Protože trh zatím nemůže, jak uvedeno výše, ocenit „kritický biologický kapitál“ nezbytný k existenci biosféry, usiluje Úmluva o biodiverzitě v určitou regulaci toků biologických a genetických zdrojů na základě vyrovnaného toku zisků z biodiverzity mezi zeměmi původu a uživateli.

V mnoha zemích se během staletí nahromadila znalost využití biodiverzity k prosperitě společenství. Způsoby pěstování plodin nebo aplikace léčivých látek jsou v podstatě duševním vlastnictvím tradičních komunit. Tyto komunity však nemají přístup na mezinárodní trh a jejich znalosti mohou být zneužity ve smyslu nerovného dělení zisků. Státy přistupující k Úmluvě o biologické rozmanitosti se zavázaly investovat do prozkoumávání, inventarizací a monitorování biologických zdrojů, avšak silným hráčem na mezinárodní scéně jsou soukromé biotechnologické společnosti, často nadnárodní. Ty investují nemalé prostředky do tzv. „bioprospektingu“, založeného na využití tradičních znalostí a postupů pro zhodnocení biodiverzity. Patentování těchto produktů ve vyspělých zemích pak vede k tzv. „biopirátství“, které může vést v krajních případech až k znemožnění užívání produktu jeho původci. Proto se nalézají cesty harmonizace zásad duševního vlastnictví s ochranou biodiverzity.

Kontrola a vlastnictví biologických zdrojů může spadat do hmatatelné oblasti („specimeny“ organismů obsahujících genetický materiál či vzorky ekosystémů) nebo nehmataelné oblasti (informace obsažená v genetickém materiálu či interakcích organismů). Fyzické vzorky biodiverzity mohou být rozlišeny na ty zachované in-situ (na místě původu) nebo ex-situ (např. v genových bankách). Zachování těchto vzorků je většinou určeno tradiční ochrannářskou legislativou vymezující soustavy chráněných území a ohrožených druhů. Politika fyzického přístupu ke vzorkům biodiverzity se posunula od pojetí biodiverzity jako společného vlastnictví lidstva k pozici svrchovanosti států při kontrole přístupu k těmto zdrojům. Například Indie ve svém novém zákoně o biologické rozmanitosti z roku 2002 stanovuje povinnost cizinců nebo organizací sídlících v zahraničí nebo se zahraničním podílem ohlásit zamýšlené získání biologických zdrojů nebo s nimi spojených znalostí k tomuto účelu ustavenému Národnímu úřadu pro biodiverzitu, který uděluje povolení pro vědecké nebo komerční průzkumy biodiverzity.

Poněkud složitější situace nastává při požití nehmataelné informační hodnoty biodiverzity, která je tradičně upravena právy duševního vlastnictví. Ve všech společnostech existuje určité kvantum znalostí, z nichž většina nemá právní podklad. Celkový trendem je však stále větší přesun neformálních znalostí do formální právně ošetřené oblasti znalostní báze soukromých nebo veřejných institucí. Formální znalosti jsou většinou dobře ošetřeny v rámci mezinárodních úmluv a národních legislativ chránících duševní vlastnictví. Naproti tomu zajištění přínosů z využití neformálních (tj. právně neupravených) znalostí o biodiverzitě je na mezinárodní hladině poprvé rozpoznáno až v rámci Úmluvy o biologické rozmanitosti. Systém neformálních znalostí o biodiverzitě zahrnuje zejména tradiční znalosti o využití biologických zdrojů jako léčiv, potravin, plodin či materiálů, správném využívání a obhospodařování zdrojů nebo jejich udržování pro udržení prosperity společenstva. Oproti všeobecně rozšířené představě tyto znalosti nemohou být v mnoha případech nahrazeny poznatky moderní vědy a naopak často k vývoji vědy o biodiverzitě a rozvoji biotechnologií včetně zemědělství výrazně

přispívají. Proto by měly zdroje těchto materiálů a znalostí sdílet přínosy jejich využití, zejména v podobě zisků, přenosu technologií nebo získání „know-how“.

Patentování biodiverzity jako nástroj ochrany přírody?

Harmonizaci a posílení ochrany duševního vlastnictví na globální hladině zajišťují tzv. dohoda TRIPS (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) pod Světovou obchodní organizací (WTO), které zároveň určují minimální standardy ochrany duševního vlastnictví vzhledem k biodiverzitě. Tato dohoda obecně vyžaduje možnost patentování bez omezení vzhledem k předmětu ochrany práv duševního vlastnictví, nicméně výjimky vzhledem k biodiverzitě jsou uvedeny v čl. 27 TRIPS. Státy, které přistoupily k dohodě mohou vyloučit z možnosti patentování vynálezy, které by mohly vyžadovat prevenci komerčního využití vzhledem k ochraně veřejného pořádku nebo morálky, zahrnující ochranu života nebo zdraví lidí, zvířat nebo rostlin, stejně jako předcházení poškození životního prostředí. Členové TRIPS rovněž mohou vyloučit z možnosti patentování rostliny a živočichy kromě mikroorganismů a biologické procesy podporující produkci rostlin a živočichů, a to jiných než nebiologických nebo mikrobiologických procesů. Tato možnost by se ale neměla dotýkat patentové ochrany rostlinných odrůd.

Otázkou je, nakolik složky biodiverzity naplňují požadavky na patentování, tedy novost a neobvyklost. Rozlišení mezi biodiverzitou jako produktem přírody a biodiverzitou vzniklou lidskou inovací není triviální. Biodiverzita bývá obvykle pouze předpokladem dalších průmyslových aplikací, jejichž drahé a časově náročné výsledky mohou být podle práva duševního vlastnictví teprve patentovány. Dlouho zachovávaný princip, že život není možné patentovat, se s rozvojem moderních technologií bortí. Souvisejícím problémem je, zda lze patentovat pouhé objevy oproti skutečným vynálezům. Ačkoliv mezinárodní právní pojetí biodiverzity vylučuje z této definice člověka, v rámci zkoumání lidského genomu bylo patentováno 5 % jeho obsahu. Se zavedením biotechnologií pozměňujících genetické složení organismů je běžné patentovat geneticky modifikované formy, které v podstatě splňují požadavky pro ochranu práv duševního vlastnictví.

Všeobecným konsensem je, že Úmluva o biologické rozmanitosti nemění ustanovení dohody TRIPS. Třetí plochu mezi oběma úmluvami představuje patentování živých forem. V pojetí CBD jsou biologické a genetické zdroje svrchovaným vlastnictvím států, přičemž jsou rozpoznány aktuální i potenciální ekonomické přínosy těchto zdrojů. V pojetí TRIPS mohou být biologické a genetické zdroje patentovány, což může podporovat neudržitelné využívání nebo biopirátství. Ochrana intelektuálního vlastnictví se dotýká podle mezinárodních standardů pouze něčeho nového; pokud se jedná o známou věc nebo proces, náleží do veřejné domény a nemůže být patentován. Lze tedy říci, že právo duševního vlastnictví není v nesouladu s CBD, nicméně ani nepřispívá k ochraně biodiverzity *per se*. Příznivě může působit například u organismů, které vymizely in-situ a pokračování jejich existence je možné pouze ex-situ. Také neplatí tvrzení, že

patentování například zemědělských plodin nebo geneticky modifikovaných organizmů vede ke snižování biodiverzity. Přiměřená ochrana duševního vlastnictví naopak může biodiverzitu podporovat omezenou možností kopírování. Kontroverze zůstává nad biopirástvím, kdy převažuje pojetí, že by tímto pojmem neměla být označována inovace znalostí z veřejné domény. Příkladem může být izolace aktivní součásti léčivé rostliny.

Harmonizace Úmluvy o biologické rozmanitosti a mezinárodních úmluv práva ochrany duševního vlastnictví bude zcela jistě předmětem pokračující mezinárodní debaty. Tyto problémy adresuje také evropská směrnice o patentování biotechnologických vynálezů (98/44/ES). Vyjadřuje potřebu pro účinný přenos technologií a ochranu tradičních zdrojů a inovací. Zároveň podporuje přenos biotechnologií do rozvojových zemí a převádí také některá ustanovení Úmluvy o biologické rozmanitosti. Účinnější přenášení znalostí a informací o souvislostech mezi biologickými a genetickými zdroji, vědou a výzkumem stejně jako tradiční znalostí o biodiverzitě a biotechnologiemi patří k výzvám moderní ochrany přírody. Problematika ochrany, udržitelného využívání a sdílení zisků z biodiverzity nastoluje otázky, jak uchovat pro příští generace nejenom pandu, ale také celé spektrum biologické rozmanitosti planety při zachování zisků lokálních společenstev.

Summary

Article analyses connections between the conservation of biological diversity, benefit-sharing and intellectual property rights. Convention on Biological Diversity recognises sovereignty of national states over their biological and genetic resources. However, there is still some controversy between the concept of benefit-sharing under the CBD regime and intellectual property rights defined under TRIPS Agreement. In principle, biological diversity is not regarded as a patentable innovation. On the other hand, products of modern biotechnology can be patented as a novel biological material. The revolutionary step of CBD in international biodiversity conservation is that it links biological and genetic resources, knowledge and technology.

Použité a doporučené zdroje

Cripps Y. 2001. Patenting resources: biotechnology and the concept of sustainable development. *Indiana Journal of Global Legal Studies* 9: 119-128.

Gadgil M. 2000. Defining biodiversity resources. *Current Science* 79: 280-282.

Kagedan BL. 1996. The Biodiversity Convention, intellectual property rights, and ownership of genetic resources: international developments. *Intellectual Property Policy Directorate, Industry Canada, Ottawa*.

Raustiala K, Victor DG. 1996. Biodiversity since Rio: the future of the Convention on Biological Diversity. *International Institute for Applied Systems Analysis, Vienna*.

Secretariat of the Convention on Biological Diversity. 2001. *Handbook of the Convention on Biological Diversity*. Earthscan Publications, London and Sterling.

Ten Kate K. 2002. Science and the Convention on Biological Diversity. Science 295: 2371-2372.

von Hahn A. (ed.). 2001. Implementing the Convention on Biological Diversity. Analysis of the links to intellectual property and the international system for the protection of intellectual property. Bundesamt für Naturschutz, Skripten 47, Bonn.

Mgr. David Vačkář

se v Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR
zabývá mezinárodní ochranou přírody.

V externím doktorandském studiu
na Ústavu pro životní prostředí Přírodovědecké fakulty UK
se věnuje problematice indikátorů a monitorování biodiverzity.

Přistoupí Česká republika k Dohodě o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků ?

Mgr. Libuše Vlasáková

Mezi nejvýznamnější mezinárodní úmluvy v ochraně přírody, jejichž naplňováním je Česká republika smluvně vázána, je Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (tzv. Bonnská úmluva). Nedílnou součástí textu Bonnské úmluvy jsou dvě přílohy, které zahrnují seznam druhů živočichů, na něž se Bonnská úmluva vztahuje. Příloha I uvádí stěhovavé druhy, které jsou ohroženy v celém areálu svého rozšíření nebo na jeho významné části. Státy, na jejichž území zasahuje areál těchto druhů, musí chránit a tam, kde je to možné, obnovovat ta stanoviště druhů, která jsou významná pro odvrácení nebezpečí jejich vyhynutí. Pro druhy uvedené v Příloze II se uzavírají mezinárodní dohody, které mají zaručit péči o síť stanovišť vhodně disponovaným vzhledem k tahovým cestám. V současné době existuje šest těchto mezinárodních dohod, které se vztahují k zachování jednoho nebo více druhů stěhovavých živočichů a dvě nové se připravují. Z hlediska ČR jsou významné dvě z těchto dohod, a to: *Dohoda o ochraně populací evropských netopýrů* a *Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků* (AEWA). Zatímco Dohodu o netopýrech Česká republika úspěšně naplňuje již od r. 1994, s přistoupením k dohodě AEWA zatím váhá.

V současné době je Ministerstvem životního prostředí připravován dokument, jehož schválení vládou umožní podepsání této významné dohody Českou republikou. Jaká je vlastně historie a hlavní důvody vzniku Dohody? Jaké závazky z členství vyplývají smluvním stranám?

Dohoda byla sjednána dne 16. 6. 1995 v Haagu a vstoupila v platnost dne 1. 11. 1999. Ke dni 25. června 2003 Dohodu ratifikovalo 22 evropských a 16 afrických států. Dohoda pokrývá 117 zemí Evropy, části Asie a Kanady, Středního východu a Afriky. Sekretariát sídlí v Bonnu v Německu, depozitorem Dohody je ministerstvo zahraničních věcí Nizozemského království.

Sjednání Dohody bylo vyvoláno potřebou zastavit pokles početnosti stěhovavých druhů vodních ptáků a jejich stanovišť v geografické oblasti, kde probíhají migrace africko-euroasijských vodních ptáků a také potřebou využívat (lovit) stěhovavé vodní ptáky na základě principu udržitelnosti. Vodní ptáci, chránění v rámci dohody, jsou ty druhy ptáků, které jsou ekologicky závislé alespoň po část jejich ročního cyklu na mokřadech, přičemž jejich areál rozšíření leží zcela nebo zčásti uvnitř „oblasti působnosti Dohody“. Stěhovaví vodní ptáci jsou obzvláště zranitelní, neboť migrují na velké vzdálenosti a jsou existenčně závislí na mokřadech, jejichž rozloha se zmenšuje a jež jsou ničeny v důsledku činnosti člověka. Cílem Dohody je mezinárodně koordinovaná ochrana, výzkum a monitorování stěhovavých vodních ptáků na rozsáhlém území Afriky, Evropy a části Asie.

Samotná Dohoda se skládá ze 17 článků textu a tří příloh. Jednotlivé články se týkají oblasti působnosti Dohody, obecných opatření pro ochranu, naplňování a financování, zasedání smluvních stran, sekretariátu Dohody, atd.

V Příloze I. je textově a mapově vymezeno území, na něž se Dohoda vztahuje; Příloha II. je seznam 235 druhů vodních ptáků, na něž se Dohoda vztahuje; Příloha III. je Akční plán včetně tabulky popisující stav populací stěhovavých vodních ptáků z hlediska jejich ochrany. Akční plán se skládá ze sedmi částí a je souborem opatření, která jsou v rámci Dohody prioritní a pro smluvní strany závazná a která by smluvní strany měly realizovat ve vztahu k prioritním druhům. Opatření jsou popsána v jednotlivých kapitolách Akčního plánu tj.: (a) ochrana druhů, (b) ochrana stanovišť, (c) usměrňování činnosti člověka, (d) výzkum a monitorování, (e) vzdělávání a informace, (f) naplňování.

Podle článku XV. Dohody, je možné vůči ustanovením Akčního plánu uplatnit výhrady.

Nejvyšším orgánem Dohody je zasedání smluvních stran, které se koná vždy jednou za tři roky. Na základě žádosti nejméně třetiny smluvních stran může sekretariát svolat také mimořádné zasedání smluvních stran v mezidobí tří let. Na každém zasedání smluvních stran jsou hodnoceny potenciální změny ve stavu vodních ptáků a jejich stanovišť, je hodnocen pokrok v naplňování Dohody, schvalován rozpočet a další otázky spojené s finančním zabezpečením úmluvy. Dále je schvalována zpráva o činnosti, přijímají se zvláštní opatření, zaměřená na zvyšování účinnosti Dohody a dávají doporučení smluvním stranám.

Sekretariát Dohody sídlí v Bonnu, pracuje pod patronací UNEP a administrativně zajišťuje chod Dohody. Velmi úzce spolupracuje se sekretariátem Bonnské úmluvy.

Kromě toho sekretariát Dohody spolupracuje a konzultuje otázky, týkající se stěhovavých vodních ptáků, se sekretariátem Úmluvy o mokřadech majících mezinárodní význam, především jako biotopy vodního ptactva, Úmluvy o mezinárodním obchodě ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin, Africké úmluvy o ochraně přírody a přírodních zdrojů, Úmluvy o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť a Úmluvy o biologické rozmanitosti.

Náklady na zabezpečení Dohody jsou kryty z povinných příspěvků smluvních stran, finanční podpory UNEP a dobrovolných příspěvků.

Pro zajištění odborné, poradenské a informační pomoci smluvních stran pracuje v rámci Dohody odborný výbor, který je tvořen devíti odborníky, reprezentujícími jednotlivé zeměpisné oblasti působnosti Dohody, jedním zástupcem Světového svazu ochrany přírody (IUCN), jedním zástupcem Mezinárodního byra pro výzkum vodních ptáků a mokřadů (IWRB), jedním zástupcem Mezinárodní rady pro lov a ochranu lovné zvěře (CIC) a po jednom odborníku z každého z následujících odvětví: zemědělská ekonomika, řízená péče o lovnou zvěř a právo v životním prostředí. Kromě výše uvedené odborné, poradenské a informační pomoci je dalším úkolem odborného výboru vypracovávat doporučení týkající se akčního plánu, naplňování dohody a zaměření dalšího výzkumu.

Pro řešení specifických úkolů mohou být vytvářeny v rámci odborného výboru vytvářeny pracovní skupiny.

Přístup k Dohodě je učiněn uložením listiny o přistoupení u depozitáře, kterým je ministerstvo zahraničních věcí Nizozemského království. Dohoda vstoupí v platnost první den třetího měsíce po podpisu bez výhrad, nebo uložení listin o ratifikaci, přijetí, schválení či přistoupení státem.

Dohodu může kterákoli smluvní strana vypovědět písemným oznámením depozitoru Dohody. Vypovězení nabývá účinnosti 12 měsíců ode dne, kdy depozitor obdržel oznámení o vypovězení.

Z přístupu k Dohodě vyplývají smluvním stranám zejména tyto závazky:

1. podnikat koordinovaná opatření k udržení příznivého stavu stěhovavých vodních ptáků z hlediska jejich ochrany nebo k jeho obnově (podle čl. II a opatření, stanovených v Akčním plánu),
2. podnikat opatření na ochranu stěhovavých vodních ptáků se zvláštním zřetelem na ohrožené druhy a druhy s nepříznivým stavem z hlediska ochrany,
3. zajistit, aby jakékoli využívání stěhovavých vodních ptáků bylo založeno na nejlepších dostupných znalostech o jejich ekologii a aby toto využívání bylo udržitelné jak pro samotné druhy, tak pro ekosystémy, na které jsou vázány,
4. zjišťovat lokality a stanoviště stěhovavých vodních ptáků nacházejících se na jejich území a podporovat ochranu, řízenou péči a obnovu těchto stanovišť,
5. spolupracovat při vypracovávání vhodných záchranných postupů, jejichž cílem je zvýšená ochrana stěhovavých druhů vodních ptáků,
6. bránit záměrnému vysazování nepůvodních druhů vodních ptáků a přijímat opatření, zabráňující neúmyslnému proniknutí takových druhů do volné přírody,
7. podporovat a iniciovat výzkum biologie a ekologie stěhovavých vodních ptáků.

Legislativa ČR a AEWA

Většina opatření požadovaných v Akčním plánu a také závazky vyplývající smluvním stranám z podepsání Dohody nejsou v rozporu se současnou platnou legislativou České republiky.

Ze strany České republiky bude požadována pouze výjimka k lovu husy velké (*Anser anser*) dle bodu 2.1.1. Akčního plánu. Tento bod zakazuje lov a odchyt ptáků uvedených v tabulce Akčního plánu ve sloupci A, u druhů označených hvězdičkou však umožňuje žádat o výhradu.

Husa velká je podle naší legislativy lovnou zvěří (zákon č. 449/2001 Sb.), se stanovenou dobou lovu od 16. srpna do 15. ledna (vyhláška Mze ČR č. 245/2002 Sb. a její novela č. 480/2002 Sb.). Vzhledem k dlouhodobé tradici však lze u tohoto druhu souhlasit s lovem na principu trvalé udržitelnosti. Seznam druhů vodních ptáků, kteří jsou součástí fauny ČR a na něž se vztahují ustanovení Akčního plánu (celkem 8 druhů)

a Seznam druhů vodních ptáků, kteří jsou součástí fauny ČR a na něž se vztahuje Dohoda AEWA (celkem 108 druhů) je uveden v příloze.

Finanční zabezpečení

Roční příspěvky ČR, jako smluvní strany Dohody, pro období let 2003-2005 budou dle odhadu sekretariátu Dohody dosahovat následující výše: r. 2003 – 3 728,- USD, r. 2004 – 3 774,- USD, r. 2005 – 6 040,- USD (konání konference smluvních stran) a budou hrazeny z rozpočtu ministerstva životního prostředí.

Závěr

Ptáci představují z hlediska mezinárodní ochrany přírody prioritní skupinu. Svědčí o tom i to, že jedním z nejvýznamnějších legislativních opatření ES, zaměřených na ochranu přírody, je směrnice č. 79/409/EEC o ochraně volně žijících ptáků (tzv. směrnice o ptácích).

Přístup ČR k Dohodě podporuje snahy o zachování nenahraditelných přírodních zdrojů u nás i ve světě, je plně v souladu s právními předpisy ČR, se závazky, převzatými v rámci jiných mezinárodních úmluv v ochraně přírody, i v souladu se zájmy ČR a naší státní ekologickou politikou.

Příloha I.

Seznam druhů vodních ptáků, kteří jsou součástí fauny ČR a na něž se vztahují ustanovení Akčního plánu.

	A	B	C
Čáp černý <i>Ciconia nigra</i> (hnízd)	2		
Čáp bílý <i>Ciconia ciconia</i> (hnízd)		2c	
Kolpík bílý <i>Platalea leucorodia</i> (hnízd)	2		
Husa běločelá <i>Anser albifrons</i> (zim)		2c	
Husa velká <i>Anser anser</i>	2*		
Zrzohlávka rudozobá <i>Netta rufina</i>	2*		
Polák malý <i>Aythya nyroca</i> (zim)	3c		
Kajka mořská <i>Somateria mollissima</i>			1

Seznam druhů vodních ptáků, kteří jsou součástí fauny ČR a na něž se vztahuje AEWA

	vyhl. č. 395/1992 Sb.	Červený seznam ptáků ČR	Myslivecké předpisy
Potáplice malá <i>Gavia stellata</i>			
Potáplice severní <i>Gavia arctica</i>			
Potáplice lední <i>Gavia immer</i>			
Potáplice žlutozobá <i>Gavia adamsii</i>			
Potáplice rudokrká <i>Podiceps grisegena</i>	silně ohrožený	CR	
Potáplice žlutorohá <i>Podiceps auritus</i>			
Kormorán malý <i>Phalacrocorax pygmaeus</i>			
Pelikán bílý <i>Pelecanus onocrotalus</i>			
Bukač velký <i>Botaurus stellaris</i>	kriticky ohrožený	CR	
Bukáček malý <i>Ixobrychus minutus</i>	kriticky ohrožený	CR	
Volavka bílá <i>Egretta alba</i>	silně ohrožený	CR	
Volavka červená <i>Ardea purpurea</i>	kriticky ohrožený	CR	
Čáp bílý <i>Ciconia ciconia</i>	ohrožený	VU	
Čáp černý <i>Ciconia nigra</i>	silně ohrožený	VU	
Ibis hnědý <i>Plegadis falcinellus</i>			
Kolpík bílý <i>Platalea leucorodia</i>	kriticky ohrožený	CR	
Plameňák růžový <i>Phoenicopterus ruber</i>			
Labuť velká <i>Cygnus olor</i>		NT	
Labuť malá <i>Cygnus columbianus</i>			
Labuť zpěvná <i>Cygnus cygnus</i>			

Husa polní <i>Anser fabalis</i>			zvěř s dobou lovu ¹
Husa krátkozobá <i>Anser brachyrhynchus</i>			zvěř s dobou lovu ¹
Husa velká <i>Anser anser</i>		E	zvěř s dobou lovu ¹
Berneška bělolící <i>Branta leucopsis</i>			zvěř celoročně hájená
Berneška tmavá <i>Branta bernicla</i>			zvěř celoročně hájená
Berneška rudokrká <i>Branta ruficollis</i>			zvěř celoročně hájená
Husice rezavá <i>Tadorna ferruginea</i>		NE	
Husice liščí <i>Tadorna tadorna</i>			
Hvízdák euroasijský <i>Anas penelope</i>			zvěř celoročně hájená
Kopřivka obecná <i>Anas strepera</i>	ohrožený	LC	zvěř celoročně hájená
Čírka obecná <i>Anas crecca</i>	ohrožený	CR	zvěř celoročně hájená
Kachna divoká <i>Anas platyrhynchos</i>		NE	zvěř s dobou lovu ²
Ostralka štíhlá <i>Anas acuta</i>	kriticky ohrožený	CR	zvěř celoročně hájená
Čírka modrá <i>Anas querquedula</i>	silně ohrožený	CR	zvěř celoročně hájená
Lžičák pestrý <i>Anas clypeata</i>	silně ohrožený	CR	zvěř celoročně hájená
Čírka úzkozobá <i>Marmaronetta angustirostris</i>			zvěř celoročně hájená
Zrzohlávka rudozobá <i>Netta rufina</i>	silně ohrožený	E	zvěř celoročně hájená
Polák velký <i>Aythya ferina</i>		NE	zvěř s dobou lovu ²
Polák malý <i>Aythya nyroca</i>	kriticky ohrožený	CR	zvěř celoročně hájená
Polák chocholačka <i>Aythya fuligula</i>		NE	zvěř s dobou lovu ²
Polák kacholka <i>Aythya marila</i>			zvěř celoročně hájená
Kajka mořská <i>Somateria mollissima</i>			zvěř celoročně hájená

Kajka královská <i>Somateria spectabilis</i>			zvěř celoročně hájená
Hoholka lední <i>Clangula hyemalis</i>			zvěř celoročně hájená
Turpan černý <i>Melanitta nigra</i>			zvěř celoročně hájená
Turpan hnědý <i>Melanitta fusca</i>			zvěř celoročně hájená
Hohol severní <i>Bucephala clangula</i>	silně ohrožený	CR	zvěř celoročně hájená
Morčák malý <i>Mergus albellus</i>		CR	
Morčák prostřední <i>Mergus serrator</i>			
Morčák velký <i>Mergus merganser</i>	kriticky ohrožený	CR	
Kachnice bělohlavá <i>Oxyura leucocephala</i>			
Chřástal kropenatý <i>Porzana porzana</i>		CR	
Chřástal malý <i>Porzana parva</i>	kriticky ohrožený	CR	
Chřástal nejmenší <i>Porzana pusilla</i>			
Lyska černá <i>Fulica atra</i>			zvěř s dobou lovu ³
Jeřáb popelavý <i>Grus grus</i>	kriticky ohrožený	CR	
Pisila čáponohá <i>Himantopus himantopus</i>		CD	
Tenkozobec opačný <i>Recurvirostra avosetta</i>	kriticky ohrožený	CD	
Ouhorlík stepní <i>Glareola pratincola</i>			
Ouhorlík černokřídý <i>Glareola nordmanni</i>			
Kulík říční <i>Charadrius dubius</i>		LC	
Kulík písečný <i>Charadrius hiaticula</i>		NE	
Kulík mořský <i>Charadrius alexandrinus</i>			
Kulík hnědý <i>Charadrius morinellus</i>	kriticky ohrožený	CR	

Kulík zlatý <i>Pluvialis apricaria</i>			
Kulík bledý <i>Pluvialis squatarola</i>			
Čejka trnitá <i>Hoplopterus spinosus</i>			
Keptuška stepní <i>Chettusia gregaria</i>			
Čejka chocholatá <i>Vanellus vanellus</i>		LC	
Jespák rezavý <i>Calidris canutus</i>			
Jespák písečný <i>Calidris alba</i>			
Jespák malý <i>Calidris minuta</i>			
Jespák šedý <i>Calidris temminckii</i>			
Jespák křivozobý <i>Calidris ferruginea</i>			
Jespák mořský <i>Calidris maritima</i>			
Jespák obecný <i>Calidris alpina</i>			
Jespáček ploskozobý <i>Limicola falcinellus</i>			
Jespák obecný <i>Philomachus pugnax</i>			
Slučka malá <i>Lymanocryptes minimus</i>			
Bekasina otavní <i>Gallinago gallinago</i>	silně ohrožený	VU	zvěř celoročně hájená
Bekasina větší <i>Gallinago media</i>	ohrožený		
Břehouš černoocasý <i>Limosa limosa</i>	kriticky ohrožený	CR	
Břehouš rudý <i>Limosa lapponica</i>			
Koliha malá <i>Numenius phaeopus</i>			
Koliha tenkozobá <i>Numenius tenuirostris</i>			
Koliha velká <i>Numenius arquata</i>	kriticky ohrožený	CR	

Vodouš tmavý <i>Tringa erythropus</i>			
Vodouš kropenatý <i>Tringa totanus</i>	kriticky ohrožený	CR	
Vodouš štíhlý <i>Tringa stagnatilis</i>			
Vodouš šedý <i>Tringa nebularia</i>			
Vodouš kropenatý <i>Tringa ochropus</i>	silně ohrožený	CR	
Vodouš bahenní <i>Tringa glareola</i>			
Vodouš malý <i>Xenus cinereus</i>			
Pisík obecný <i>Actitis hypoleucos</i>	silně ohrožený	E	
Kameňáček pestrý <i>Arenaria interpres</i>			
Lyskonoh úzkozobý <i>Phalaropus lobatus</i>			
Lyskonoh ploškozobý <i>Phalaropus fulicarius</i>			
Racek velký <i>Larus ichthyaetus</i>			
Racek černohlavý <i>Larus melanocephalus</i>	silně ohrožený	CR	
Racek Audoinův <i>Larus audouinii</i>			
Rybák černožobý <i>Gelochelidon nilotica</i>			
Rybák velkozobý <i>Sterna caspia</i>			
Rybák severní <i>Sterna sandvicensis</i>			
Rybák obecný <i>Sterna hirundo</i>	silně ohrožený	E	
Rybák dlouhoocasý <i>Sterna paradisea</i>			
Rybák malý <i>Sterna albifrons</i>			
Rybák černý <i>Chlidonias niger</i>	kriticky ohrožený	CR	
Rybák bělokřídý <i>Chlidonias leucopterus</i>			

**Legenda k Červenému seznamu ptáků České republiky
(Štátný a Bejček 1997):**

CR – taxon kriticky ohrožený
E – taxon ohrožený
VU – taxon zranitelný
CD – taxon závislý na ochraně
NT – taxon téměř ohrožený
LC – taxon málo dotčený
DD – taxon, o němž nejsou dostatečné údaje
NE – taxon nevyhodnocený

Legenda k mysliveckým předpisům ČR (druh uvedený ve výčtu zvěře v zákoně č. 449/2001 Sb., se stanovením doby a způsobu lovu podle vyhlášky MZe ČR č. 245/2002 Sb. a její novela č. 480/2002 Sb.).

Zvěř celoročně hájená – § 3 odst. 1 vyhlášky

Zvěř s dobou lovu¹ – § 4 odst. 1 písm. r) vyhlášky: doba lovu od 16. srpna do 15. ledna

Zvěř s dobou lovu² – § 4 odst. 1 písm. o) vyhlášky: doba lovu od 1. září do 30. listopadu

Zvěř s dobou lovu³ – doba lovu od 1. září do 30. listopadu

Mgr. Libuše Vlasáková

je pracovnící odboru mezinárodních vztahů
Ministerstva životního prostředí

K naturální kriminalitě

JUDr. Eva Kášová

Na konferenci České dny práva životního prostředí, která se konala ve dnech 13.–14. února 2003, jsem se zájmem sledovala diskusi k problematice trestného činu pytláctví. Ve svém příspěvku bych se k ní tedy ráda vrátila a pokusila se o vymezení tohoto trestného činu v pojmové a právní rovině.

V posledních letech došlo v České republice k nárůstu tzv. naturální kriminality¹. Naturální kriminalita se liší od klasické majetkové kriminality hmotným předmětem útoku, kterým zpravidla jsou zemědělské plodiny, ovoce, zelenina, vinná réva, resp. její hrozny, dobytek, drůbež a v neposlední řadě též zvěř a ryby. Na rozdíl od klasické kriminality se pachatelé kriminality naturální zaměřují, jak je z výše uvedeného patrné, na oblast zemědělské prvovýroby, živočišné výroby, lesní výroby a chovu zvěře, pěstování zeleniny, chovu dobytka, chovu ryb, sadařství, ovocnářství, vinařství apod. K páchání obdobné trestné činnosti docházelo samozřejmě i v minulosti. Jednalo se především o pytláctví, kterému budou věnovány následující řádky. Pachatele trestného činu pytláctví můžeme rozdělit do tří skupin podle motivu, který je ke spáchání činu vedl. První skupinu tvoří ti, které ke spáchání činu vedly důvody sociální, tedy chudoba, a kterým mnohdy nezbývalo nic jiného, pokud chtěli zajistit obživu sobě a své rodině. Zásadně tedy lovili jen pro vlastní potřebu. Pachatelé většinou dobře znali nejen přírodu, ale též technologii lovu a následného rychlého a čistého opracování zvěřiny. Takto pytláctví vypadalo od středověku do 50. let dvacátého století². Dnešní pytláci jsou však již většinou vedeni jinými pohnutkami. Motivem pachatelů druhé skupiny bylo a je vlastní potěšení a zájem na uspokojení loveckého pudu s cílem získat trofej jako například paroží, kožešinu apod.. Tento lovecký pud je však možno zcela legálně uspokojovat v zájmových sdruženích myslivců a rybářů a lze říci, že tento druh pytláctví byl v podstatě eliminován. Podskupinu pak tvoří ti, kteří pytláčí pro pocit z absolutní moci a rozkoše ze zabíjení. „Vytvořili jakýsi mezistupeň, stavící se mezi historické individualistické pytláky a mezi vysoce technicky vybavené a neustále se modernizující pytláky současnosti“³. Do třetí skupiny, se kterou se v současné době vlastně nejčastěji setkáváme, patří ti, kdož se dopouštějí trestného činu za účelem zisku.

K zcela zásadním celospolečenským rizikům dnešního pytláctví patří zejména:

- a) důsledky používání střelných zbraní pytláky, kteří nerespektují platné bezpečnostní normy důrazně prosazované myslivci,

¹ <http://www.mvcr.cz/policista/1999/9903/natural.html>

² http://www.silvarium.cz/svetmyslivosti/2001/02/clanek5_veda.html.

³ In: [://www.silvarium.cz/svetmyslivosti/2001/02/clanek5_veda.html](http://www.silvarium.cz/svetmyslivosti/2001/02/clanek5_veda.html).

- b) druh pytláky používaného střeliva, kdy je často používáno střelivo vojenské a střelivo se zvýšenou průbojností a při používání těchto nábojů se zvyšuje riziko zdravotního ohrožení lidí za linií cíle nebo v dráze odražené střely, neboť pytláci bez zábran střílí směrem k obytným budovám či frekventovaným komunikacím,
- c) chemizace při nelegálním získávání zvěře, kdy se k získání zvěře používá omamných látek nebo přípravků farmakologického typu. Jde o způsob tzv. tichého lovu, kdy se foukacími (dechovými) střelami vpravuje do cílového jedince sedativum pozměňující pohyblivost zvířete a jeho schopnost reagovat či prostředky, které u zasaženého jedince vyvolají dočasné ochrnutí,
- d) neznalost a nezáměr na vyhodnocování a následné respektování patologicko-anatomických známek orgánových onemocnění nelegálně ulovené zvěře,
- e) neznalost nebo nezáměr o projevy zřetelných příznaků nebezpečných nákaz přenosných na člověka (salmonelóza, botulismus, tuberkulóza či dokonce vztekliny),
- f) neznalost hygienických limitů a technologických zásad ošetření masa nelegálně ulovené zvěře,
- g) hrubá hygienická nekázeň při vyvrhování nelegálně ulovené zvěře a při předtransportním dělení takto získané zvěřiny,
- h) způsob uložení a případného skladování takto získané zvěřiny před jejím dodáním objednateli,
- ch) neodvezené části těl nelegálně ulovené zvěře ponechané na místě činu – vývrhy a ostatní odpady mohou být zdrojem pro rozvlékání případných nákaz nebo parazitóz a jsou výborným prostředím pro množení bohatého spektra mikroorganismů, včetně patogenních druhů a nositelů nebezpečných nákaz nebo parazitóz⁴,
- i) pytláctví snižuje stavy a chovnou kvalitu zvěře nejen přímo, ale i hrubými zásahy do reprodukčního cyklu⁵.

Mezi kriminogenními faktory této kriminality patří především nezaměstnanost, zvyšování cenové hladiny a změna společenských poměrů, kdy např. majitelé restaurací a hotelů nebo soukromí zpracovatelé masa, jsou stálými odběrateli jak zvěře, tak ryb. Specifickým rysem trestného činu pytláctví je také místo činu – les či rybník, neboť v těchto místech není a ani snad nemůže být policie přítomna, každopádně zde však její přítomnost dosud vyžadována nebyla. Místo činu se zpravidla nachází tam, kde koncentrace obyvatelstva není vysoká, místa jsou snadno přístupná a nehlídaná a pro pachatele neexistují žádné překážky, které by byl nucen překonat. Spáchat trestný čin beze svědků je za takových podmínek snadné. V současné době je také tato trestná činnost prováděna nejen individuálními pachateli, ale i organizovanými skupinami. Dalšími příčinami, proč se nedaří pytláctví potlačit, je relativně snadný přístup ke zbraním včetně loveckých, které jsou mnohem účinnější a jejichž střely mají vysoký ranivý účinek, takže pachatelé jsou

⁴ http://www.silvarium.cz/myslivost/2001/02/clanek5_veda.html

⁵ <http://www.mvcr.cz/policiستا/1999/9903/broukal.html>

k trestné činnosti dokonale vybavení, a to nejen zbraněmi⁶, ale i terénními automobily, rádiovým či telefonním spojením⁷, světlomety, nočním vyhledávacím zařízením apod.

Nově byla do našeho právního řádu zařazena skutková podstata trestného činu pytláctví § 178a novelou trestního zákona č. 290/1993 Sb., a to s účinností od 1. 1. 1994 v návaznosti na přestupek na úseku zemědělství, myslivosti a rybářství podle § 35 odst. 1 písm. f) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Před tím náš právní řád sice toto jednání také kriminalizoval, ale pouze jako přečin. K novelizaci ustanovení trestného činu pytláctví došlo zákonem č. 92/1998 Sb., s účinností od 1. 10. 1998.

Judikatura: a) k rozdílu mezi trestným činem pytláctví podle § 178a odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon a přestupkem na úseku zemědělství, myslivosti a rybářství podle § 35 odst. 1 písm. f) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích: z porovnání skutkové podstaty trestného činu a přestupku plyne, že kritériem pro určení, zda jde o přestupek nebo trestný čin, není ani rozsah způsobené škody, ani časové vymezení délky trvání neoprávněnosti zásahu, ani zvláštní způsob neoprávněnosti zásahu do výkonu rybářského práva, ale pouze obecné rozlišení, spočívající v porovnání stupně společenské nebezpečnosti obou jednání⁸. b) Jednání tří obviněných, kteří nemají oprávnění k výkonu práva myslivosti, záležející v ježdění automobilem po honitbě se záměrem vyhledat a skolit zvěř, je neoprávněným zásahem do práva myslivosti a tedy dokonaným trestným činem pytláctví podle § 178a písm. a) trestního zákona. Při tom nerozhoduje, zda se obvinění dostali do kontaktu se zvěří či zda se tam v kritickou dobu nějaká zvěř vůbec vyskytovala. Lov (lovení) zvěře totiž zahrnuje nejen činnosti směřující k vyhledání a následnému odchytu nebo odstřelu zvěře, ale také vyhledávání zvěře v honitbě, zvláště jsou-li osoby vybaveny pomůckami pro lov (zbraň, zařízení k odchytu atd.), přičemž není rozhodující, zda již ke kontaktu se zvěří a k jejímu ulovení došlo. Znalecký posudek nelze odmítnout jen proto, že znalec se nad rámec svého oprávnění vyjadřoval i k otázkám právním. skutečnost, že znalec se svým posudku zaujme stanovisko k otázce, jejíž zodpovězení přísluší soudu, nečiní tento posudek nepoužitelným, pokud obsahuje odborné poznatky a zjištění, z nichž znalec tento právní závěr učinil a které umožňují, aby si soud tentýž nebo jiný závěr dovodil sám⁹.

Pachatelé, kteří se dopouštějí naturální kriminality, svým jednáním mohou naplnit zejména skutkovou podstatu trestného činu krádeže podle § 247, poškozování cizí věci podle § 257, pytláctví podle § 178a, ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými potřebami podle § 193 a 194, nedovoleného ozbrojování podle § 185, týrání zvířat podle § 203 trestního zákona.

⁶ Volně dostupné jsou i mechanické zbraně např. kuše.

⁷ <http://www.mita-press.cz/hsp/2000/03/08.html>

⁸ ASPI: usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 184/99.

⁹ ASPI: rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 2 Tzn 15/97

SUMMARY

About crop-related and wildlife-related criminality

A specific kind of criminality, i.e. that related to crop production, animal production and wildlife, showing a sharp rise in the last decades, is described. A definition of poaching is given. Based on motives (poverty, hunting drive, search for economic profit) for their illegal activities, poachers are grouped into three categories. The poaching related risks due to the use of illegal guns, ammunition and sleeping drugs, unawareness and neglect of pathological symptoms and resulting risks, poor practice in animal meat processing, inadequate and high risk waste management and direct damage to wild animal raising are enumerated. Criminogenic factors are analyzed. Last amendments to the relevant regulations are quoted. In conclusion, legal commentary on recent judicial decisions involving the wildlife-related criminality is presented.

JUDr. Eva Kášová

je justiční čekatelkou
u Krajského soudu v Praze

Nejnovější právní předpisy v ochraně vod

Mgr. Eva Mazancová

Již bezmála dva roky je účinný zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), dosud novelizovaný v souvislosti se zákonem o integrované prevenci (č. 76/2002 Sb.) a se zákonem upravujícím působnost orgánů veřejné správy po zániku okresní úřadů (č. 320/2002 Sb.) [dále jen „vodní zákon“].

Vodní zákon jakožto moderní předpis kodexového typu zmocňuje ve svých ustanoveních k vydání řady prováděcích předpisů, jejichž účelem je konkretizovat zákonem stanovená práva a povinnosti subjektů k povrchovým a podzemním vodám, jakož i k pozemkům a stavbám, s nimiž výskyt těchto vod přímo souvisí.

Vodní zákon ponechal v platnosti i účinnosti některé prováděcí právní předpisy vydané na základě předchozího zákona č. 138/1973 Sb., o vodách. Jedná se o ta nařízení vlády a vyhlášky, k jejichž vydání existují v obou zákonech analogická zmocnění a jejichž obsah nebyl vydáním nového vodního zákona dotčen. Dosud se tak aplikují tři nařízení vlády, jimiž byly zřízeny chráněné oblasti přirozené akumulace vod (č. 40/1978 Sb., č. 10/1979 Sb. a č. 85/1981 Sb.), a vyhláška č. 137/1999 Sb., kterou se stanoví seznam vodárenských nádrží a zásady pro stanovení a změny ochranných pásem vodních zdrojů. Do 1. března 2003 vydávaly vodoprávní úřady povolení k vypouštění odpadních vod podle nařízení vlády č. 82/1999 Sb., kterým se stanoví ukazatele a hodnoty přípustného znečištění vod; dnem 1. 3. 2003 nabylo účinnosti nové nařízení vlády č. 61/2003 Sb., o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech, které dosavadní nařízení č. 82/1999 Sb. zrušilo. Do 1. července 2003 pak vodoprávní úřady evidovaly svá rozhodnutí podle vyhlášky č. 126/1976 Sb., o vodohospodářské a souhrnné vodohospodářské evidenci; od 1. 7. 2003 účinná vyhláška č. 7/2003 Sb., o vodoprávní evidenci, založila nový systém evidence rozhodnutí vodoprávních úřadů a ukládání údajů z rozhodnutí do informačního systému veřejné správy.

V letech 2001 a 2002 byly k provedení vodního zákona vydány následující právní předpisy:

- ☐ Vyhláška č. 431/2001 Sb., o obsahu vodní bilance, způsobu jejího sestavení a o údajích pro vodní bilanci (*úč. od 1. 1. 2002*),
- ☐ Vyhláška č. 432/2001 Sb., o dokladech žádosti o rozhodnutí nebo vyjádření a o náležitostech povolení, souhlasů a vyjádření vodoprávních úřadů (*úč. od 1. 1. 2002*),
- ☐ Vyhláška č. 470/2001 Sb., kterou se stanoví seznam významných vodních toků a způsob provádění činností souvisejících se správou vodních toků (*úč. od 1. 1. 2002*),
- ☐ Vyhláška č. 471/2001 Sb., o technickobezpečnostním dohledu nad vodními díly (*úč. od 1. 1. 2002*),

- ☐ Vyhláška č. 20/2002 Sb., o způsobu a četnosti měření množství a jakosti vody (*úč. od 18. 1. 2002*),
- ☐ Vyhláška č. 195/2002 Sb., o náležitostech manipulačních řádů a provozních řádů vodních děl (*úč. od 22. 5. 2002*),
- ☐ Vyhláška č. 225/2002 Sb., o podrobném vymezení staveb k vodohospodářským melioracím pozemků a jejich částí a způsobu a rozsahu péče o ně (*úč. od 10. 6. 2002*),
- ☐ Vyhláška č. 236/2002 Sb., o způsobu a rozsahu zpracovávání návrhu a stanovování záplavových území (*úč. od 10. 7. 2002*),
- ☐ Vyhláška č. 241/2002 Sb., o stanovení vodních nádrží a vodních toků, na kterých je zakázána plavba plavidel se spalovacími motory, a o rozsahu a podmínkách užívání povrchových vod k plavbě (*úč. od 14. 6. 2002*),
- ☐ Vyhláška č. 292/2002 Sb., o oblastech povodí (*úč. od 2. 7. 2002*),
- ☐ Vyhláška č. 293/2002 Sb., o poplatcích za vypouštění odpadních vod do vod povrchových (+ Sdělení MV o opravě tiskové chyby publikované v částce 126 Sbírky zákonů 2002), (*úč. od 2. 7. 2002*).

V letošním roce byly ve Sbírce zákonů publikovány další prováděcí předpisy k vodnímu zákonu, které převážně dokončují transpozici příslušných směrnic Evropských společenství. V následujícím textu jsou nejnovější vyhlášky a nařízení vlády podrobněji charakterizovány.

I. Adresáty **vyhlášky č. 7/2003 Sb., o vodoprávní evidenci** (účinné k 1. 7. 2003), jsou vodoprávní úřady všech stupňů. Vyhláška zakládá jednotný systém (rozsah a způsob) vedení vodoprávní evidence a vymezuje zároveň rozsah údajů z pravomocných rozhodnutí vodoprávních úřadů k hodnocení stavu povrchových a podzemních vod a způsob ukládání těchto údajů do informačního systému veřejné správy. Vodoprávní úřady evidují veškerá pravomocná rozhodnutí v listinné podobě, v elektronické podobě pak evidují v přílohách vyhlášky specifikované vybrané údaje z určitých typů rozhodnutí. Zásadní skuteností pro účelné a bezchybné využívání údajů z vodoprávní evidence jak veřejnou správou tak i subjekty vně veřejné správy, je jednotnost potřebného programového vybavení všech vodoprávních úřadů, kterou zabezpečuje Ministerstvo zemědělství.

Aby byl systém vodoprávní evidence úplný a mohly z něj být využívány údaje z dříve vydaných pravomocných rozhodnutí, je třeba, aby vodoprávní úřady převedly údaje z dosavadní vodohospodářské i souhrnné vodohospodářské evidence do jimi vedené vodoprávní evidence v elektronické podobě a do jimi provozovaného informačního systému veřejné správy. Pro zřejmou náročnost takového převodu údajů (zkomplikovanou navíc zánikem okresních úřadů) jsou vyhláškou stanoveny postupné termíny pro splnění této povinnosti.

II. Nařízení vlády č. 61/2003 Sb., o ukazatelích a hodnotách přípustného stupně znečištění povrchových a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpad-

ních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech, **je s účinností od 1. 3. 2003 základním právním předpisem pro rozhodování vodoprávního úřadu o povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací podle § 8 odst. 1 písm. c) a § 16 vodního zákona. Povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových i povolení k vypouštění odpadních vod do kanalizací jsou nejvýznamnějšími právními nástroji k ochraně jakosti vod.**

Nařízení provádí především ustanovení § 38 vodního zákona, které je pro toto nařízení právním základem a které stanoví veškeré kompetence vodoprávního úřadu při povolování vypouštění odpadních vod, tj.

- co je základním obsahem povolení (speciální náležitosti vedle náležitostí obecných upravených vyhláškou č. 432/2001 Sb.),
- čím je při povolování vázán,
- k čemu při povolování přihlíží,
- kdy může v povolení stanovit hodnoty ukazatelů znečištění přísnější, než stanoví nařízení,
- kdy může v povolení stanovit hodnoty ukazatelů znečištění mírnější, než stanoví nařízení.

(Dlužno poznamenat, že dosud některé působnosti vodoprávního úřadu zakládalo i nařízení vlády č. 82/1999 Sb.).

Oproti dosavadnímu nařízení č. 82/1999 Sb. byla při zpracovávání nového nařízení zvolena poněkud odlišná struktura, což je dáno nutností postihnout řadu specifík povolovacího procesu (povolování vypouštění odpadních vod do kanalizací, povolování vypouštění odpadních vod s obsahem nebezpečných nebo zvlášť nebezpečných látek) a nutností stanovit pravidla pro postup vodoprávního úřadu tak, aby byly naplněny požadavky vyplývající z příslušných 15 směrnic Evropských společenství, jejichž některé požadavky nařízení transponuje.

Základní podmínkou správné aplikace nařízení je užívání jasně definovaných termínů. V § 2 nařízení jsou vymezeny základní pojmy v nařízení užívané. Některé z těchto pojmů užívala i předchozí úprava nařízení vlády č. 82/1999 Sb., bez toho že by je definovala (např. průmyslové a městské odpadní vody, zdroj znečišťování), jiné pojmy nebyly dosud v předpisech užívány ani definovány, jde však o pojmy užívané v praxi (emisní standardy a limity, imisní standardy). Zcela novým pojmem je pak „kombinovaný přístup“ jakožto nový způsob stanovování cílových emisních limitů.

Klíčovou náležitostí povolení k vypouštění odpadních vod je stanovení emisních limitů (§ 6 nařízení). Požadavky jsou stanoveny odlišně pro povolování vypouštění různých druhů odpadních vod.

Od 1. 1. 2008 (odložená účinnost § 6 odst. 11 nařízení) bude vodoprávní úřad povinen stanovovat emisní limity kombinovaným přístupem tzn. bude muset emisní

limity stanovovat tak, by byly v termínech uvedených v § 6 odst. 11 nařízení současně dodrženy emisní i imisní standardy uvedené v příslušných přílohách nařízení. Do 1. 1. 2008 vodoprávní úřad stanovuje emisní limity postupem podle § 6 odst. 2 nařízení, tj. do výše emisních standardů s tím, že k imisním standardům (a k cílovému stavu jakosti vod ve vodním toku) pouze přihlíží.

Nařízení vymezuje všechny povrchové vody na území ČR jako citlivé oblasti – limity pro vypouštění odpadní vody uvedené v nařízení jsou tak obecně stanoveny jako limity pro vypouštění odpadních vod v citlivých oblastech.

III. Nařízením vlády č. 71/2003 Sb., o stanovení povrchových vod vhodných pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů a o zjišťování a hodnocení stavu jakosti těchto vod (účinnost dnem vstupu smlouvy o přistoupení ČR k EU v platnost), je plně transponována směrnice 78/659/EHS o kvalitě sladkých povrchových vod vyžadujících ochranu nebo zlepšení za účelem podpory života ryb, a některé požadavky Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky. Účelem nařízení vlády a kritériem, podle kterého je v příloze nařízení stanoven obsáhlý seznam úseků povrchových vod vhodných pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů, je tedy ochrana nebo zlepšení jakosti povrchových vod, které jsou vhodné pro život určitých druhů ryb, nebo které se stanou vhodnými v případě snížení nebo odstranění jejich znečištění.

Návrh stanovení těchto vod v ČR byl zpracován v rámci úkolu Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka a povrchové vody, které vyžadují ochranu nebo zlepšení jakosti vody za účelem podpory života ryb, byly na základě této studie rozděleny na 131 vod kaprových a na 174 vod lososových, což představuje, v souladu s požadavkem Evropské komise na velmi kvalitní splnění směrnice, vyhlášení okolo 25 000 km vod zahrnujících zhruba 35 % délky vodních toků v celé ČR. Základní pojmy „lososové vody“ a „kaprové vody“ užívá nařízení vlády podle signálních druhů ryb, které jsou kritériem označení vod jako vhodných pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů.

Vedle seznamu „rybných vod“ stanoví nařízení postup při zjišťování a hodnocení stavu jakosti povrchových vod vhodných pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů; zjišťování a hodnocení stavu budou provádět pověřené odborné subjekty (Český hydrometeorologický ústav, Zemědělská vodohospodářská správa) a státní podniky Povodí, a to v porovnání s ukazateli a směrnými a závaznými hodnotami. Ukazatele a směrné a závazné hodnoty korespondují s imisními standardy pro povrchové vody vhodné pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů stanovenými v nařízení vlády č. 61/2003 Sb. pro účely povolování vypouštění odpadních vod.

IV. Právní úprava obsažená v **nařízení vlády č. 103/2003 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a o používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech** (účinnost k 11. 4. 2003 a k 1. 1. 2004 – hlava třetí), plní cíl směrnice 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním způsobeném dusičnany ze zemědělských zdrojů (tzv. nitrátová směrnice), kterým je snižovat znečištění vod, jehož příčinou jsou dusičnany ze zemědělských zdrojů a předcházet dalšímu takovému znečišťování a to jednak pro účely zajištění dodávek kvalitní pitné vody a jednak k ochraně povrchové vody před eutrofizací. Zranitelné oblasti (definované v § 33 vodního zákona) jsou tak vedle citlivých oblastí, rybných vod, povrchových vod využívaných nebo využitelných jako zdroje pitné vody, koupacích vod, chráněných oblastí přirozené akumulace vod a ochranných pásem vodních zdrojů další z oblastí „se zvláštním režimem“.

Na základě studie a údajů Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka a Zemědělské vodohospodářské správy představuje seznam zranitelných oblastí, charakterizovaných přírodními hranicemi povodí 4. řádu, 36 % rozlohy České republiky a 42,5 % plochy zemědělských půd.

Pro fyzické a právnické osoby, které v souladu s příslušnými právními předpisy provozují zemědělskou výrobu ve zranitelných oblastech, stanoví nařízení povinné způsoby hospodaření spočívající v zákazech či omezení aplikace určitých druhů hnojiv na zemědělské plochy, stanovení aplikace hnojiv v závislosti na klimatických a půdních podmínkách, zajištění požadavků na skladovací kapacity statkových hnojiv, stanovení využívání půdy a zemědělských způsobů obhospodařování včetně plánů hnojení založených na rovnováze mezi očekávanou spotřebou dusíku rostlinami a zásobením rostlin dusíkem z půdy a z hnojení. Účelem takto stanovených opatření je zajistit, aby žádným zemědělským podnikem ve zranitelné oblasti nebylo překročeno určité množství aplikovaných statkových hnojiv na hektar využitých zemědělských půd za rok.

V. **Vyhláška č. 139/2003 Sb., o evidenci stavu povrchových a podzemních vod a způsobu ukládání údajů do informačního systému veřejné správy** (účinnost od 1. 7. 2003), je určena správcům povodí a pověřeným odborným subjektům, kteří na základě povinnosti stanovené v § 21 vodního zákona ukládají údaje jimi získané v rámci zjišťování a hodnocení stavu povrchových a podzemních vod do informačních systémů veřejné správy. Vyhláška určuje rozsah údajů zahrnutých do vedení evidence vodních toků, množství a jakosti povrchových a podzemních vod, oblastí povodí, dalších oblastí „se zvláštním režimem“ (viz výše), vodních děl k vodohospodářským melioracím pozemků a do evidence záplavových území. Povinné subjekty ukládají předmětné údaje do informačních systémů veřejné správy ve vyhlášeném způsobem.

VI. **Vyhláška č. 140/2003 Sb., o plánování v oblasti vod** (účinnost od 1. 7. 2003), provádí hlavu IV vodního zákona, která podle požadavků Rámcové směrnice o vodní politice vytváří nový systém plánování v oblasti vod tvořený Plánem hlavních povodí ČR, plány oblastí povodí a plány opatření. Jádrem vyhlášky je vedle požadavků na obsah všech tří typů plánovacích dokumentů stanovení procesních náležitostí při jejich projednávání tak, aby byla zajištěna co nejširší účast (nejen odborné) veřejnosti.

VII. **Vyhláška č. 159/2003 Sb., kterou se stanoví povrchové vody využívané ke koupání osob** (účinnost od 3. 6. 2003), stanoví podle zmocnění v § 34 odst. 1 vodního zákona seznam povrchových vod využívaných ke koupání osob pro vyhovující jakost vody, které – v souladu s dikcí směrnice Rady 76/160/EHS – „obvykle používá ke koupání větší počet osob“. Ve vazbě na povinnost provozovatelů sledovat jakost vody v koupalištích ve volné přírodě podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, jsou v seznamu „koupacích vod“ obsaženém ve vyhlášce zahrnuty pouze koupací místa bez provozovatelů. Sledování jakosti koupacích vod zařazených v seznamu provádí příslušné hygienické stanice; ukazatele jakosti těchto vod musí přitom odpovídat limitním hodnotám stanoveným vyhláškou č. 464/2000 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na koupaliště, sauny a hygienické limity venkovních hracích ploch.

V současné době je Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR projednáván vládní návrh zatím nejzásadnější novely vodního zákona. Tzv. euronovela by měla především dokončit plnou transpozici Rámcové směrnice o vodní politice (zejména v oblasti plánování v oblasti vod), ale i odstranit některé aplikační potíže, které se za účinnosti zákona objevily (to se týká v největší míře procesu vyměřování a vybírání poplatků za odběr podzemních vod). Vládní návrh novely vodního zákona předpokládá i vydání nových podzákonných předpisů, upravujících provádění monitoringu vod, stanovujících vzory poplatkového hlášení a přiznání u odběrů podzemních vod či vymezuje kritéria pro rozhodování vodoprávního úřadu o změně povolení k nakládání s vodami, nejsou-li dodrženy plány zlepšování jakosti vod. Vodní právo jako tradiční právní úprava na našem území prochází i po přijetí vodního zákona č. 254/2001 Sb. nadále bohatým vývojem a je tak právní obastí nadmíru živou.

Mgr. Eva Mazancová

je vedoucí oddělení ochrany přírodních zdrojů,
odbor legislativní

Ministerstvo životního prostředí

TRADE AND ENVIRONMENT: AN ANALYSIS OF THE CONFLICTING INTERESTS AT STAKE IN THE CASE-LAW OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE *

Massimiliano Montini

Introduction

Trade and environment represent two strictly linked albeit almost structurally opposed concepts. The international practice shows several cases in which the so-called trade and environment debate has appeared before international courts or tribunals, but these controversies represents in fact just the top of an iceberg. In reality, it is quite difficult to imagine a situation in which the interest of the promotion of trade and the conflicting interest of the protection of the environment may be equally best served by the same acts or behaviors.

Since both trade interests and environmental interests are legitimate ones which deserve protection under both International Law and European Community Law, it is impossible to determine once for all which of the two competing interests ought to prevail, but it's instead essentially a question of balancing. The main problem which characterizes the trade and environment debate therefore becomes the question of finding the right balancing tools to be adopted by courts and tribunals in order to decide on a case by case basis which one of the two competing interests should prevail over the other.

As a consequence, the following analysis of the most noteworthy trade and environment cases decided under EC law by the European Court of Justice (ECJ) will be essentially an analysis of the balancing tools which have been used in order to solve on a case by case basis the trade and environment controversies arisen in the context of European Community Law.¹

* The present article reproduces, with some amendments, the text of a lecture held by the author at the Faculty of Law of Charles University Prague on 30 January 2003.

¹ On the "trade and environment" case-law under EC Law see Krämer, *European Environmental Law Casebook*, London, 1992; Krämer, *Environmental Protection and article 30 of the EEC Treaty*, in *CMLR*, 1993, p. 111; Cameron, Demaret, Geradin (eds.), *Trade and the Environment: the search for a balance*, London, 1994, and in ed in particular: Petersmann, *Trade and Environmental Protection: practice of GATT and the EC compared*, p. 147; Schmidt, *Trade in waste under community law*, p. 184; Geradin, *Balancing free trade and environmental protection. The interplay between the ECJ*

The theory regarding the tools to be adopted by courts and tribunals to balance and accommodate opposing interests has been developed essentially by German scholars and has been firstly applied under German Constitutional Law. Under such a theory a correct balancing of the competing interests at stake must be made by using three criteria: the suitability test (*Geeignetheit*), the necessity test (*Erforderlichkeit*) and the proportionality test (*Verhältnismässigkeit*).²

Briefly speaking, under the suitability test (*Geeignetheit*) it must be ascertained the abstract suitability of a certain measure to reach the desired objective. It is important to underline that this test adopts an *ex ante* evaluation of the measure at stake, that is it simply determines whether a certain measure appears to be apt and suitable to reach a certain objective. It does not matter then whether the desired objective is concretely reached or not.

The necessity test (*Erforderlichkeit*) is essentially based on the paradigm of the imposition of the least-restrictive or least-burdensome means. Under such a paradigm, in order to satisfy the requirements of the necessity test it must be ascertained that the (suitable) measure adopted was the least-restrictive or least-burdensome one that was concretely available to try and reach the desired objective. Obviously such a comparative evaluation of the various measures available is possible only when there were several measures concretely, and not simply theoretically, available. Conversely, if it is ascertained that in a material case there was just one measure concretely available to reach a certain objective, obviously such a measure satisfies by definition the requirements of

and the Community legislator, p. 204; Gyselen, *The emerging interface between competition policy and environmental policy in the EC*, p. 242; Usher, *Protection of the environment through trade restrictions and the Community's internal relations: the respective competence of the community and its member states*, p. 261; Demaret, *Trade related environmental measures (TREM's) in the external relations of the European Community*, p. 277; Bail, *The promotion of policy coherence on trade and environment: a role for the European Community*, p. 333. See also Sands, *Principles of International Environmental Law*, Manchester, 1995, p. 701; Petersmann, *International and European Trade and Environmental law after the Uruguay Round*, London, 1995; Ziegler, *Trade and Environmental Law in the European Community*, Oxford, 1996; Rinaldi, *Libera Circolazione delle merci e protezione ambientale nella Unione Europea*, in *Rivista del Commercio Internazionale*, 1996, p. 565; Geradin, *Trade and Environment. A comparative study of EC and US Law*, Cambridge, 1997; Montini, *The Nature and Function of the Necessity and Proportionality Principles in the Trade and Environment Context*, *RECIEL*, 1997, p. 121; Temmink, *From Danish Bottles to Danish Bees: The Dynamics of Free Movement of Goods and Environmental Protection. A Case Law Analysis*, in *YEEL*, Vol. I, 2000, p. 61.

² See Krauss, *Der Grundsatz der Verhältnismässigkeit*, Hamburg, 1955; Lerche, *Übermaß und Verfassungsrecht*, Berlin, 1961; Wendt, *Der Garantiehalt der Grundrecht und das Übermaßverbot*, in *AÖR*, 1973, p. 568; Hirshberg, *Der Grundsatz der Verhältnismässigkeit*, Göttingen, 1981; Grabitz, *Der Grundsatz*

the necessity test. The aim of the necessity test is therefore essentially to try and avoid the adoption of measures which are excessively burdensome and which excessively restrict other interests, when other less restrictive measures were concretely available.

The proportionality test (*Verhältnismässigkeit*) essentially requires that the chosen measure does not impose on the competing and opposed interests an excessive burden with respect to the expected advantages brought by the accomplishment of the desired objective to the prevailing interests. It is therefore a means to guarantee a certain degree of reasonableness in the choice of the measures, so as not to excessively restrict the interests opposed to the prevailing ones.

After this brief sketch of the three tests elaborated under German Constitutional Law, which have greatly influenced the reasoning of the European Court of Justice, it is time to underline that under European Law a simplified version of the traditional three-test approach has been applied. In fact, as we will see below in greater detail, in the ECJ case-law the original three tests approach has been reduced to a two tests approach, where the two tests are named necessity test and proportionality test.

Before briefly commenting on the two tests used by the European Court of Justice, it should be recalled here that every generalisation on the description and analysis of the balancing tests used by the ECJ in the trade and environment case-law may be partly misleading, in so far the Court has often shown to be not so consistent in a rigid and uniform application of the two above mentioned tests. However, in very broad and general terms, it can be said that, according to the ECJ case-law, under the necessity test it must be ascertained whether a national measure taken by a Member State is apt and suitable to adequately protect a certain national interest of overriding importance, which might be in peril if priority is given to an unrestricted freedom of trade. Moreover, under the proportionality test, it must be ascertained whether the national measure chosen by a Member State does not go beyond what appears to be indispensable to reach the desired objective. In other words, the chosen measure must be not excessively burdensome and must be reasonable, that is it must not restrict too much the competing interests at stake.

der Verhältnismässigkeit in der Rechtsperchung des Bundesverfassungsgerichts, in AÖR, 1983, p. 568; Ress, *Der Grundsatz der Verhältnismässigkeit im Deutschen Recht*, in *Der Grundsatz der Verhältnismässigkeit in europäischen Rechtsordnungen*, Deutsche Sektion der Internationaler Juristenkommission, Heidelberg, 1985, p. 5; Jakobs, *Der Grundsatz der Verhältnismässigkeit*, Köln, 1985; Dechsling, *Der Verhältnismässigkeitgebot*, München, 1989; Kirchhof, *Gleichmaß und Übermaß*, in Badura & Scholz, *Wege und Verfahren des Verfassungslebens. Festschrift für Peter Lerche*, Berlin, 1979, p. 133; Ossenbühl, *Maßhalten mit dem Übermaßverbot*, *ibidem*, p. 151; Stern, *Das Staatsrecht der Bundesrepublik Deutschland*, München, 1994, Vol. III, Part 2, p. 761.

At this stage a basic question arises: how should we name the balancing tool used by the European Court of Justice in order to address the trade and environment cases,³ which is made of the necessity and proportionality test? As I explained elsewhere in greater detail,⁴ the balancing tool at stake should be named “necessity principle”, although more often is indicated by legal scholars under the heading of “proportionality principle”.⁵

I am convinced, however, that “necessity principle” is a more correct name for such a balancing tool. In fact, in my opinion such a principle constitutes an application to the trade and environment context of the general concept of “necessity”, which amounts to a general principle of international law and has crystallized in various legal rules in public international law. For instance, such a concept is embodied in the provision on the “state of necessity” contained in the *Draft Articles on State Responsibility* drafted by the International Law Commission (ILC), which incidentally speaking has been said to reflect customary international law by the International Court of Justice (ICJ) in the well-known *Gabcikovo-Nagymaros case* (1998).⁶

Having said that, let us now proceed to the concrete examination of the most relevant EC Law cases on trade and environment. Before analyzing such cases, however, it is indispensable to spend some words on the applicable provisions of the EC Treaty which are touched upon in the cases under scrutiny.

³ It should be noted the balancing tool used by the ECJ to address the trade and environment cases is also adopted by the Court, in a more general context, in order to address all the controversies in which the general European Community interest to the free movement of goods is conflicting with the competing interest of a Member State to the protection of another national “imperative” value, related to the pursuing of one of the public policies objectives contained in article 30 (formerly 36) of the EC Treaty or contained in the list of the imperative requirements identified by the ECJ in the framework of the so-called *Cassis de Dijon* doctrine.

⁴ See Montini, *La necessità ambientale nel diritto internazionale e comunitario*, Padova, 2001.

⁵ See for instance Ciciriello, *Il principio di proporzionalità nel diritto comunitario*, Napoli, 1999, p. 69; Van Gerven, *The Effect of Proportionality on the Actions of the Member States of the European Community: National Viewpoints from Continental Europe*, in Ellis (ed.), *The Principle of Proportionality in the Laws of Europe*, Oxford, 1999, p. 37; Tridimans, *Proportionality in European Community Law: Searching for the Appropriate Standard of Scrutiny*, in Ellis (ed.), *The Principle of Proportionality in the Laws of Europe*, *ibidem*, p. 65; Jans, *Proportionality Revisited*, in *Legal Issues of Economic Integration*, 2000, p. 239.

⁶ For more details see Montini, *La necessità ambientale nel diritto internazionale e comunitario*, cited above note 3.

The EC Treaty and the protection of the national environmental interests of the Member States

Our brief analysis of the EC law provisions which are relevant in the trade and environment context must start from article 28 (formerly article 30) EC Treaty, which reads as follows: “*Quantitative restrictions on imports and all measures having equivalent effect shall be prohibited between Member States*”.

While the interpretation of the concept of “quantitative restrictions” under EC Law was never a problem,⁷ even due to the fact that such a concept is literally taken from article XI of the General Agreements of Tariffs and Trade (GATT), the interpretation of the concept of “measures having equivalent effect” to quantitative restrictions has always been the subject of an intense debate, which has been only partially solved through the years by the case-law of the European Court of Justice.

The basic definition of the concept of “measures having equivalent effect” to quantitative restrictions was given by the ECJ in the landmark *Dassonville* case (1974). According to such definition, commonly named “Dassonville formula”: “*All trading rules enacted by Member States which are capable of hindering, directly or indirectly, actually or potentially, intra-community trade are to be considered as measures having an effect equivalent to quantitative restrictions*”.⁸

As one can see, such a definition has a potentially very broad scope and can theoretically invalidate all national measures which somehow interfere with the undisturbed free flow of intra-community trade in goods.⁹ Therefore, the ECJ has been called several times to circumscribe the potentially too far reaching scope of the “Dassonville formula”. An important clarification and limitation of the scope of the “Dassonville formula” was in fact given a couple of decades later with the *Keck* case (1993), when the ECJ declared that all rules enacted by the Member States which refer not to “product characteristics”, but rather to “selling arrangements” with respect to national and imported goods do not fall within the scope of application of the “Dassonville formula”.

In any case, what is more important in the context of the present contribution is rather the analysis of a different issue: are there limits to the principle on the free flow of intra-community trade, which is based on article 28 (formerly article 30) EC Treaty, as interpreted by the ECJ with the “Dassonville formula”?

The answer to this question is twofold. On the one side, in fact, the EC Treaty itself contains a provision, namely article 30 (formerly article 36 EC Treaty), which provides several grounds of exception to the principle of the free movements of goods established

⁷ See case 2/73, *Geddo v. Ente Nazionale Risi*, ECR, 1973, p. 881; see also case 34/79, *Regina v. Henn and Darby*, ECR, 1979, p. 3795.

⁸ See case 8/74, *Dassonville (Procureur du Roi c. Dassonville)*, ECR, 1974, p. 837, § 5.

⁹ See Weatherill & Beaumont, *EU Law*, London, 1999, p. 504.

by article 28 (formerly article 30 EC Treaty). Such a provision reads as follows: “*The provision of article 28 and 29 shall not preclude prohibitions or restrictions on imports, exports or goods in transit justified on grounds of public morality, public policy or public security; the protection of health and life of humans, animals and plants; the protection of national treasures possessing artistic, historic or archaeological value; or the protection of industrial or commercial property. Such prohibitions or restriction shall not, however, constitute a means of arbitrary discrimination or a disguised restriction on trade between Member States*”.¹⁰

As one can see, article 30 (formerly article 36 EC Treaty) lists numerous grounds of exception, which can limit the free flow of intra-community trade under certain circumstances. However, the Court has always maintained that such a provision cannot be interpreted extensively.¹¹ Therefore, a problem arises: how to protect those interests which are not listed under article 30 (formerly article 36 EC Treaty), but nonetheless represent important national interests of the Member States and may be damaged by an unrestricted free flow of intra-community trade? In order to try and solve this problem the ECJ has elaborated the *Cassis de Dijon* doctrine, also called “mandatory requirements” doctrine.¹²

Pursuant to this doctrine, which is named after the *Cassis de Dijon* case (1979), in which it was firstly launched by the ECJ, all non-discriminatory national measures of the Member States which pursue one of their essential national interests, named “mandatory requirements”, as identified by the case-law of the European Court of Justice, are not considered to violate the general provision of article 30 (formerly article 36 EC Treaty). More precisely, the *Cassis de Dijon* doctrine was expressed in the following terms by the ECJ: “*Obstacles to movement within the Community resulting from disparities between the national laws relating to the marketing of the products in question must be accepted in so far as those provisions may be recognized as being necessary in order to satisfy mandatory requirements relating in particular to the effectiveness of fiscal supervision, the protection of public health, the fairness of commercial transactions and the defence of the consumer*”.¹³

What about the list of the mandatory requirements cited in the text of the *Cassis de Dijon* decision? May it be interpreted extensively? Can new requirements be added to

¹⁰ See Weatherill & Beaumont, *ibidem*, p. 525.

¹¹ See for instance the following cases: case 229/83 (*Leclercq*), ECR, 1985, p. 35; case 95/81, *Commission v. Italy*, ECR, 1982, p. 2187; case 113/80, *Commission v. Ireland*, ECR, 1981, p. 1625; case 13/68, *Salgoil*, ECR, 1968, p. 453; case 7/68, *Commission v. Italy*, ECR, 1968, p. 423.

¹² See case 120/78, *Cassis de Dijon (Rewe-Zentral AG c. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein)*, ECR, 1979, p. 649.

¹³ See case 120/78, *Cassis de Dijon*, § 8.

the list?¹⁴ To this legitimate question, the ECJ answered in another case decided shortly after the *Cassis de Dijon* case, by stating that the list of the mandatory requirements is in fact to be considered an “open-ended” list. However, according to the Court, the power to add new requirements to the list must be reserved to the ECJ itself. To this respect, it is worth noting that the protection of the environment was the first new ground to be explicitly added to the original list issued by the ECJ, in the *Used Oils* case (1983).^{15,16}

Having said that, it should be noted that article 30 (formerly article 36) and the “mandatory requirements” doctrine elaborated by the Court, notwithstanding their basic differences ultimately pursue the same objective of rendering more flexible the application of the EC Treaty rules on the free movement of goods, thus enabling the Member States to maintain an adequate protection to their fundamental national interests. The two sources of exception, therefore, present a “functional similarity” in their ultimate aim. Moreover, such a similarity is reinforced by the fact that the ECJ when applying either means of exception is essentially making use of the same interpretation and evaluation criteria and of the same balancing tools.¹⁷ In particular, as the analysis of the most important trade and environment cases will show, the Court in the trade and environment context is substantially always making recourse to the necessity and the proportionality tests, which I have grouped above under the general heading of “necessity principle”. The two tests in fact represents the two operative balancing instruments used by the Court in order to determine on a case by case basis which one between the trade or the environmental interests at stake should prevail.¹⁸

¹⁴ See Weatherill & Beaumont, *EU Law*, cited above note 9, p. 565; Oliver, *Free movement of goods in the European Community under articles 30 and 36*, London, 1996.

¹⁵ See case 240/83, *Used Oils (Procureur de la République c. Association de la defence des bruleurs d'huiles usagées)*, ECR, 1984, p. 531.

¹⁶ See Weatherill & Beaumont, *EU Law*, cited above, note 9, p. 565.

¹⁷ See Weatherill & Beaumont, *EU Law*, cited above, note 9, p. 580.

¹⁸ The present analysis on the trade and environment cases will be limited to those cases falling into the framework of article 28 (formerly article 30 EC Treaty). Other trade and environment cases, falling into the scope of application of either article 29 (formerly article 34 EC Treaty) or of article 95 (formerly article 100A EC Treaty) will not be examined here.

The most relevant EC Law cases in the trade and environment context

1. The Danish Bottles case (1988)

The Danish Bottles case constitutes the first and, probably, the best known case ever decided by the European Court of Justice in the trade and environment sphere. It represents a paramount example of the difficult interplay of the general principle on the free movement of goods enshrined in the EC Treaty as opposed to the causes of exception that Member States may maintain at certain conditions in order to afford an adequate protection to their national interests related to the protection of the environment or to the health and life of humans, animals and plants.¹⁹

The case arose from a Danish national regulation, which established a complex deposit and return system for bottles used for beer and soft drinks. The main aim of the Danish measure was to guarantee the highest possible degree of reuse and recycling for glass bottles, in order to minimize waste and better protect the environment. The Danish regulation, therefore, had two basic features. The first one was the introduction of the compulsory deposit and return system for all beer and soft drinks. The second one was the introduction of an approval system for all beer and soft drinks bottles marketed in Denmark.

It is important to note that the Danish regulation was not discriminatory in its face, since it equally applied to Danish and imported beer and soft drinks. But, in practice, it put at a great disadvantage in particular foreign beer producers who wished to export in Denmark. The main problem for the importers was in fact related to the prohibition to market beer in Denmark in their traditional bottles, since according to the Danish regulation they had to adopt one of the containers approved by the Danish authorities.

Following some initial remarks presented by the European Commission, Denmark partially waived its ban, thus enabling foreign producers to import beer in Denmark in “non-approved” bottles under two conditions. Firstly, each producer could not market more than 3.000 hectoliters of beer per year in non-approved containers, and secondly each producer had to establish a deposit-and-return system for its bottles marketed in Denmark.

The amendment only partially solved the question, since foreign producers who intended to sell in Denmark more than 3.000 hectoliters of beer per year had either to change their bottle type and choose one the bottle types approved by the Danish authorities or, in the alternative, had to ask the same authorities for the approval of their existing bottle type. This second option, however, appeared quite a difficult one, since

¹⁹ See case 302/86, *Commission v. Denmark (Danish bottles)*, ECR, 1988, p. 4607. See Krämer, *European Environmental Law Casebook*, cited above note 1, p. 91; Sands, *Principles of International Environmental law*, cited above note 1, p. 702.

the Danish regulation placed a general quantitative limit on the amount of bottle types which could be approved by the competent authorities.

The European Commission, therefore, was not satisfied with the Danish amendment to the existing regulation on beer and soft drinks and brought the case before the European Court of Justice (ECJ), asking the Court to judge on the compatibility of the Danish measure with the EC Treaty rules on the free movement of goods.

The Court, first of all recalled in general terms under which conditions a national measure of a Member State potentially conflicting with the EC rules on the free movement of goods could be justified, by stating that: “*in the absence of common rules relating to the marketing of the products in question, obstacles to free movement within the Community resulting from disparities between the national laws must be accepted in so far as such rules, applicable to domestic and imported products without distinction, may be recognized as being necessary in order to satisfy mandatory requirements recognized by Community law. Such rules must also be proportionate to the aim in view. If a Member State has a choice between various measures for achieving the same aim, it should choose the means which least restricts the free movement of goods*”.²⁰

In more concrete terms, the Court noted that the Danish national measure at stake aimed at the protection of the environment and therefore recalled its decision on the *Used Oils case*,²¹ by stating that the protection of the environment represents “*one of the Community’s essential objectives*”, which may as such justify certain limitations to the principle of the free movement of goods enshrined in the EC Treaty.²²

By means of this statement, the Court probably intended to affirm that the Danish national measure had to be regarded as apt and suitable to achieve the aim of the protection of the environment and that therefore it met the necessity test. As a consequence, the ECJ immediately went on to analyse the compatibility of the Danish measure with the proportionality principle.

To this respect, the Court firstly held that, in general terms, in order to meet the proportionality test the national “*measures adopted to protect the environment must not go beyond the inevitable restrictions which are justified by the pursuit of the objective of environmental protection*”.²³ As to the Danish measure, in particular, the ECJ divided its analysis in two parts, the first one dedicated to the deposit and return system and the second one to the approval system for bottle types.

As to the deposit and return system, the Court held that: “*this requirement is an indispensable element of a system intended to ensure the re-use of containers and therefore*

²⁰ See *Danish bottles case*, § 6.

²¹ See case 240/83 (*Used Oils*), in ECR, 1984, p. 531, § 12). See Krämer, *European Environmental Law Casebook*, cited above note 1, p. 5.

²² See *Danish bottles case*, § 8.

²³ *Ibidem*, § 11.

appears necessary to achieve the aims pursued by the contested rules. That being so, the restrictions which it imposes on the free movement of goods cannot be regarded as disproportionate".²⁴

On the contrary, with reference to the approval system for bottle types, the ECJ stated that in order to reach a decision on the point, it had to be taken into account that *"the existing system for returning approved containers ensures a maximum rate of re-use and therefore a very considerable degree of protection of the environment since empty containers can be returned to any retailer of beverages"*, whereas *"non-approved containers, on the other hand, can be returned only to the retailer who sold the beverages"*, thus probably leading to a lower degree of environmental protection. However, according to the Court, *"the system for returning non-approved containers is capable of protecting the environment and, as far as imports are concerned, affects only limited quantities of beverages compared with the quantity of beverages consumed in Denmark owing to the restrictive effect which the requirement that containers should be returnable has on imports. In those circumstances, a restriction of the quantity of products which may be marketed by importers is disproportionate to the objective pursued"*.²⁵

Therefore, the ECJ on the one side saved the Danish regulation in the part in which it prescribed a compulsory deposit and return system for both Danish and imported beer in order to achieve an high degree of environmental protection, but on the other side struck down the approval system for bottle types and the related limited waiver for imports which did not exceed the quantity of 3.000 hectoliters per year for each producer, in so far they imposed an excessive and disproportionate burden on intra-community trade.

In sum, it can be said that in the *Danish Bottles case* the Court for the first time clearly recognized the possibility for a Member State to adopt a national measure aiming at the protection of the environment which limited the free movement of goods, provided that such a measure satisfies the necessity and proportionality tests. In practice, however, in its analysis of the Danish regulation the ECJ did not examine in detail the compatibility of such a measure with the necessity test, but rather focused on the proportionality test. In particular, it should be noted that in the present case the Court considered that the proportionality test is met if a State proves that its national measure does not impose excessive or disproportionate restrictions on the free movement of goods, with respect to the environmental protection objective sought. No reference was made, instead, to the role that the possible availability of alternatives, which could equally meet the same objective in a less restrictive way, might have in the framework of the proportionality test.

On the basis of the *Danish Bottles case*, a distinguished commentator²⁶ has argued that from the present paramount case it emerges a test which can be used as a standard reference

²⁴ *Ibidem*, § 12–13.

²⁵ *Ibidem*, § 21.

²⁶ See Krämer, *European Environmental Law Casebook*, cited above note 1, p. 96.

test to judge on the compatibility of any national measure aiming at environmental protection with the EC rules on the free movement of goods. Such a test consists of five elements: (1) Absence of Community rules. (2) Was the measure taken to protect the environment? (3) Was the measure necessary to protect the environment? (4) Has the measure a discriminatory character? (5) Was the measure proportionate to attain the aim?

The construction of such a standard reference test, which can be used to assess the compatibility of any national environmental protection measure with the EC Treaty rules on the free movement of goods is certainly to be welcomed. However, it should be taken into account that such a reference test is a doctrinal creation, which is not consistently followed by the European Court of Justice in its decisions, although it is based on an accurate analysis of the existing ECJ case-law in the trade and environment context.

2. The Walloon Waste case (1990)

The Walloon Waste case represents a very important decision in the framework of the EC case-law on the free movement of goods, beside being one of landmark cases in the trade and environment sector.²⁷ The case arose from a regulation of the Belgian Region of Wallonia, which introduced a general ban on import and “*storage, tipping or dumping*” of waste coming from other Regions of Belgium and from other European countries into the territory of the Wallonian Region. The European Commission challenged the Wallonian regulation before the ECJ, arguing that it violated the provisions of the EC Directives 75/442 and 84/361 on waste management and disposal and moreover it was in contrast with the EC treaty rules on the free movement of goods.

The Court in its decision distinguished between dangerous waste and non-dangerous waste. As to the former category of waste, it held that since EC Directive 84/631 exhaustively regulates the matter of the managements and disposal of dangerous waste, including their trans-boundary movement among the various European countries, the matter is to be considered a fully harmonized one. Therefore, in this sector no possibility is left for the Member States to adopt more stringent rules than those established by the said Directive. As a consequence, the Wallonian ban on the import of dangerous waste from other European countries had been considered unlawful and not permissible under EC Law, in so far as EC Directive 84/631, which exhaustively regulates the matter of the management and disposal of dangerous waste within the European Community, does not foresee the possibility of introducing such a ban.

²⁷ See case C-2/90, *Commission v. Belgium (Walloon waste)*, ECR, 1992, p. I-4431. See Krämer, *European Environmental Law Casebook*, cited above note 1, p. 91; Sands, *Principles of International Environmental law*, cited above note 1, p. 705.

Conversely, as far as non-dangerous were concerned, the Court noted that EC Directive 75/442 simply contains general framework provisions and criteria on waste management and does not deal with the issue of their transboundary movement. Therefore, in this case the lawfulness of the Wallonian ban on imports had to be evaluated with reference to the EC Treaty provisions on the free movement of goods, namely articles 30 (now 28) and 36 (now 30) EC Treaty.

To this respect, the Court first of all stated that since waste are essentially “*objects which are shipped across a frontier for the purposes of commercial transactions*”, their intra-community movement is subject to the provisions of article 30 (now 28) EC Treaty. Therefore, any limitation on their movement can be justified only if it falls under one of the exceptions provided under article 36 EC Treaty or under the mandatory requirements doctrine.

However, in the peculiar case at stake, the Court held that although waste are to be considered goods for the purpose of EC law, they constitute a very special category of goods. In fact, according to the ECJ: “*with respect to the environment, it is important to note that waste is matter of a special kind. Accumulation of waste, even before it becomes a health hazard, constitutes a danger to the environment, regard being had in particular to the limited capacity of each region or locality for waste reception*”.²⁸

As a consequence, the Court held that the Wallonian regulation, notwithstanding the fact that in principle it unduly limited the free movement of waste in the European internal market and therefore fell into the prohibition of article 30 (now 28) EC Treaty, was to be considered “*justified by imperative requirements of environmental protection*”, since it aimed at preventing the Wallonian environment from the risk which could arise from a massive importation of waste from abroad.²⁹

At this point, the European Commission argued that the mandatory requirements doctrine could not apply in the present case, since the Wallonian regulation discriminated against imported waste. To this argument, the ECJ answered that in the present case the assessment of whether the Wallonian measure was discriminatory or not had to be made by taking into account the particular nature of waste. In particular, the Court held that since the management of waste under EC Law is regulated by the “*principle that environmental damage should as a matter of priority be remedied at source*”, it follows that “*it is for each region, municipality or other local authority to take appropriate steps to ensure that its own waste is collected, treated and disposed of; it must accordingly be disposed of as close as possible to the place where it is produced, in order to limit as far as possible the transport of waste*”.³⁰

²⁸ See *Walloon waste case*, § 30.

²⁹ *Ibidem*, § 30–31.

³⁰ *Ibidem*, § 33–36. The ECJ also affirmed that the “*principle that environmental damage should as a matter of priority be remedied at source*” is moreover consistent with the principles of self-sufficiency

Therefore, the ECJ concluded that the Wallonian measure had to be considered justified under the mandatory requirement doctrine. However, the Court analyzed in a very superficial and cryptic way the necessity and the proportionality of the national measure at stake, by simply stating that: “*in view of the abnormal large-scale inflow of waste from other regions for tipping in Wallonia, there was a real danger to the environment, having regard to the limited capacity of that region*” and that such a danger could be avoided only by means of the ban under scrutiny.³¹

In fact, in the present case the ECJ seemed to circumscribe its analysis to the suitability and not excessive disproportion of the measure adopted by the Wallonian authorities in order to reach the environmental protection objective sought. Conversely, the Court did not analyze the least trade-restrictiveness of the measure at stake. In fact, it did not verify at all whether there were possible available alternative measures to the general ban adopted by the Wallonian Region, which could achieve the same result, without posing such a high burden on intra-community trade.

3. The German Crayfish case (1993)

The German Crayfish case arose from a German regulation which prohibited the importation of live freshwater crayfish from abroad, in so far it was not for the purpose of research or teaching.³² The importation of live crayfish for commercial purposes, in particular for restocking private pools or for consumption, was in principle totally prohibited, although in some circumstances the German Office for Food and Forestry (*Bundesamt fuer Ernaehrung und Forstwirtschaft*) could, on application, issue a temporary derogation from such a general prohibition. The ban on import of live freshwater crayfish applied to all consignments coming from other European States, irrespective of the ultimate origin of the live freshwater crayfish.

The main aim of the German regulation was the protection of indigenous freshwater crayfish species from a crayfish plague (*aphanomycosis*), the spreading of which was essentially attributable to the importation into Germany of infected crayfish from North America, normally via other European countries. However, such a regulation severely harmed the economic activities of several German undertakings specializing in the importation of live freshwater crayfish.

and proximity set out in the Basel Convention of 22 March 1989 on the control of transboundary movements of hazardous wastes and their disposal, to which the Community is a signatory (although at the time of the decision the said Convention was not yet in force).

³¹ *Ibidem*, § 31–32.

³² See case C-131/93, *Commission v. Germany (German crayfish)*, ECR, 1993, p. I-3303. See Montini, *The German Crayfish case*, in *RECIEL*, 1995, p. 201; Somsen, *Case note*, in *EELR*, 1995, p. 224.

The European Commission challenged the German regulation before the ECJ, arguing that it constituted an excessive measure to protect the life or health of German live freshwater crayfish and posed an excessive burden on intra-community trade, which was contrary to the provisions on the free movement of goods, namely articles 30 (now 28) and 36 (now 30) EC Treaty.

The Court agreed with the Commission that the German measure had the effect of limiting intra-Community trade and therefore was caught by the prohibition laid down in article 30 (now 28) EC Treaty. The Court also restated that article 30 (now 28) prohibits both direct bans on imports of products originating from other Member States and bans on products not originally coming from one of the Member States but already in free circulation in the Community.³³

Such a conclusion of the Court on the violation of article 30 (now 28) by the German measure could not be affected by the fact that the German authorities had in fact issued several licenses for import of live freshwater crayfish for commercial purposes on partial derogation to the general ban.³⁴ To this respect, the Court recalled its previous case-law and stated that: *“Article 30 of the Treaty precludes the application to intra-Community trade of national legislation which maintains a requirement, even as a pure formality, for import licenses or any other similar procedure, and a measure adopted by a Member State does not escape that prohibition simply because the competent authority enjoys a discretionary power to grant derogations”*.³⁵

Having said that, since Germany had sought justification for its ban on the import of live freshwater crayfish on considerations related to the “protection of the health and life of animals”, the Court went on to examine the German regulation under the exception written in article 36 (now 30) EC Treaty.

In its analysis of the German measure under article 36 (now 30), the Court referred to the necessity and proportionality test. As to the necessity test, in fact, the Court did not provide a careful analysis of the national measure at stake, but simply stated that since the aim of the German regulation was the protection of the health and life of crayfish, it had to be considered as falling within the scope of application of article 36 (now 30) of the Treaty. Therefore the Court implicitly held that such a measure had to be considered necessary, that is apt and suitable, to achieve the objective sought.³⁶

The Court focused instead on the proportionality test, which was intended in this occasion essentially as a least trade-restrictiveness test. To use the Court’s own wording: *“rules restricting intra-Community trade are compatible with the Treaty only in so far as they are indispensable for the purposes of providing effective protection for the*

³³ See case 41/76, *Donckerwolcke*, ECR, 1976, p. 1921.

³⁴ See *German crayfish case*, § 9–16.

³⁵ See case 124/81, *Commission v. United Kingdom*, ECR, 1983, p. 203, § 16.

³⁶ See *German crayfish case*, § 17.

health and life of animals. They cannot therefore be covered by the derogation provided for in Article 36 if that aim may be achieved just as effectively by measures having less restrictive effects on intra-Community trade".³⁷

In the present case, in fact, the Court held that there were several alternative measures to the general ban on imports, which could have been adopted by Germany in order to achieve the objective of the protection of health and life of freshwater crayfish, by posing a lower burden on intra-community trade. For example, according to the Court, "*Germany could have confined itself to making consignments of crayfish from abroad subject to health checks and only carrying out checks by sample if such consignments were accompanied by a health certificate issued by the competent authorities of the dispatching Member State certifying that the product in question presented no risk to health, or instead confined itself to regulating the marketing of crayfish in its territory, in particular by subjecting to authorization only the restocking of national waters with species likely to be carrying the disease and restricting release of animals into the wild and restocking in areas in which native species are to be found*".³⁸

However, since Germany had not proven that these available alternatives were incapable of achieving the same protection objective sought, the Court therefore concluded that German national measure at stake resulted in a violation of the prohibition enshrined in article 30 (now 28) EC Treaty and it was not justifiable under the exception of article 36 (now 30) EC Treaty, in so far it did not meet the proportionality test.³⁹

4. The Danish Bees case (1998)

The Danish Bees case regards some restrictions placed by a national Danish regulation on the keeping on the small island of Laeso, which has a 114 km² circumference and is situated 22 km away from the mainland, of nectar-gathering bees other than those of the subspecies *Apis mellifera mellifera*, which was the indigenous species of the island (the so-called Laeso brown bee).⁴⁰ In practical terms, the Danish regulation imposed on local farmers the removal or destruction of swarms not made of the Laeso brown bees or the replacement of their queen by one of the Laeso brown bee subspecies. Moreover, it also banned the introduction into the Laeso island of living domestic bees, whatever their stage of development, or of reproductive material for domestic bees, in order to preserve the Laeso brown bee indigenous population.⁴¹

³⁷ *Ibidem*, § 18.

³⁸ *Ibidem*, § 24–25.

³⁹ *Ibidem*, § 24–28.

⁴⁰ See case C-67/97, *Bluhme (Danish bees)*, ECR, 1998, p. I- 8033. See Jacobs, *Case note*, in *RECIEL*, 1999, p. 220; Denys, *Case note*, in *EELR*, 1999, p. 82.

⁴¹ See *Danish Bees case*, § 6.

Following the entry into force of the said Danish regulation, Mr. Bluhme, a farmer living on the Laeso island, was prosecuted for keeping on Laeso's territory bees other than those of the subspecies *Apis mellifera mellifera* (Laeso brown bee), in breach of the relevant Danish regulation. Once convened before the Danish Criminal Court, Mr. Bluhme argued that the prohibition on the keeping and importation of bees other than the indigenous Laeso brown bee constituted a measure of equivalent effect to a quantitative restriction, which was contrary to the EC Treaty provisions on the free movement of goods. The Danish Court, therefore, decided to stay the proceedings and ask the European Court of Justice for a preliminary ruling on the compatibility of the Danish regulation at stake with articles 30-36 (now 28-30) EC Treaty.⁴²

The ECJ, in its judgement, started from recalling the scope of the traditional "Dassonville formula", according to which "*all measures capable of hindering intra-Community trade, whether directly or indirectly, actually or potentially, constitute measures having an effect equivalent to quantitative restrictions*",⁴³ and found that since that Danish regulation at stake involved a general prohibition on the importation into the Laeso island of bees and reproductive material for domestic bees it had the consequence to restrict intra-community trade in such species and therefore constituted a measure having an effect equivalent to a quantitative restriction.⁴⁴

Then, the Court stressed that such a conclusion was not altered by the fact that the Danish measure in question applied only to a part of the national territory, and in particular only to the territory of the small island of Laeso. In fact, according to the consistent case-law of the Court, once it is ascertained that a certain national measure has the effect of hindering intra-community trade, it is immaterial the concrete intensity of such a negative effect in order to determine a violation of the provision enshrined in article 30 (now 28) EC Treaty.⁴⁵

Such a concept, according to the ECJ, had been aptly expressed by Advocate General Van Gerven in its Opinion rendered in the present case, when he stated that: "*since the Decision prohibits the importation of bees from other Member States onto a part of Danish territory, it has a direct and immediate impact on trade, and not effects too uncertain and too indirect for the obligation which it lays down not to be capable of being regarded as being of such a kind as to hinder trade between Member States*".⁴⁶

⁴² *Ibidem*, § 9.

⁴³ See *Dassonville case*, cited above, § 5.

⁴⁴ See *Danish Bees case*, § 19.

⁴⁵ *Ibidem*, § 20; see also joined cases C-1/90 and C-176/90 *Aragonesa de Publicidad and Publiciva v Departamento de Sanidad* [1991] ECR I-4151, § 24; joined cases C-277/91, C-318/91 and C-319/91 *Ligur Carni and Others* [1993] ECR I-6621, § 37.

⁴⁶ *Ibidem*, § 22.

Moreover, the Court also dismissed the argument presented by the Denmark, according to which the present Danish regulation could be regarded as a “selling arrangement” within the meaning of the *Keck* decision.⁴⁷ Quite on the contrary, the ECJ held that the legislation under scrutiny concerned the intrinsic characteristics of the bees and did not regard their selling arrangements. Therefore, it could not be considered to fall within the *Keck* exception to the application of article 30 (now 28) EC Treaty.⁴⁸

The ECJ therefore concluded that the Danish national regulation constituted a measure having an effect equivalent to a quantitative restriction within the meaning of Article 30 (now 28) EC Treaty. Having established that, it passed to verify whether such a regulation could be justified under the exception of article 36 (now 30) EC Treaty, since it aimed at the protection of the “health and life of animals” referred to in that provision.⁴⁹

To this respect, the Court firstly noticed that: “*measures to preserve an indigenous animal population with distinct characteristics contribute to the maintenance of biodiversity by ensuring the survival of the population concerned. By so doing, they are aimed at protecting the life of those animals and are capable of being justified under Article 36 of the Treaty*”.⁵⁰

This notwithstanding, the Court stated that in order to justify the Danish national regulation at stake under article 36 (now 30) exception, it had to be ascertained: “*whether the national legislation was necessary and proportionate in relation to its aim of protection, or whether it would have been possible to achieve the same result by less stringent measures*”.⁵¹

To this respect, the ECJ noted that the practice of establishing areas in which certain species of flora and fauna enjoy special protection for the conservation of biodiversity is a method recognized in general terms by the 1992 Biodiversity Convention,⁵² and is put into practice in EC Law, in particular by means of the special protection areas

⁴⁷ See joined cases C-267/91 and C-268/91, *Keck and Mithouard (Keck case)*, ECR, 1993, p. I-6097.

⁴⁸ See *Danish Bees case*, § 21.

⁴⁹ *Ibidem*, § 24 onwards.

⁵⁰ *Ibidem*, § 33. It is important to recall what the ECJ affirmed as to relevance of the objective of the conservation of biodiversity in this case. The Court in fact stated at § 34 of the present decision that: “*From the point of view of such conservation of biodiversity, it is immaterial whether the object of protection is a separate subspecies, a distinct strain within any given species or merely a local colony, so long as the populations in question have characteristics distinguishing them from others and are therefore judged worthy of protection either to shelter them from a risk of extinction that is more or less imminent, or, even in the absence of such risk, on account of a scientific or other interest in preserving the pure population at the location concerned*”.

⁵¹ *Ibidem*, § 35.

⁵² See 1992 Biodiversity Convention, reprinted in 31 *ILM*, 1992, p. 822, especially article 8a.

provided in EC Directive 79/409 and of the special conservation areas provided for in Directive 92/43.⁵³

Therefore, the Court concluded that since in the present case there was a concrete and genuine threat of the disappearance of the Laeso brown bee, given the recessive nature of the genes of the brown bee in the event of mating with golden bees: “*the establishment by the national legislation of a protection area within which the keeping of bees other than Laeso brown bees is prohibited, for the purpose of ensuring the survival of the latter, therefore constitutes an appropriate measure in relation to the aim pursued*”.⁵⁴

For this reason, the Court concluded that the Danish regulation at stake had to be considered justified under article 36 (now 30) EC Treaty, since it appeared necessary and proportionate to achieve the aim of the protection of the health and life of animals.⁵⁵

The Danish bees case, which was decided by the European Court of Justice ten years after the well-known Danish bottles case, represents for many respects a fundamental step in the evolutionary path of the ECJ case-law in the trade and environment sphere. This is due to various reasons. Firstly, in the present case the Court re-affirms the paramount role of the necessity and proportionality tests as the two basic balancing instruments to be used in order to determine the lawfulness of a national measure adopted by a Member State by way of derogation to the general provision on the free movement of goods enshrined in article 30 (now 28) EC Treaty. Secondly, the present case represents one of the few cases decided by the ECJ in which the national interests related to the protection of the health and life of animals or more generally to the protection of the environment are fully appreciated and accepted by the Court in its decision. Thirdly, in the present case for the first time a new concept, namely the protection of the biodiversity, is put at the forefront and is used as an element to better assess the possibility of a national measure taken by a Member State to qualify for the article 36 (now 30) exception related to the protection of life and health of humans, animals and plants. This is, in fact, probably the first case in which article 36 (now 30) “textual language” is subject to an “evolutionary interpretation”, which takes into account also concepts and principles on environmental protection not contained in the text of the EC Treaty, although already present in EC secondary environmental legislation.⁵⁶

⁵³ See Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds (OJ 1979 L 103, p. 1) and Directive 92/43 on the conservation of habitats of fauna and flora (OJ 1998, L31, p. 30).

⁵⁴ See *Danish Bees case*, § 37.

⁵⁵ *Ibidem*, § 38.

⁵⁶ On the principle of “evolutionary interpretation” of existing Treaty provisions see Francioni, *Environment, Human Rights and the Limits of Free Trade*, in Francioni (ed.), *Environment, Human Rights and International Trade*, Oxford, 2001.

5. The Aircraft Noise case (1998)

The Aircraft Noise case, also known as *Aher Waggon* case, arose from the application of a German national regulation on the reduction of aircraft noise.⁵⁷ The German regulation had been adopted on implementation of EC Directive 80/51, as amended by EC directive 83/206, which set limits based on the relevant standards developed by the International Civil Aviation Organisation (ICAO) in order to combat excessive disturbance caused by aircraft noise.

The EC Directive set noise limits ranging from 68 to 80 dB(A), depending on the maximum certified mass of the plane. However, such noise limits were conceived as minimum standards and Member States were allowed to adopt implementing legislation introducing stricter noise limits, for a more adequate protection of public health and the environment. Germany had in fact passed a national regulation on aircraft noise which introduced stricter noise limits than those set by the said EC Directive. However, while establishing that it applied for new registration of aircraft, the regulation at stake foresaw a waiver for planes already registered in Germany, which could continue to abide by the older noise limits until they underwent major technical modifications.

The controversy arose in 1992, when the German company Aher Waggon bought in Denmark a propeller-driven Piper PA 28-140 aircraft, which had been registered in that State since 1974, and applied to the competent German authorities for a new registration in Germany. The German authorities refused the registration, since the aircraft in question, with a noise level of 72,2 dB(A), exceeded the noise limit permitted in Germany for that type of plane, namely 69 dB(A), although it complied with the correspondent EC noise limits, that is 73 dB(A).

The company *Aher Waggon* opposed before German administrative courts the refusal of the German authorities to grant registration to the plane already registered in another Member State. In particular, it claimed that the German regulation seemed to be incompatible with EC law insofar it banned the registration in Germany of planes already registered in another Member State which did not comply with the new stricter German noise limits, while exempting from the compliance with such limits aircraft of the same type already registered in Germany prior to the entry into force of the new noise limits. The question finally came before the German Supreme Administrative Court (*Bundesverwaltungsgericht*) which decided to refer to the ECJ the question of whether the German national regulation, which somehow discriminated between nationally registered and foreign registered planes, constituted a violation of the provisions of article 30 (now 28) EC Treaty on the free movement of goods.

The European Court of Justice, recalling the well-known “Dassonville formula”, stated that in general terms “*national legislation of the kind at issue in the main proceedings restricts intra-Community trade since it makes the first registration in national territory*”

⁵⁷ See case C-389/96, *Aher Waggon*, (*Aircraft Noise case*), ECR, 1998, p. I-4473.

of aircraft previously registered in a Member State conditional upon compliance with stricter noise standards than those laid down by the Directive, while exempting from those standards aircraft which obtained registration in national territory before the Directive was implemented”.⁵⁸ However, the Court held that such a measure which restricted intra-community trade could be justified on grounds related to the protection of public health and the environment provided that it satisfied the proportionality principle, insofar it proved not excessively disproportionate to the objectives sought and such objectives could not be achieved by less restrictive means.⁵⁹

The Court, then, when analysing in concrete terms the German regulation at stake affirmed that first of all it had to be remarked that *“limiting noise emissions from aircraft is the most effective and convenient means of combating the noise pollution which they generate. Without extremely costly investment, it is generally difficult to reduce noise emissions appreciably by carrying out works in the vicinity of airports”*.⁶⁰ Therefore, according to the Court, the adoption of stricter noise limits for aircraft was the most efficient means that Germany could choose to achieve the public health and environmental objective sought.

Moreover, the ECJ accepted the justification presented by Germany according to which even if the German regulation could in principle make more difficult the registration in Germany of aircraft previously registered in another Member State, such a measure did not prevent aircraft registered in another Member State from being used in Germany. Furthermore, the waiver on the application of the new stricter noise limits to aircraft already registered in Germany was only temporary, insofar it lasted until planes underwent major technical modifications, and regarded a limited number of aeroplanes, with a view of progressively eliminating planes not meeting the new standards. Such a German policy of progressive elimination would be severely undermined if the number of planes not meeting the new noise limits could be increased by aircraft imported from other Member States.⁶¹

For all these reasons, the ECJ concluded that the German regulation was to be held proportionate and therefore did not constitute a measure having equivalent effect to a quantitative restriction, within the meaning of article 30 (now 28) EC Treaty.⁶²

The present case, although it does deal in detail with the necessity test and proposes an ordinary analysis of the proportionality test, represent a very important step in our case-law analysis, insofar it proposes a partially different application of the traditional balancing tools used to address the “trade and environment” disputes. In fact, the ECJ, in the case at stake, does not follow the traditional path which consists in the determination

⁵⁸ See *Aircraft Noise case*, § 18.

⁵⁹ *Ibidem*, § 20.

⁶⁰ *Ibidem*, § 21.

⁶¹ *Ibidem*, § 22–24.

⁶² *Ibidem*, § 25–26.

that a certain national measure violate article 30 (now 28) EC Treaty and can be justified on environmental or public health grounds under article 36 (now 30) EC Treaty or on the basis of the “imperative requirements” doctrine. Quite on the contrary, here the Court anticipates the recourse to the necessity and proportionality tests. In fact, having stated that in general terms a national legislation of the kind of the German regulation at stake normally restricts intra-community trade, here the Court does not declare it as a measure having equivalent effect to a quantitative restriction, but rather verifies immediately whether such a measure is necessary and proportionate to achieve the public health objective sought and then concludes that, since the two tests appear to be satisfied in the material case, it must be held that the German measure does not violate article 30 (now 28) EC Treaty at all.

It is the first time that the ECJ proposes such an anticipation of the traditional necessity and proportionality analysis to a preliminary phase, before a national measure is declared in violation of article 30 (now 28) EC Treaty. This anticipation, although in concrete terms does not change very much the scenario for the justification of a national measure adopted by a Member States which aims at public health or environmental protection, does not seem to be acceptable. This is essentially because it pretends to use the necessity and proportionality tests not so much to justify a national measure which is based on legitimate grounds and is necessary and proportionate to the objective sought although it restricts intra-community trade, but it rather tries to demonstrate that since a national measure aiming at public health or environmental protection meets the necessity and proportionality tests, such a measure does not constitute a measure having equivalent effect to a quantitative restriction, although it limits intra-community trade.

6. The Renewable Energy case (2001)

The Renewable Energy case, also known as the *Preussen Elektra* case, concerns a German national regulation on the feeding into the public grid and obligatory purchase of electricity produced from renewable energy sources, named *Stromeinspeisungsgesetz*.⁶³ According to such a regulation, initially adopted in 1990 and revised in 1998, all electricity supply undertakings are obliged to purchase the electricity produced in their area of supply from renewable energy sources at minimum prices determined by the law. The said regulation also establishes that the supplementary costs sustained by electricity supply undertakings under the above provision must be partially reimbursed by upstream network operators, on the basis of certain criteria set by the law.

The case arose from the claim made by the company *Preussen Elektra*, an upstream network operator, for the recover of the sum paid to Schleswig, a regional electricity

⁶³ See case C-379/98, *Preussen Elektra*, (*Renewable Sources case*), ECR, 2001, p. I-2099. See De Vries, *Case note*, in *EELR*, 200, p. 200; Goossens & Emmerechts, *Case Note*, in *CMLR*, 2001, p. 1005; Rubini, *Brevi note a margine del caso Preussen Elektra*, in *DCSI*, 2001, p. 473; Thieme & Rudolf, *Case Note*, in *AJIL*, 2002, p. 225.

supply undertaking, for the reimbursement of the additional costs sustained by the latter's purchase of wind-generated electricity. The controversy was brought before a German Tribunal, which considered that in order to solve the issue it proved necessary to solve firstly some issues related to the compatibility of the German regulation with the EC treaty provisions on State aids and on the free movement of goods with the European internal market. Therefore, the German Tribunal asked the ECJ for a preliminary ruling, pursuant to article 177 (now 234) EC Treaty.

The ECJ firstly addressed the issue of whether the complex German regulation could be considered to fall within the category of "State aids" within the meaning of EC law, since it conferred certain economic advantages to electricity producers with respect to electricity produced from renewable energy sources. In this respect, the Court recalled that according to its settled case-law "*only advantages granted directly or indirectly through State resources are to be considered aid within the meaning of Article 92(1) [now 87(1)]*".⁶⁴ Therefore, in the case at stake, it held that "*a statutory provision of a Member State which, first, requires private electricity supply undertakings to purchase electricity produced in their area of supply from renewable energy sources at minimum prices higher than the real economic value of that type of electricity, and, second, distributes the financial burden resulting from that obligation between those electricity supply undertakings and upstream private electricity network operators, does not constitute State aid within the meaning of Article 92(1) [now 87(1)] of the Treaty*".⁶⁵

Having said that, the ECJ went on to examine the issue of whether the German regulation at stake was compatible with article 30 (now 28) EC Treaty. In this respect, the Court recalled the traditional "Dassonville formula" on the measures having equivalent effect to quantitative restrictions and reaffirmed that according to its settled case-law "*an obligation placed on traders in a Member State to obtain a certain percentage of their supplies of a given product from a national supplier limits to that extent the possibility of importing the same product by preventing those traders from obtaining supplies in respect of part of their needs from traders situated in other Member States*".⁶⁶ On this basis, the Court concluded that the German regulation at stake was at least potentially capable of hindering intra-community trade.

This notwithstanding, the Court then affirmed that: "*However, in order to determine whether such a purchase obligation is nevertheless compatible with Article 30 (now 28) of the Treaty, account must be taken, first, of the aim of the provision in question, and, second, of the particular features of the electricity market*".⁶⁷ Having said that, the Court introduced in its decision various very interesting considerations, which then

⁶⁴ See *Renewable Sources case*, § 58.

⁶⁵ *Ibidem*, § 66.

⁶⁶ *Ibidem*, § 70.

⁶⁷ *Ibidem*, § 72.

used to assess whether the German measure at stake was finally to be held in violation of article 30 (now 28) EC Treaty or not.

Firstly, the ECJ affirmed that *“the use of renewable energy sources for producing electricity, which a statute such as the amended Stromeinspeisungsgesetz is intended to promote, is useful for protecting the environment in so far as it contributes to the reduction in emissions of greenhouse gases which are amongst the main causes of climate change which the European Community and its Member States have pledged to combat”*. To reinforce its statement in this sense, the Court recalled that the growth in the use of energy produced from renewable sources is among the priorities arising for the European Community and its Member States from the 1992 United Nations Framework Convention on Climate Change and the related 1997 Kyoto Protocol on the reduction of greenhouse gases emissions, as reinforced by various acts of EC secondary legislation.⁶⁸

Secondly, the ECJ noted that *“that policy is also designed to protect the health and life of humans, animals and plants”*.⁶⁹ In fact, it is not clear from the context of the present decision what this statement was intended to mean. The wording *“that policy”* use by the Court was in fact referred to the policy for the promotion of electricity produced from renewable sources or, more generally, to the European policy to combat climate change, or instead to both kinds of policies? More generally, then, the reference of the article 36 (now 30) EC Treaty formula on the protection of *“health and life of humans, animals and plants”* is to be considered a signal that the ECJ implicitly wished to refer to article 36 (now 30) in order to justify the German measure or is simply an echo of a well known formula in the partially different context of an article 30 (now 28) EC Treaty analysis?

Thirdly, the Court made an interesting reference to the integration principle, contained in article 6 EC Treaty, as amended by the Amsterdam Treaty. According to such a principle, *“environmental protection requirements must be integrated into the definition and implementation of other Community policies”*.⁷⁰ However, after recalling such a principle in the present case, the Court did not explain further what could be the exact role of the principle in order to demonstrate that the German national measure was not incompatible with article 30 (now 28) EC Treaty. The Court probably wished to state that the integration principle demonstrated the importance of measures such as the one at stake which integrated energy and environmental considerations to pursue the aim of the promotion of renewable sources, but no clear reference was made to that.

Fourthly, the ECJ recalled that even the preamble to the EC Directive 96/92 on the liberalisation of the electricity market authorised Member States for environmental reasons to give priority to the production of electricity from renewable sources. Moreover,

⁶⁸ *Ibidem*, § 74.

⁶⁹ *Ibidem*, § 75.

⁷⁰ *Ibidem*, § 76.

the internal market on electricity was not yet completed and therefore some limitations to the free movements of electricity between Member States could still be accepted.⁷¹

For the above reasons, the Court finally concluded that the German regulation at stake, notwithstanding that fact that it had previously been held to be “*capable, at least potentially, of hindering intra-community trade*”, in view of its aim and of the particular features of the electricity market was finally to be considered not incompatible with article 30 (now 28) EC Treaty.⁷²

The present ECJ decision is not satisfying insofar it does not contain a clear and correct application of the necessity and proportionality tests, as balancing tools to be used in order to determine whether a national measure restricting the free movement of goods can be justified for environmental reasons. However, the present decision is very interesting for our analysis, insofar here the Court manages to conclude that the German national measure is to be held compatible with article 30 (now 28) EC Treaty, by relying on some certainly interesting, but surely insufficient reasons. The compatibility of the German measure with EC law is in fact affirmed by the Court notwithstanding the fact that the measure at stake was clearly a measure capable of hindering intra-community trade and had a discriminatory nature, since it established more favourable treatment to domestic electricity produced from renewable sources with respect to imported electricity.

There are some important questions which arise from the present case. Firstly, on the basis of the present decision, coupled with the one rendered in the *Aircraft Noise* case, should it be held that according to the ECJ the traditional analysis on the trade and environment cases, which was based on the declaration of incompatibility of a measure hindering intra-community trade with article 30 (now 28) EC Treaty and on the following examination of the possibility to justify it on the basis of article 36 (now 30) EC Treaty or of the imperative requirements doctrine, must be substituted by a more “modern” approach which anticipates the reference to the environmental aims on which a national measure is based and the use of the necessity and proportionality tests to a previous phase, in which is to be determined whether the measure actually violates article 30, notwithstanding its negative impact on intra-community trade? Or, quite on the contrary, should it be held that in the cases analysed above the ECJ merely erred in the anticipation of the traditional trade and environment analysis to the realm of article 30 (now 28) EC Treaty? Or, conversely, should it be held that the reference to the principle of integration, as enshrined in article 6 EC Treaty, could make it possible such an anticipation of the trade and environment analysis under article 30 (now 28) EC Treaty?

It is probably quite difficult to provide a definitive answer to such questions on the basis of the two decisions analysed above only. However, it remains the fact that the linearity of the ECJ case-law in the trade and environment sphere has been broken by

⁷¹ *Ibidem*, § 77-80.

⁷² *Ibidem*, § 81.

the last two cases analysed. We are now awaiting some further ECJ decisions on the topic in order to establish whether there has been a real change in the Court's evaluation of the trade and environment relationship or whether instead the partially different reasoning of the Court in the *Aircraft Noise* and in the *Renewable Energy* cases was simply due to the peculiar facts of the cases and did not intend to start a new phase of the ECJ case-law in the trade and environment context.

Conclusion

The analysis of the EC Law cases conducted above has essentially shown that the environmental necessity, composed of the traditional necessity and proportionality tests, has been in all the cases analysed the common reference instrument used by the European Court of Justice to address the trade and environment relationship.

Moreover, the analysis conducted above has demonstrated that the theoretical differences existing between the two means of exception to the rules on the free movement of goods within the European Community, namely article 30 (formerly 36) EC Treaty and the mandatory requirements doctrine respectively, are negligible, in so far the ECJ in practice always applies the same balancing tools in order to solve on a case by case basis the trade and environment controversies. Such operative balancing tools are the necessity and the proportionality tests.

In brief, how are the necessity and proportionality tests concretely applied by the ECJ in the trade and environment context? In this respect it can be said that the necessity test is normally used by the Court in order to determine whether a national measure is suitable and apt in general and abstract terms to reach the desired objective. Sometimes, in fact, the Court seems to require the measure to be also indispensable to reach the desired objective, but in practice this can still be considered as a part of the evaluation on the suitability of the measure.

As regards the proportionality test, it is normally used by the Court in order to ascertain the reasonableness of the measure with respect to the desired objective. In other words, the proportionality test must demonstrate that the measure was not excessive and out of proportion with respect to the pursued goal. In the framework of the proportionality test, the existence of an alternative measure which was concretely and reasonably available to the State and which could have achieved the same result by posing a lower burden on intra-community trade may be taken into account by the Court. However, such an element is not the object of a self-standing evaluation, but it rather represents an additional element used by the ECJ to state on the reasonableness of the national measure at stake.

The present analysis, however, has also shown that while in the less recent cases the environmental necessity was essentially used by the ECJ in order to struck a balance between the trade and the environmental interests at stake, once it had been ascertained that a certain national measure unduly limited the free flow of intra-community trade, it

seems that in the most recent cases the environmental necessity, made of the necessity and proportionality tests, tends to depart from its traditional role of balancing tool in the trade and environment context, in order to become instead a sort a “circumstance precluding wrongfulness”, that is a circumstance which may prevent a national measure from falling into the general prohibition of article 28 (formerly 30) EC Treaty altogether.⁷³

Massimiliano Montini holds a law degree (j.D.) from the University of Siena (1994) and an LL.M. in European Law from University College London (1996). He is currently a Lecturer at the University of Siena in the fields of International Law and European Union Law. He has considerable research experience especially in the field of International and EC Environmental law. He is the coordinator of a post-graduate course in environmental law annually organised by the University of Siena. Moreover, he is a fully qualified practising lawyer, a member of the Italian Bar, and he provides consultancy services in particular on environmental matters.

Stručně k obsahu článku :

Obchod a životní prostředí: konflikt zájmů ve světle analýzy soudních případů Evropského soudního dvora

Obchod a životní prostředí tvoří dvě striktně oddělené oblasti společenských zájmů. V dané oblasti se střetávají dva koncepty a sice I.) ochrana volného pohybu zboží (rule on the free movement of goods) kontra II.) zájem států na ochraně životního prostředí (interest of the protection of the environment). Je proto třeba vzájemně vybalancovat poměry obou proti sobě stojících zájmů. Teorie týkající se nástrojů najetí rovnováhy obou zmíněných společenských zájmů byla vyvinuta německými vědci a prvně použita u německého Spolkového ústavního soudu v Karlsruhe. Teorie rozeznává tři použité kritéria, a sice ověření 1) vhodnosti (Geeignetheit – suitability test), 2) nezbytnosti (Erforderlichkeit – the necessity test) a 3) přiměřenosti (Verhältnismässigkeit – the proportionality test). Ve stručnosti, kritérium ověření vhodnosti spočívá ve zjištění vhodnosti provedení příslušného opatření k dosažení vytčeného cíle, jedná se o vyhodnocení ex ante. Nezáleží na tom, zda bylo pak vytčeného cíle dosaženo, či nikoliv. Ověření nezbytnosti je v zásadě založeno na paradigmatu uložení povinnosti nejmenšího omezujícího či zatěžujícího opatření. Zkoumá se, zda vnitrostátní opatření státu je v míře nezbytné k ochraně

⁷³ For a detailed analysis of the various functions that the environmental necessity can play in International Law and European Community Law see Montini, *La necessità ambientale nel diritto internazionale e comunitario*, cited above note 3.

zájmu státu a zda neomezuje konkurenční zájem státu. Při ověření přiměřenosti je nutné prokázat, že dané opatření neukládá oběma soupeřícím zájmům taková omezení, že by jeden z nich byl vůči tomu druhému v podřízeném postavení. Opatření státu nesmí tedy jít za hranice přiměřenosti. Později byly, pod vlivem německých ústavních právníků, testy (ověření) zúženy v jurisdicenci Evropského soudního dvora na dva a sice ověření nutnosti a přiměřenosti.

Uvedené druhy ověřování se v předmětné oblasti střetu zájmů členských států na ochraně životního prostředí kontra volného pohybu zboží uplatňují v rámci výkladu Smlouvy o ES. Základem je čl.28 (dříve čl. 30) Smlouvy o ES, podle kterého kvantitativní omezení dovozu a všechna opatření mající rovnocenný účinek budou mezi členskými státy zakázána. S tím souvisí definice pojmu "opatření, mající rovnocenný účinek", kterou podal Evropský soudní dvůr v roce 1974 v případě Dassonville.¹ Pak se nabízí otázka, zda existují nějaké hranice zásady volného pohybu zboží? Odpověď skýtá článek 30 (dříve 36) Smlouvy o ES. Kvantitativní omezení vývozu a dovozu zboží, jakož i opatření s rovnocenným účinkem, jsou přípustná, jestliže jsou zdůvodněna na základě některého důvodu uvedeného v čl. 30 Smlouvy o ES. Mezi takové důvody patří mimo jiné i ochrana zdraví a života lidí a zvířat, či ochrana rostlin. Počínaje však rozsudkem Cassis de Dijon² Evropský soudní dvůr začal interpretovat toto ustanovení širěji, otevřeněji. Určil tzv. seznam mandatorních požadavků, např. ochrany veřejného zdraví, ochrany spotřebitelů, atd. Ochrana životního prostředí původně v tomto rozhodnutí obsažena nebyla, na seznam těchto mandatorních požadavků se dostala až rozhodnutím ve věci Used Oil.³

Shrnuto, hranicemi omezení volného pohybu zboží je jednak čl.30 Smlouvy o ES, jednak seznam tzv.mandatorních požadavků Evropského soudního dvora. Nutno však poznamenat, že mandatorní požadavky i důvody pro omezení volného pohybu zboží v čl. 30 Smlouvy o ES podléhají zásadě přiměřenosti. Je sice zásadně věcí členských států upravit uvedené důvody ochrany a stanovit rozsah ochranných opatření, avšak tyto výsady podléhají následnému přezkumu Evropského soudního dvora, který zkoumá, zda jsou státní opatření k dosažení cíle vůbec potřebná, zda jsou vhodná k ochraně proti ohrožení chráněného cíle a zda jsou prostředkem co nejméně omezujícím oběh zboží, tj.zda jsou přiměřená.

V další části Dr.Montini demonstruje uplatňování výše uvedených zásad na vybraných průlomových rozhodnutích Evropského soudního dvora. Vybral především ty, které vyzněly ve prospěch ochrany životního prostředí. Jde o případy:

- 1) Dánské lahve case 302/86, Commission v. Denmark (Danish bottles), ECR, 1988, p. 4607

¹ Viz rozhodnutí 8/74 Dassonville ECJ, 1974, p.837, § 5.

² Viz rozhodnutí 120/78 Cassis de Dijon, ECJ, 1979, p.649, § 8.

³ Viz rozhodnutí 240/83 Used Oils, ECJ, 1984, p.531.

- 2) Valonské odpady case C-2/90, Commission v. Belgium (Walloon waste), ECR, 1992, p. I-4431
- 3) Němečtí sladkovodní raci case C-131/93, Commission v. Germany (German crayfish), ECR, 1993, p. I-3303
- 4) Dánské včely case C-67/97, Bluhme (Danish bees), ECR, 1998, p. I- 8033
- 5) Letecký hluk case C-389/96, Aher Waggon, (Aircraft Noise case), ECR, 1998, p. I-4473.
- 6) Obnovitelná energie case C-379/98, Preussen Elektra, (Renewable Sources case), ECR, 2001, p. I-2099

Massimiliano Montini získal titul doktora práv na Universitě v Sieně a titul LL.M. evropského práva na University College London. V současné době přednáší na Universitě v Sieně mezinárodní právo a právo Evropské unie a koordinuje postgraduální studia práva životního prostředí. Je členem Avosetta Group.

ZE ŽIVOTA SPOLEČNOSTI

Vědecké centrum Berlín pro bádání v sociálních vědách

Jakkoli jsou vztahy oficiální spolupráce ČSPŽP i osobního přátelství jejích individuálních členů s různými německými partnery (organizacemi, institucemi i jednotlivci na nejružnější úrovni) více než bohaté, přesto však jistě nikdy není na škodu věci (tj. spolupráce) nevyhýbat se ani dalším kontaktům, zvláště pak, jde-li o významné a ve světě velmi uznávané renomované výzkumné instituce, u nás ovšem – a to bohužel – stále ještě až příliš neznámé a pro vzájemnou spolupráci a kooperaci až příliš málo vyhledávané a využívané.

Jednou z takovýchto institucí je bezesporu i **WZB**, tedy **Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung** (Vědecké centrum Berlín pro bádání v sociálních vědách), v jehož rámci bylo zřízeno samostatné interdisciplinární oddělení výzkumu politiky životního prostředí (*Forschungsprofessur Umweltpolitik*).

K takovému počínání mělo WZB nepochybně dobrý důvod, zvláště pak, vycházelo-li při tom z následujících správných premis:

- Mezi lidskými aktivitami, moderní technikou i používanými technologiemi a přirozeným životním prostředím existují velmi úzké vazby vzájemného ovlivňování se, které mohou mít jak pozitivní výsledky, tak však – bohužel – rovněž výsledky negativní, jež však mají odstranitelnou, často dokonce i eliminovatelnou povahu; hlavním posláním zřízení výše řečeného oddělení byl záměr WZB přispět k lepšímu definování příslušných determinujících souvislostí, které nepochybně budou hrát čím dál tím významnější roli na spoluvytváření kvality (v nejširším smyslu tohoto slova) života budoucí společnosti;
- Z naznačených souvislostí pak zejména dvě stojí v popředí výzkumné orientace oddělení, a to:
 - jednak vlivy lokálních, národních a mezinárodních politik životního prostředí na vývoj a využívání techniky, resp. bezdopadových technologií na formy a obsah současných a budoucích lidských aktivit, to vše v cílech budoucího dosažení veškerého lidského konání jakožto výlučně „ekologické práce“;
 - jednak deskripce a analýza ekologických efektů současných lidských aktivit, jež by měly sloužit coby východisko při definování současného stavu a očekávaných změn v uplatňování moderních technologií v pracovních aktivitách.

Je evidentní, že naznačená bádání vyžadují specifickou metodu výzkumu: jednotlivé zkoumané faktory (tj. právo, ekonomie, technologie, aj.) musejí být posuzovány v jejich vzájemném protikladném sepětí a výsledky výzkumu by měly být integrovány do veškerých lidských aktivit, tedy i legiferačních a legislativních prací, jejichž výsledkem by měly být ideálnímu optimu se svým obsahem co nejvíce přibližující právní normy.

K výsledkům výzkumu se pak na různých úrovních mohou vyjádřit různé subjekty: v rámci snahy WZB o skutečně tvořivý proces spjatý s výzkumem nabízí tyto výsledky

- na národní úrovni – k posouzení zainteresovaným jednotlivcům, soukromníkům (soukromým podnikatelům), velkým výrobním společnostem, orgánům a organizacím nestátní i státní povahy,
- na mezinárodní úrovni – prezentace těchto výsledků je mimořádně preferována vzhledem k postupné globalizaci prakticky všech lidských aktivit: různé mezinárodní subjekty (organizace, instituce, asociace vládního i nevládního charakteru) jsou srdečně zvány k participaci na jakékoli formě mezinárodní spolupráce, ČSPŽP nevyjímaje.

Mimořádné pracovní nasazení členů oddělení a výsledky jejich práce se zevně manifestují (ve srovnání s ostatními výzkumnými organismy podobného rozsahu a povahy) ve zcela nevidaně bohaté publikační činnosti: knihy (*Bücher*) a tzv. working papers (*Broschüren*) lze získat na níže uvedených adresách. Na tomto místě jsou zaznamenány především dvě publikace, a to shodou okolností ročenky loňská a předloňská:

- Jahrbuch Ökologie 2002

G. Altner, B. Mettler von Meibom, Udo E. Simonis, Ernst U. von Weizsäcker, München, C. H. Beck Verlag, 2001, 303 s.

Recenzní výtisk lze získat na adrese nakladatelství C. H. Beck Verlag, Presseabteilung, Wilhelmstr. 9, D-80801 München, tel.: 089-38189405. Ročenka je věnována celé řadě zvláště aktuálních témat, jako např. Rio + 10, Co je život, Genové technologie, Nová agrární politika – poučení se z BSE, Plíživé zamoření arktického regionu, a řada dalších...

- Jahrbuch Ökologie 2001

G. Altner, B. Mettler von Meibom, Udo E. Simonis, Ernst U. von Weizsäcker, München, C. H. Beck Verlag, 2000, 303 s.

Recenzní výtisk lze stále ještě získat na adrese výše uvedené.

Témata, tvořící těžiště náplně Ročenky 2001 jsou následující: „Červeno-zelená“ politika životního prostředí, Nulové emise škodlivých látek, Konec atomového věku – vstup do věku solárního?, Problémy spjaté s Kyotským protokolem, atd.

Spiritus agens celého oddělení je jeho ředitel prof. Udo E. Simonis, který nejenže mj. figuruje jako (jediný) autor či spoluautor několika desítek publikací (knihy i tzv. working papers), ale je rovněž i spoluzakladatelem a předsedou Světové společnosti pro ekistiku (World Society for Ekistics – W. S. E.). Ta je nevládním, nenáboženským a nepolitickým sdružením pro studium lidských forem osídlení krajiny v minulosti, přítomnosti a budoucnosti; má statut poradního orgánu OSN. Nové zájemce o participaci na příslušných výzkumných projektech ze členů ČSPŽP by WSE rovněž velmi uvítala!

Bližší informace o WZB, Forschungsprofessur Umweltpolitik, WSE, jakož i o vydaných knihách a brožurách (které lze objednat „klasickou“ – „papírovou“ objednávkou či elektronicky zdarma !) lze získat na následujících adresách:

Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung – W. Z. B.

Forschungsprofessur Umweltpolitik

Prof. Udo E. Simonis

Reichpietschufer 50

D-10 785 Berlin

BRD

www.wz-berlin.de/tau/uta

www.jahrbuch-oekologie.de

JUDr. Jana Zástěrová, CSc.

ZAZNAMENALI JSME

Ochrana životního prostředí v návrhu smlouvy o Evropské Ústavě

Evropský konvent za předsednictví bývalého francouzského prezidenta Valéry Giscard d'Estainga přijal v červenci letošního roku po dvou letech jednání návrh smlouvy o Evropské ústavě. V prosinci 2001 v belgickém Laekenu Evropská rada rozhodla o pověření Evropského Konventu sestavením tohoto návrhu. Dne 18. července 2003 zveřejnil sekretariát Evropského Konventu tisk č. CONV 850/03, který obsahuje text zmíněného návrhu budoucí Evropské Ústavy. Ten samý den byl text návrhu předán prezidentovi Evropské rady v Římě. V následujících řádcích přinášíme výňatek, týkající se ochrany životního prostředí.

* * *

Návrh smlouvy o Evropské Ústavě

(výňatek)

Díl I.

Definice, cíle a kompetence Unie

Čl. 3

Cíle Unie

...(3) Unie usiluje o trvale udržitelný rozvoj Evropy na základě vyváženého hospodářského růstu, zaměřený na vysokou míru konkurenceschopného a sociálně orientovaného tržního hospodářství kladoucího důraz na plnou zaměstnanost a sociální pokrok, jakož i zaměřený na vysokou úroveň ochrany životního prostředí a zlepšení kvality životního prostředí. Podporuje vědecký a technický pokrok.

Čl. 13

Oblasti s dělenou působností

(1) Unie se dělí s členskými státy o své kompetence kromě případů, kdy jí Ústava svěřuje oblasti jmenované v čl. 12 a 16.

(2) Dělená působnost se vztahuje na tyto hlavní oblasti:

- vnitřní trh
- oblast svobod, bezpečnosti a práv

- zemědělství a rybníkářství, s výjimkou získávání biologického mořského bohatství
- doprava a transevropské sítě
- energie
- sociální politika ve smyslu aspektů uvedených v díle III
- hospodářská, sociální a územní soudržnost
- životní prostředí
- ochrana spotřebitele
- zajištění bezpečnosti ve zdravotnictví

(3) V oblasti vědy, technologického rozvoje a kosmického výzkumu se vztahuje působnost Unie na přijímání opatření a obzvláště na tvorbu a uplatňování programů, aniž by byly kladeny překážky výkonu těchto kompetencí členskými státy.

Díl II. Charta základních práv Unie

Čl.II-37

Ochrana životního prostředí

Vysoká úroveň ochrany životního prostředí a zlepšení kvality životního prostředí musí být zahrnuta do politiky EU a zabezpečena na základě principu trvale udržitelného rozvoje.

Díl III. Oblasti politiky a pracovní postupy Unie

Čl. III–4

Je nutné do oblastí uvedených v tomto díle Ústavy v rámci tvorby politik Unie a provádění opatření zahrnout požadavky ochrany životního prostředí, a to především za účelem podpory trvale udržitelného rozvoje.

Čl. III–65

...(3) Evropská komise vychází při návrzích evropských zákonů nebo rámcových zákonů v oblasti zdraví, bezpečnosti, ochrany životního prostředí a ochrany spotřebitele z principu vysoké úrovně ochrany a zohledňuje přitom především všechny na vědeckých poznatcích založené nové výsledky vývoje. Rovněž Evropský parlament a Rada ministrů vždy bude usilovat v rámci svých oprávnění o dosahování tohoto cíle.

(4) Považuje-li to členský stát při přijetí harmonizačního opatření na základě evropského zákona nebo rámcového zákona nebo nařízení Evropské komise za podstatné, zachovat určité ustanovení národního práva, které je ospravedlnitelné důležitou

potřebou vyplývající z čl. III–43¹ nebo ve vztahu k ochraně pracovního prostředí nebo k ochraně životního prostředí, sdělí členský stát toto ustanovení, jakož i důvody, které ho k tomu vedou, Evropské komisi.

(5) Bez ohledu na odst. 4 sdělí členský stát komisi, že považoval při vydání harmonizačního opatření na základě evropského zákona nebo rámcového zákona nebo nařízení Evropské komise za důležité zavést vnitrostátní ustanovení vedoucí k ochraně životního prostředí nebo pracovního prostředí, založené na nových vědeckých poznatecích, které řeší specifický problém pro členský stát, přičemž kromě příslušného ustanovení sdělí i řádné odůvodnění.

Čl. III–119

...Evropským zákonem zřízený Kohezní fond finančně přispívá k záměrům dopravní infrastruktury v oblasti ochrany životního prostředí a transevropských sítí.

Oddíl 5 Životní prostředí

Čl. III–129

(1) Politika životního prostředí Unie přispívá k sledování následujících cílů:

- a) uchování a ochrana životního prostředí jakož i zlepšení jeho kvality;
- b) ochrana lidského zdraví;
- c) obezřetné a racionální využívání přírodních zdrojů;
- d) podpora opatření na mezinárodní úrovni vedoucích k překonání regionálních nebo celosvětových problémů životního prostředí.

(2) Politika životního prostředí Unie směřuje s přihlédnutím k rozdílným skutečnostem v jednotlivých regionech Unie k dosažení vysoké úrovně ochrany. Spočívá na základních principech prevence a předběžné opatrnosti, principu odvracení škody na životním prostředí přednostně u zdroje, jakož i principu odpovědnosti původce. Se zřetelem na požadavky ochrany životního prostředí budou v daném případě harmonizační opatření zahrnovat odpovídající ochranné ustanovení, na základě kterého budou členské státy oprávněny vydat z důvodů politiky životního prostředí předběžné opatření, které nebude hospodářsky podmíněno a které bude podléhat kontrolnímu procesu Unie.

(3) Při vypracování politiky životního prostředí bere Unie zřetel na

- a) dostupné vědecké a technické informace;
- b) podmínky životního prostředí jednotlivých regionů Unie;
- c) náklady a přínosy na základě činnosti či nečinnosti;

¹ Pozn. překladatele: V čl. 43 se jedná o prolomení zásady zákazu či omezení dovozu, vývozu či transportu zboží mezi členskými státy, a to z důvodu mimo jiné ochrany zdraví a života lidí, zvířat a rostlin.

d) hospodářský a sociální rozvoj Unie celkově, jakož i vyvážený rozvoj jejích regionů.

(4) Unie a její členské státy spolupracují v rámci jejich stávajících kompetencí s třetími zeměmi a příslušnými mezinárodními organizacemi. Detaily spolupráce Unie mohou tvořit předmět smluv mezi těmito stranami a třetími stranami, které byly podle čl. III–272 sjednány a uzavřeny. Věta první se nedotýká pravomoci členských států dojednat a uzavírat v mezinárodních grémiích mezinárodní smlouvy.

Čl. III–130

(1) Opatření k dosažení v čl. III–129 uvedených cílů budou stanoveny evropskými zákony nebo rámcovými zákony. Tyto budou vydány po konzultacích s Výborem regionů a Hospodářským a sociálním výborem.

(2) Odchylně od odst. 1 a bez dotčení čl. III–65 vydává Rada ministrů jednohlasně evropské zákony nebo rámcové zákony, které se týkají následujícího:

a) opatření převážně daňového charakteru;

b) opatření, která se dotýkají

i) prostorového uspořádání ;

ii) kvantitativního obhospodařování vodních zdrojů nebo bezprostřední či zprostředkované použitelnosti těchto zdrojů;

iii) užívání půdy s výjimkou odpadového hospodářství;

c) opatření, která podstatně spočívají ve volbě členského státu mezi různými energetickými zdroji a všeobecnou strukturou jeho zásobování energií. Rada ministrů může jednohlasně vydat Evropské rozhodnutí, ve kterém bude stanoveno, že pro otázky nastolené v předchozí větě platí řádný legislativní proces. Ve všech případech rozhoduje Rada ministrů po konzultaci s Evropským parlamentem, Výborem regionů a Hospodářským a sociálním výborem.

(3) Všeobecné akční programy, ve kterých jsou stanoveny přednostní cíle, budou stanoveny evropskými zákony. Tyto budou vydány po konzultaci s Výborem regionů, jakož i Hospodářským a sociálním výborem. Potřebná opatření k prosazení těchto programů případ od případu budou vydána v řízeních předpokládaných v odst. 1 a 2.

(4) Bez ohledu na určitá opatření Unie nesou členské státy odpovědnost za financování a provádění politiky životního prostředí.

(5) Jestliže opatření podle odst.1 jsou spojena s nepřiměřeně vysokými náklady pro úřady jednotlivého členského státu, budou bez ohledu na princip původce plánovány opatření v následujících formách:

a) přechodné výjimky a/nebo

b) finanční podpora z Kohezního fondu.

Čl. III – 131

Ochranná opatření vydaná na základě čl. III – 130, nebrání jednotlivým členským státům zachovat nebo přijmout přísnější ochranná ustanovení. Příslušná ustanovení musí být v souladu s Ústavou. Musí být notifikovány Evropské komisi.

**Oddíl 10
Energie****Čl. III – 157**

(1) Energetická politika Unie má v rámci realizace společného vnitřního trhu a s přihlédnutím k požadavkům zachování a zlepšení životního prostředí následující cíle:

- a) zabezpečení fungování trhu s energií,
- b) zaručení bezpečnosti zásobování Unie energií a
- c) podpora energetické efektivity a úspor energie jakož i rozvoj nových a obnovitelných zdrojů energie.

(2) Pro dosažení v odst. 1 jmenovaných cílů budou stanoveny odpovídající opatření evropskými zákony či rámcovými zákony. Tyto budou vydány po konzultaci s Výborem regionů jakož i Hospodářským a sociálním výborem. Tyto evropské zákony nebo rámcové zákony se, aniž by byl dotčen čl. III – 130 odst. 2 písm. c), netýkají volby členského státu mezi různými zdroji energie a všeobecnou strukturou jeho zásobování energií.

**Díl V.
Vnější jednání Unie****Kapitola I
Všeobecně použitelná ustanovení****Čl. III – 193**

(1) Unie se opírá při svém jednání na mezinárodní úrovni o základní zásady, které tvoří základ pro vznik, rozvoj a rozšíření mezinárodních vztahů a které dopomáhají jejím jednáním k jejich posilování : demokracie, zachovávání právního státu, universální platnost a nedělitelnost lidských práv a základních svobod, zachovávání lidské důstojnosti, princip rovnosti a solidarity, jakož i zachovávání mezinárodního práva podle zásad charty OSN. Unie se snaží vybudovat vztahy k třetím zemím a k regionálním nebo celosvětovým mezinárodním organizacím, které se dělí o tyto hodnoty a navazovat s nimi partnerství. Zasaduje se obzvlášť v rámci OSN o multilaterální řešení společných problémů.

(2) Unie stanoví a uskutečňuje společnou politiku jakož i opatření a zasazuje se o vysokou úroveň spolupráce ve všech oblastech mezinárodních vztahů, aby

- a) garantovala hodnoty, základní zájmy, bezpečnost, nezávislost a nedotknutelnost Unie;
- b) upevňovala a podporovala demokracii, zachovávání právního státu, lidských práv a základní zásady mezinárodního práva;
- c) zachovávala mír na základě základních zásad Charty OSN, zamezovala konfliktům a posilovala mezinárodní bezpečnost;
- d) podporovala trvale udržitelný rozvoj ve vztahu k hospodářství, společnosti a životnímu prostředí v rozvojových zemích s přednostním odstraněním chudoby;
- e) podporovala integraci všech zemí do světového hospodářství, mimo jiné též prostřednictvím pozvolného odbourávání omezení mezinárodního obchodu;
- f) přispívala k rozvoji mezinárodních opatření k udržení a zlepšení kvality životního prostředí a trvale udržitelného využívání celosvětových přírodních zdrojů s cílem zajistit trvale udržitelný rozvoj;
- g) pomáhala národům, zemím a regionům, které jsou postiženy přírodními pohromami nebo katastrofami zaviněnými člověkem.

♠
Přeložil a poznámkami opatřil
JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.
♠ ♠

Závazná část Plánu odpadového hospodářství České republiky

Základní koncepční dokument nakládání s odpady představuje Plán odpadového hospodářství České republiky, přijatý vládou ČR. Je zpracováván pro celé území republiky. Závazná část řešení plánu současně představuje podklad pro zpracování plánu odpadového hospodářství kraje. Na účinnost nařízení vlády (1. 7. 2003) je vázán další postup na nižších úrovních, na krajích. Kraje jsou povinny zpracovat a vyhlásit svůj plán odpadového hospodářství do 1 roku od účinnosti nařízení vlády č. 197/2003 Sb. Na vyhlášení závazné části řešení krajského plánu odpadového hospodářství navazuje povinnost vybraných původců odpadů zpracovat návrh svého plánu odpadového hospodářství.

V následujících řádcích přinášíme text závazné části Plánu odpadového hospodářství ČR.

Nařízení vlády č. 197/2003 Sb. o Plánu odpadového hospodářství České republiky

Vláda nařizuje podle § 42 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 477/2001 Sb., (dále jen „zákon o odpadech“):

§ 1

Vyhlašuje se v souladu s právem Evropských společenství¹ Plán odpadového hospodářství České republiky, uvedený v příloze k tomuto nařízení; jeho platnost se stanoví na dobu 10 let ode dne nabytí účinnosti tohoto nařízení.

§ 2

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. července 2003.

Předseda vlády:

PhDr. Špidla v. r.

Ministr životního prostředí:

RNDr. Ambrozek v. r.

¹ Směrnice Rady ze dne 15. července 1975 o odpadech (75/442/EHS), ve znění směrnice Rady ze dne 18. března 1991, kterou se mění směrnice 75/442/EHS o odpadech (91/156/EHS).
Směrnice Rady ze dne 12. prosince 1991 o nebezpečných odpadech (91/689/EHS).
Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/62/ES ze dne 20. prosince 1994 o obalech a obalových odpadech.

Příloha

PLÁN ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY

(Závazná část)

1. Opatření k předcházení vzniku odpadů, omezování jejich množství a nebezpečných vlastností

V zájmu splnění strategických cílů, kterými jsou snižování měrné produkce odpadů nezávisle na úrovni ekonomického růstu, maximální využívání odpadů jako náhrady primárních přírodních zdrojů a minimalizace negativních vlivů na zdraví lidí a životní prostředí při nakládání s odpady:

- a) iniciovat a podporovat všemi dostupnými prostředky změny výrobních postupů směrem k nízkoodpadovým až bezodpadovým technologiím a v případě vzniku odpadů k jejich vyššímu využívání;
- b) zpracovat analýzy možnosti náhrady materiálů a výrobků, které po ukončení životnosti při následném využívání nebo odstraňování, by mohly mít nepříznivý vliv na zdraví lidí a životní prostředí;
- c) nahrazovat, za předpokladu, že je to technicky a ekonomicky možné, nebezpečné materiály a složky používané jako suroviny méně nebezpečnými;
- d) minimalizovat objem a hmotnost výrobků při zachování jejich funkčních vlastností;
- e) vytvářet podmínky k podpoře vratných opakovaně použitelných obalů;
- f) podporovat všemi dostupnými prostředky zavedení systémů environmentálního řízení, především systém Mezinárodní organizace pro normalizaci, Národní program zavedení systémů řízení podniků a auditů z hlediska ochrany životního prostředí;
- g) využívat v rámci jednotlivých odvětví Národní program čistší produkce a programy Státního fondu životního prostředí České republiky pro šíření a podporu preventivních postupů k omezení vzniku odpadů a jejich nebezpečných vlastností;
- h) usilovat na všech úrovních veřejné správy o efektivní změny v řízení odpadového hospodářství vedoucí ke zvýšení kvality řízení a odpovědnosti při rozhodování;
- i) usilovat o změnu chování podnikatelské i občanské sféry směrem k upřednostňování výrobků příznivých z hlediska jejich vlivu na zdraví lidí a životní prostředí;
- j) naplňovat program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty pro oblast odpadového hospodářství včetně zlepšení přístupu veřejnosti k informacím o stavu odpadového hospodářství;
- k) podporovat všechny formy dobrovolných aktivit výrobní a nevýrobní sféry;
- l) zpracovat realizační programy České republiky pro specifické skupiny odpadů na základě analýz zpracovaných podle tohoto plánu.

2. Zásady pro nakládání s nebezpečnými odpady

V zájmu splnění cíle snížit měrnou produkci nebezpečných odpadů o 20 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000 s předpokladem dalšího snižování:

- a) zajistit zpracování Realizačního programu České republiky pro nakládání s nebezpečnými odpady řešící komplexně systém nakládání s nebezpečnými odpady;
- b) zajistit na základě analýzy zpracování Realizačního programu České republiky pro odpady ze zdravotnictví zohledňující možnosti zavádění nových ekologických technologií pro odstranění nebezpečných vlastností odpadů ze zdravotnictví;
- c) zajistit na základě analýzy zpracování Realizačního programu České republiky snižování zdravotních rizik v souvislosti s nakládáním s nebezpečnými odpady;
- d) zpracovat návrh na kritéria pro předcházení vzniku a omezování produkce nebezpečných odpadů pro strategické posuzování vlivu na životní prostředí;
- e) zajistit důsledné uplatňování kontroly výrobků a zařízení v souvislosti s omezováním jejich nebezpečných vlastností po celou dobu jejich životního cyklu;
- f) motivovat veřejnost k oddělenému sběru nebezpečných složek komunálního odpadu;
- g) zajistit průběžné roční vyhodnocování systému nakládání s nebezpečnými odpady.

3. Zásady pro nakládání s vybranými odpady a zařízeními podle části čtvrté zákona o odpadech

3.1. Odpady s obsahem PCB¹ a zařízení je obsahující

V zájmu splnění cíle odstranění odpadů PCB a zařízení s obsahem PCB nebo jejich dekontaminace do roku 2010:

- a) zajistit dokončení a vyhodnocení inventarizace zařízení s obsahem PCB větším než 5 dm³ a stanovit podmínky pro dekontaminaci zařízení s obsahem PCB o koncentraci vyšší než 50 mg/kg PCB;
- b) připravit plány dekontaminací nebo odstranění inventarizovaných zařízení a PCB v nich obsažených;
- c) vypracovat metodiku pro sběr a následné odstraňování zařízení s obsahem PCB, které nepodléhají inventarizaci;
- d) zpracovat návrh na provedení pasportizace míst na území České republiky kontaminovaných PCB.

3.2. Odpadní oleje

- a) zajistit využití 38 % hmotnostních z ročního množství olejů uvedeného na trh do roku 2006 a 50 % hmotnostních z ročního množství olejů uvedeného na trh do roku 2012 a zvyšovat množství zpětně odebraných odpadních olejů,

¹ § 26 písm. a) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů.

- b) zabráňovat mísení odpadních olejů v místech jejich vzniku, soustřeďování a skladování, s ohledem na jejich následné využití;
- c) ukončit spalování odpadních olejů ve středních a malých stacionárních zdrojích znečišťování ovzduší k 1. červnu 2004;
- d) odpadní oleje nevhodné k materiálovému využití přednostně upravovat na paliva.

3.3. Baterie a akumulátory

- a) dosáhnout u použitých průmyslových Ni-Cd akumulátorů úplného využití kovové substance do 31. prosince 2005;
- b) dosáhnout do roku 2006 sběru použitých přenosných baterií v množství 100 g za rok na obyvatele, z toho materiálově využívat minimálně 50 % hmotnostních;
- c) zajistit do roku 2005 sběr a materiálové využití 85 % hmotnostních z celkového množství olovených akumulátorů uvedených na trh;
- d) zajistit do roku 2012 sběr a materiálové využití 95 % hmotnostních z celkového množství olovených akumulátorů uvedených na trh;
- e) uplatňovat při sběru, shromažďování a třídění použitých baterií a akumulátorů, postupy umožňující zvyšování účinnosti zpětného odběru a jejich využití.

3.4. Kaly z čistíren odpadních vod

- a) zajistit na základě analýzy zpracování Realizačního programu České republiky pro kaly z čistíren odpadních vod² (dále jen „kaly“) řešení podpory úpravy kalů včetně jejich hygienizace, použití upravených kalů na zemědělské půdě a jiné způsoby využití kalů;
- b) podporovat energetické využití bioplynu z čistíren odpadních vod s odpovídající produkcí kalů.

3.5. Odpady z výroby oxidu titaničitého

- a) snižovat měrný výskyt emisí z výroby oxidu titaničitého a jejich únik do jednotlivých složek životního prostředí;
- b) zvýšit objem průmyslového využívání odpadů z výroby oxidu titaničitého.

3.6. Odpady z azbestu

- a) zabránit rozptylu azbestu a azbestových vláken do složek životního prostředí;
- b) stanovit technické požadavky pro nakládání s odpady s obsahem azbestu při jejich ukládání na skládky.

² § 32 písm. a) zákona č. 185/2001 Sb.

3.7. Autovraky

Zpracovat Realizační program České republiky pro nakládání s autovraky, vzniklých z vozidel kategorie M1 a N1 a tříkolových motorových vozidel s výjimkou motorových tříkolek, k dosažení cílů:

- a) pro vozidla vyrobená po 1. lednu 1980 nejpozději od 1. ledna 2006 opětovně použít a využít nejméně v míře 85 % průměrné hmotnosti všech autovraků převzatých za kalendářní rok a opětovně použít a materiálově využít v míře nejméně 80 % průměrné hmotnosti všech autovraků převzatých za kalendářní rok;
- b) pro vozidla vyrobené před 1. lednem 1980 je míra opětovného použití a využití stanovena na 75 % a míra opětovného použití a materiálového využití na 70 % průměrné hmotnosti všech autovraků převzatých za kalendářní rok;
- c) nejpozději od 1. ledna 2015 opětovně použít a využít nejméně v míře 95 % průměrné hmotnosti všech autovraků převzatých za kalendářní rok a opětovně použít a materiálově využít v míře nejméně 85 % průměrné hmotnosti všech autovraků převzatých za kalendářní rok.

4. Zásady pro vytváření jednotné a přiměřené sítě zařízení k nakládání s odpady

V zájmu dosažení cíle vytvořit integrované systémy nakládání s odpady na regionální úrovni a jejich propojení do celostátní sítě zařízení pro nakládání s odpady v rámci vybavenosti území:

- a) vytvořit podmínky pro dobudování celostátní sítě zařízení pro nakládání s nebezpečnými odpady;
- b) navrhovat nová zařízení v souladu s nejlepšími dostupnými technikami jako nedílnou součást integrovaného systému nakládání s odpady na daném území;
- c) využívat stávající zařízení, která vyhovují požadované technické úrovni podle bodu b);
- d) podpořit výstavbu zařízení, u kterého bude ekonomicky a technicky prokázána účelnost jeho provozování na celostátní úrovni, vzhledem k přiměřenosti stávající sítě zařízení po předběžném projednání s kraji;
- e) upřednostňovat při výběru projektů odpadového hospodářství, projekty infrastruktury pro odvozový systém sběru tříděného komunálního odpadu před ostatními projekty nakládání s odpady;
- f) požadovat ekonomickou rentabilitu navrhovaného zařízení vzhledem ke kapacitě a provozu zařízení za daných podmínek financování investice a provozu;
- g) zpracovat postupně požadavky na vytváření sítě zařízení do souboru výstupů územního plánování jako důležitý podklad pro rozhodování o dalším rozvoji zejména průmyslových zón;
- h) neohrožovat provozem zařízení a dopravou odpadů lidské zdraví a jednotlivé složky životního prostředí;
- i) nepodporovat výstavbu nových spaloven komunálního odpadu ze státních prostředků;

- j) nepodporovat výstavbu nových skládek odpadů ze státních prostředků;
- k) stanovit podmínky pro materiálové využívání odpadů v jiných vhodných zařízeních, která nejsou vedena jako zařízení na využívání odpadů ve smyslu zákona;
- l) zajistit tříděný sběr využitelných složek komunálního odpadu prostřednictvím dostatečně četné a dostupné sítě sběrných míst, za předpokladu využití existujících systémů sběru a shromažďování odpadů, a pokud je to možné, i systémů sběru vybraných výrobků, které jsou zajišťovány povinnými osobami tj. výrobci, dovozci, distributory;
- m) zajistit potřebné kapacity pro úpravu odpadů vhodných pro zpracování na palivo není-li vhodnější jejich materiálové využití;
- n) zajistit využití vhodných a dostupných technologií k využívání paliv vyrobených z odpadů;
- o) připravit návrh podpory pilotních projektů na ověření dosud v České republice neprovozovaných technologií a zařízení k nakládání s odpady.

5. Zásady pro rozhodování ve věcech dovozu a vývozu odpadů

V zájmu dosažení cíle neohrožovat v důsledku přeshraničního pohybu odpadů zdraví lidí a životní prostředí a zajistit při rozhodování ve věcech dovozu a vývozu odpadů soulad s mezinárodními závazky České republiky³:

- a) usilovat o postupné odstranění překážek volného pohybu odpadů, které nevykazují nebezpečné vlastnosti a jsou určeny k využití jako druhotná surovina;
- b) usilovat o minimalizaci přeshraničního pohybu odpadů, které jsou určeny k odstranění;
- c) posuzovat všechny fáze nakládání s odpadem až do jeho předání do zařízení k využití nebo odstranění;
- d) povolovat dovoz odpadů za účelem využití pouze do zařízení, která jsou provozována v souladu s platnými právními předpisy a která mají dostatečnou kapacitu;
- e) povolovat vývoz odpadů za účelem jejich odstranění pouze v případě, že v České republice není dostatečná kapacita k odstranění určeného druhu odpadu, způsobem účinným a příznivým z hlediska vlivu na životní prostředí;
- f) spolupracovat zejména se sousedními státy na základě dvoustranných dohod v oblasti kontroly a metodiky dovozu a vývozu odpadů.

6. Podíl recyklovaných odpadů

V zájmu dosažení cíle zvýšit využívání odpadů s upřednostněním recyklace na 55 % všech vznikajících odpadů do roku 2012 a zvýšit materiálové využití komunálních odpadů na 50 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000:

³ Basilejská úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování, vyhlášená pod č. 100/1994 Sb.

- a) stanovit nástroje pro podporu zvýšení materiálového využití odpadů s upřednostněním jejich opětovného použití pokud je to ekologicky a ekonomicky vhodné;
- b) zpracovat strategii na podporu trhu s recyklovanými výrobky;
- c) podporovat oddělený sběr a materiálové využití u všech skupin odpadů, kde je to s ohledem na ekologické, technické, ekonomické a sociální podmínky možné;
- d) podporovat rozvoj trhu s recyklovanými výrobky, upřednostnit výrobky z recyklovaných materiálů a ekologicky šetrné výrobky při zadávání zakázek na úrovni orgánů veřejné správy;
- e) požadovat při poskytování podpor uvolňovaných ze státních nebo komunálních rozpočtů v případech, kde je to vhodné, použití recyklovaných výrobků nebo výrobků vyrobených bezodpadovou nebo nízkoodpadovou technologií;
- f) zajistit zdravotní nezávadnost recyklovaných výrobků;
- g) zpracovat Realizační program České republiky pro obaly a odpady z obalů komplexně řešící nakládání s obaly a odpady z obalů zejména s prioritou prevence, opakovaného použití a recyklace;
- h) analyzovat způsoby nakládání se stavebními a demoličními odpady za účelem vytvoření podmínek pro splnění těchto cílů: využívat 50 % hmotnosti vznikajících stavebních a demoličních odpadů do 31. prosince 2005 a 75 % hmotnosti vznikajících stavebních a demoličních odpadů do 31. prosince 2012;
- i) zvýšit úroveň sběru tříděných vyřazených elektrických a elektronických zařízení na 4 kg na osobu za rok z domácností do 31. prosince 2006;
- j) dosáhnout u velkých domácích spotřebičů a automatických výdejních stojanů využití minimálně 80 % průměrné hmotnosti použitého spotřebiče a opětovně použít nebo recyklovat materiály, látky a součásti z nich v rozsahu minimálně 75 % průměrné hmotnosti spotřebiče do 31. prosince 2006;
- k) dosáhnout u zařízení informační technologie a komunikačních a spotřebitelských zařízení využití minimálně 75 % průměrné hmotnosti použitého spotřebiče a opětovně použít nebo recyklovat materiály, látky a součásti z nich v rozsahu minimálně 65 % průměrné hmotnosti spotřebiče do 31. prosince 2006;
- l) dosáhnout u malých domácích spotřebičů, osvětlovacích zařízení, elektrických a elektronických nástrojů, hraček a přístrojů pro monitorování a regulaci využití minimálně 70 % průměrné hmotnosti použitého spotřebiče a opětovně použít nebo recyklovat materiály, látky a součásti z nich v rozsahu minimálně 50 % průměrné hmotnosti použitého spotřebiče do 31. prosince 2006;
- m) dosáhnout opětovného použití nebo recyklace materiálů, látek a součástí z výbojek v rozsahu minimálně 80 % hmotnosti použitého spotřebiče do 31. prosince 2006;
- n) zajistit na základě analýzy zpracování Realizačního programu České republiky pro vyřazená elektrická a elektronická zařízení za účelem vytvoření podmínek pro splnění cílů uvedených v písm. i) až m).

7. Podíl odpadů ukládaných na skládky

V zájmu dosažení cíle snížit hmotnostní podíl odpadů ukládaných na skládky o 20 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000 a s výhledem dalšího postupného snižování:

- a) zvýšit provozní a technologickou úroveň provozovaných skládek;
- b) ukládat odpady na skládky jen v případě, že s odpady nelze v daném místě a čase nakládat jiným způsobem;
- c) uzavřít a rekultivovat skládky, které nejsou dlouhodobě schopny plnit zákonné požadavky na provoz a technický stav; skládky odpadů, které nesplňují podmínky stanovené zákonem o odpadech a prováděcím právním předpisem, provozovat nejdéle do 16. července 2009 na základě rozhodnutí krajského úřadu v souladu se schváleným plánem úprav skládky;
- d) zajistit pravidelnou kontrolu plnění povinnosti postupného omezování celkového množství odpadů ukládaných na skládky a dodržování zákazu ukládání vybraných druhů odpadů na skládky;
- e) vyhodnocovat pravidelně plnění cílů postupného omezování odpadů ukládaných na skládky a zákazu ukládání vybraných druhů odpadů na skládky, v případě potřeby doplnit vyhodnocení o nápravná opatření;
- f) provést prověrku provozu a technického stavu všech provozovaných skládek odpadů v termínu do 31. prosince 2004;
- g) pravidelně kontrolovat opatření stanovená v plánu úprav skládky u provozovatelů skládek s cílem sladit provoz a technický stav skládek s podmínkami stanovenými zákonem o odpadech a zvláštními právními předpisy do 31. prosince 2009;
- h) podporovat přeměnu stávajících skládkových areálů na centra komplexního nakládání s odpady.

8. Maximální množství organické složky ve hmotě ukládané do skládek

V zájmu dosažení cíle snížit maximální množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů (dále jen „BRKO“) ukládaných na skládky tak, aby podíl této složky činil v roce 2010 nejvíce 75 % hmotnostních, v roce 2013 nejvíce 50 % hmotnostních a výhledově v roce 2020 nejvíce 35 % hmotnostních z celkového množství BRKO vzniklého v roce 1995:

- a) vytvářet podmínky k oddělení a shromažďování jednotlivých druhů biologicky rozložitelných odpadů vznikajících v domácnostech, živnostech, průmyslu a úřadech, mimo směsný odpad;
- b) omezovat znečišťování biologicky rozložitelných odpadů jinými odpady zejména mající nebezpečné vlastnosti;
- c) zvyšovat v maximální možné míře materiálové využití druhů odpadů tvořících BRKO vyříděných z komunálního odpadu, zejména papíru a lepenky;

- d) zpracovat Realizační program České republiky pro biologicky rozložitelné odpady komplexně řešící nakládání s těmito odpady, zejména se zaměřením na snižování množství BRKO ukládaného na skládky;
- e) navrhovat a vytvářet ekonomicky a technicky zdůvodněná společná řešení, v rámci dvou i více krajů, za účelem docílení požadovaného snížení množství BRKO ukládaného na skládky;
- f) podpořit vytvoření sítě regionálních zařízení pro nakládání s komunálními odpady tak, aby bylo dosaženo postupného omezení BRKO ukládaných na skládky; při vytváření regionální sítě se zaměřovat zejména na výstavbu kompostáren, zařízení pro anaerobní rozklad a mechanicko-biologickou úpravu těchto odpadů;
- g) zpracovat na základě dat a informací zejména z krajských koncepcí nakládání s odpady analýzu kapacit, provozních podmínek a technologického vybavení současných zařízení pro materiálové využití BRKO a případně stanovit opatření pro jejich uvedení do souladu s právním řádem České republiky;
- h) upřednostňovat kompostování a anaerobní rozklad biologicky rozložitelných odpadů kromě odpadů podle písm. c) s využitím výsledného produktu zejména v zemědělství, při rekultivacích, úpravách zeleně; odpady, které nelze takto využít, upravovat na palivo a nebo energeticky využívat;
- i) dodržovat důsledně požadavek zákazu ukládat na skládky odděleně vytríděné biologicky rozložitelné odpady s výjimkou řešení krizových situací způsobených živelnými pohromami a jinými mimořádnými událostmi;
- j) vyhodnocovat na základě ohlašování odpadů každý rok množství a úroveň snižování podílu BRKO ukládaného na skládky a zveřejňovat výsledky vyhodnocení za uplynulý kalendářní rok vždy ke dni 30. září následujícího roku ve Věstníku Ministerstva životního prostředí.

Redakce

INFORMACE

Referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii

Občané České republiky rozhodli v lidovém hlasování o přistoupení své země k Evropské unii. Legislativně tomu předcházelo nejprve přijetí ústavního zákona č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii, dále zákona č. 114/2003 Sb., o provádění referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně některých zákonů (zákon o provádění referenda) a vyhlášky č. 115/2003 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 114/2003 Sb., o provádění referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně některých zákonů (zákon o provádění referenda).

Prezident republiky Václav Klaus svým rozhodnutím č. 116/2003 Sb. podle čl. 62 písm. l) ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, podle čl. 2 ústavního zákona č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, a podle § 4 zákona č. 114/2003 Sb., o provádění referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně některých zákonů (zákon o provádění referenda), vyhlásil referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii a stanovil dny jeho konání na pátek 13. června 2003 a sobotu 14. června 2003. Podle čl. II. tohoto rozhodnutí otázka pro referendum zněla:

„Souhlasíte s tím, aby se Česká republika stala podle smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii členským státem Evropské unie?“

Pro vstup do Evropské unie v referendu hlasovalo nakonec 77,3 procenta těch, kteří přišli volit. Volební účast dosáhla 55,2 procenta.

Proti výsledkům referenda přišlo v zákonné lhůtě k Ústavnímu soudu ČR celkem 28 stížností, z nichž 13 nesplňovalo všechny právní náležitosti, a soud se jimi proto vůbec nezabýval. Zbytek stížností, tedy 15, nebylo právně opodstatněných. Soud tedy nenalezl důvod, proč by mělo být uskutečněné referendum nezákonné a proč by se měl uskutečnit nový plebiscit. Výsledky řešení stížností oznámil předseda Ústavního soudu JUDr. Miloš Holeček prezidentu republiky.

Prezident republiky Václav Klaus dne 9. července 2003 vydal ve Sbírce zákonů pod č. 206/2003 Sb. oznámení prezidenta republiky o vyhlášení výsledků referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii konaného ve dnech 13. června 2003 a 14. června 2003.

Podle čl. I Oznámení byl počet hlasujících v referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii 4 457 206. Podle čl. II. Oznámení celkový počet hlasů „ANO“ byl 3 446 758, celkový počet hlasů „NE“ byl 1 010 448.

Přistoupení České republiky k Evropské unii bylo v referendu schváleno. Dne 1. května. 2004 se Česká republika stane členem Evropské unie.

Redakce

Nová národní přírodní památka – Zbrašovské aragonitové jeskyně

Vyhláškou č. 105/2003 Sb. ze dne 28. března 2003 Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo Zbrašovské aragonitové jeskyně v Olomouckém kraji národní přírodní památkou. Tento podivuhodný přírodní útvar se nalézá na levém břehu řeky Bečvy v areálu lázní Teplice nad Bečvou. Přestože byly jeskyně objeveny již v roce 1912 a po nezbytných úpravách byly zpřístupněny v roce 1926, jedná se o jediný veřejnosti přístupný jeskynní komplex v ČR, který dosud nebyl chráněn v některé z kategorií zvláštní územní ochrany podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. V současné době je to tedy nejmladší národní přírodní památka.

Podle § 1 odst. 2 vyhlášky je předmětem ochrany krasové území s komplexem Zbrašovských aragonitových jeskyní se všemi podzemními a povrchovými krasovými jevy, včetně výplně jeskyní, přírodních společenstev v jeskyních a přirozené hlubinné vývěry oxidu uhličitého CO_2 .

Jeskynní systém tvořený členitými chodbami a dómy s vysokými komíny je unikátní ukázkou hydrotermálního krasového procesu nadnárodního významu. Jedinečnost celého komplexu spočívá v jeho bohaté geologické historii, kdy se na modelaci krasových útvarů podílely kromě běžných srážkových vod rovněž hlubinné vývěry teplých uhličitých minerálek. K unikátním formám výzdoby patří raftové stalagmity, zvané podle dřívější teorie gejzirové, které vznikly nahromaděním tenkých sintrových destiček na dně jezer kyselky. Dalším jedinečným typem podhladinových hydrotermálních sintrů jsou kulovité povlaky zvané koblihy. Některé stěny jsou bohatě zdobeny keříčkovými drúzy minerálu aragonitu. Důsledkem hydrotermálního procesu je také specifické mikroklima jeskyní, charakterizované nejen celoroční stálou teplotou cca 14,5°C, což je nejvyšší teplota ovzduší ze všech jeskyní v ČR, ale především vývěry oxidu uhličitého CO_2 , který v níže položených partiích vytváří tzv. plynová jezera.¹

Ustanovení § 2 vyhlášky vymezuje územně hranice národní přírodní památky. Ta se rozkládá v ochranném pásmu a vnitřním území přírodních léčivých zdrojů I. stupně lázeňského místa Teplice nad Bečvou. Hranice národní přírodní památky je stanovena uzavřeným geometrickým obrazcem s přímými stranami, jehož vrcholy jsou určeny souřadnicemi udanými v platném souřadnicovém systému S-JTSK.² Seznam souřadnic jednotlivých vrcholů je uveden v příloze č. 1 vyhlášky č. 105/2003 Sb., a to v tom pořadí, jak po sobě následují v obrazci. Grafické znázornění území národní přírodní památky je obsaženo v příloze č. 2.

¹ Šafář J. a kol. (2003): Olomoucko. In: Mackovčín P. a Sedláček M. (eds.): Chráněná území ČR – svazek VI, AOPK ČR + EkoCentrum Brno, str. 44.

² Srovnej nařízení vlády č. 116/1995 Sb., kterým se stanoví geodetické referenční systémy, státní mapová díla závazná na celém území státu a zásady jejich používání.

Mapový podklad, v němž je zakresleno území národní přírodní památky Zbrašovské aragonitové jeskyně, je kromě evidence v ústředním seznamu ochrany přírody na Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR rovněž na Ministerstvu životního prostředí, na Krajském úřadu Olomouckého kraje a na Obecním úřadu Teplice nad Bečvou.

Pro území nové národní přírodní památky pochopitelně platí základní ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, tj. § 35. Jde zejména o základní ochranné podmínky, obsažené v § 35 odst. 2 – změny či poškozování národních přírodních památek či jejich hospodářské využívání, pokud by tím hrozilo jejich poškození, je zakázáno. V souladu se zmocněním v ustanovení § 35 odst. 1 a rovněž § 44 odst. 2 zákona byly vyhláškou č. 105/2003 Sb. stanoveny bližší ochranné podmínky. Pouze s předchozím souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody³ lze

- a) provozovat pro veřejnost zpřístupněné části Zbrašovských aragonitových jeskyní, včetně prodejních a jiných služeb s tím souvisejících,
- b) provádět výzkumnou činnost v jeskyních, jež nezpůsobí změny či poškozování národní přírodní památky,
- c) vstupovat do veřejnosti nepřístupných jeskyní,
- d) provádět změny druhů pozemků,
- e) poskytovat prodejní nebo jiné služby mimo budovy; souhlas se nevyžaduje k prodejnám a jiným službám souvisejícím s lázeňskou péčí nebo provozem jeskyní,
- f) vjíždět vozidly do území národní přírodní památky; souhlas se nevyžaduje u vozidel orgánů veřejné a státní správy při výkonu státní správy, policie, záchranných služeb, obrany státu a veterinární služby, vozidel potřebných pro zajištění péče o lesní nebo zemědělské pozemky či porosty nebo pro správu vodních toků nebo pro zajištění provozu lázní a vozidel vlastníků nebo nájemců pozemků nebo osob jimi pověřených; souhlas se dále nevyžaduje pro jízdu jízdními koly na cyklotrasách vyznačených v terénu,
- g) provádět opravy a rekonstrukce staveb a zařízení; souhlas se nevyžaduje pro opravy a rekonstrukce existujících staveb a zařízení, které se nacházejí v katastrálním území Teplice nad Bečvou na stavebních parcelách evidovaných v katastru nemovitostí pod čísly 66, 71, 73, 74, 75, 87, 121, 122 a 170, pokud se při tom nebude zasahovat do zemského povrchu, a pro využití a obnovu přírodních léčivých zdrojů a stávajících inženýrských sítí na celém území národní přírodní památky,
- h) zřizovat skládky, a to i přechodné,
- i) provádět průzkumné a jiné vrty; souhlas se nevyžaduje pro obnovu přírodních léčivých zdrojů.

³ Zde je mimochodem v textu vyhlášky zřejmě chyba, neboť uvádí odkaz pod čarou č. 3, který odkazuje na § 42 zákona č. 114/1992 Sb., který se ale týká spíše evidence zvláště chráněných území; nicméně příslušným orgánem bude v kontextu zákona o ochraně přírody a krajiny Ministerstvo životního prostředí.

Ministerstvo též využilo dikce § 37 zákona č. 114/1992 Sb. a stanovilo ochranné pásmo národní přírodní památky, je jím část pozemku parc. č. 205/1 v katastrálním území Teplice nad Bečvou, jež neleží na území národní přírodní památky.

Účinnosti nabyla vyhláška č. 105/2003 Sb. dnem jejího vyhlášení, tj. 11. 4. 2003.

Slavnostní odhalení tabule se státním znakem a vyznačením kategorie zvláštní územní ochrany se zúčastnil za přítomnosti televizních kamer i ministr životního prostředí RNDr. Libor Ambrozek. Pro turisty však v současné době jsou Zbrašovské aragonitové jeskyně přechodně uzavřeny z důvodů rekonstrukce. K nejzajímavějším prostorům návštěvní trasy po znovuotevření budou jistě znovu patřit Koblihová síň, Gallašův dóm, Jurikův dóm, Turecký hřbitov, Tunel, Jeskyně smrti či Mramorová síň.

Redakce

12. zástupce ČR na Seznamu světového dědictví UNESCO

Počátkem července zaznamenali čeští vyjednaváci velký úspěch. Na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO byl zapsán již dvanáctý zástupce z České republiky, a sice Třebíčská židovská čtvrť a bazilika svatého Prokopa v Třebíči. Jde o první vysloveně židovskou památku mimo území Izraele, která se na seznam dostala (pražské Židovské město je sice na seznamu již od roku 1992, ale pouze v rámci Historického jádra Prahy).

Dalším kandidátem na zápis do tohoto prestižního seznamu jsou skalní města v Českém ráji. Je ovšem otázka, zda tento zápis nepostrádá smysl, když současně schvaluje Liberecký kraj územní plán kraje, v rámci něhož je naplánována středem Chráněné krajinné oblasti Český ráj čtyřproutá rychlostní komunikace...

V rámci UNESCO byla v roce 1972 v Paříži podepsána Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, jež vstoupila v platnost dnem 17. 12. 1975. ČSFR k Úmluvě přistoupila až v listopadu 1990 a závaznou se pro ni stala 15. února 1991. Vnitrostátními gestory, jak vyplývá již z názvu dokumentu, jsou Ministerstvo kultury a Ministerstvo životního prostředí spolu s Ministerstvem zahraničních věcí. Text Úmluvy a oznámení o přístupu byly publikovány ve Sdělení FMZV pod č. 159/1991 Sb.

Úmluva vytváří účinný systém kolektivní ochrany kulturního a přírodního dědictví výjimečné světové hodnoty.

Cílem Úmluvy je uchování, ochrana a snížení stupně ohrožení světového kulturního a přírodního dědictví a jeho složek, jako nenahraditelného a jedinečného vlastnictví ať již náleží jakémukoliv národu. Předmětem ochrany je za **A/ kulturní dědictví** a za **B/ dědictví přírodní**. Úmluva do nich zařazuje **1/ památníky** (architektonická, sochařská a malířská díla, prvky či struktury archeologické povahy, nápisy, jeskynní obydlí atd.), **2/ skupiny budov** (oddělených či spojených) a **3/ lokality** (kombinovaná

díla přírody a člověka, oblasti archeologických nálezů výjimečné světové hodnoty) na jedné straně a na straně druhé **I/ přírodní jevy** (fyzické a biologické útvary nebo jejich skupiny, mající světovou hodnotu z hlediska estetického či vědeckého), **II/ geologické a fyziografické útvary** (přesně vymezené oblasti, tvořící přirozené místo výskytu ohrožených druhů zvířat a rostlin výjimečné hodnoty) a **III/ přírodní lokality** (přírodní oblasti světové hodnoty z hlediska vědy, péče o zachování přírody nebo přírodní krásy).

Celkem je na seznamu světového dědictví zapsáno 754 míst z celého světa. Tím historicky prvním místem byly Galapážské ostrovy.

Prostředky a formy ochrany jsou povahy jak národní tak i mezinárodní, a to povahy politické, odborné, výchovné, osvětové, ekonomické apod. Právně je v našich podmínkách úmluva zajišťována v podstatě zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

V rámci uchování památek kulturního dědictví byla za Českou republiku do mezinárodního seznamu zapsána historická jádra měst Prahy (1992), Českého Krumlova (1992) a Telče (1992), poutní kostel Sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou (1994), historické jádro Kutné Hory (1995). Dále je zde Lednicko-valtický areál (1996), zámek v Kroměříži s Podzámeckou a květnou zahradou (1998), komplex staveb jihočeského selského baroka v Holašovicích (1998), státní zámek Litomyšl (1998), Olomouc – Čestný sloup Nejsvětější Trojice (2000) a v roce 2002 byla zapsána na seznam funkcionalistická vila Tugendhat v Brně.

Redakce

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Letní škola práva životního prostředí, Barcelona, 14. – 18. 7. 2003

Ve dnech 14. – 18. července 2003 se pod záštitou programu Copernicus a za finanční podpory Evropské komise uskutečnila letní škola práva životního prostředí ve španělské Barceloně. Tato škola byla určena mladým výzkumníkům v oblasti práva životního prostředí, a to jak z členských zemí EU, tak i z přístupujících států. Smyslem týdenní letní školy byla jednak výměna informací a možnost diskuse nad danými tématy a jednak také vzájemné předávání nadšení a motivace do činnosti v této oblasti. To vše probíhalo pod hlavičkou trvale udržitelného rozvoje, což je základní heslo programu Copernicus, a s cílem prosazení této strategie v činnosti univerzit, popř. dalších institucí, jejichž zástupci se školy zúčastnili.

Pokud jde o samotný program Copernicus, jeho platforma je budována na jednotlivých členských univerzitách a jeho základním smyslem je vytvářet prostor pro diskusi nad způsoby a prostředky, jak realizovat trvale udržitelný rozvoj na půdě evropských univerzit, v souladu s Agendou 21.

Vzhledem k tomu, že strategie trvale udržitelného rozvoje je něco, co je nutné určitým způsobem implementovat do života jednotlivců, prostor, který nabízejí univerzitní studijní programy, se zdá být tou správnou cestou. Základem je kooperace, posouvání managementu směrem k trvalé udržitelnosti, inkorporace trvalé udržitelnosti do akademických programů a skrze tuto činnost prezentovat celé společnosti význam a nezbytnost celé strategie.

Podrobnější informace, jakož i chartu programu Copernicus je možné najít na webových stránkách <http://www.copernicus-campus.org>.

Úvodní slovo na letní škole patřilo Prof. Janu Jansovi, který vyzdvihl význam práva životního prostředí v EU a vyjádřil podporu činnosti nové generace právníků v této oblasti. Zároveň poukázal na postavení ochrany životního prostředí na poli evropského práva ve vztahu k hlavnímu původnímu cíli evropské integrace – vnitřnímu trhu a soutěžnímu právu. V tomto srovnání vystupují pravidla obchodní politiky jako primární zájem EU a požadavky ochrany životního prostředí se přidávají teprve postupně. To dokazuje vývoj na mezinárodních fórech, kde se poukazuje na nezbytnost ochrany životního prostředí a prosazuje heslo trvale udržitelného rozvoje.

Prof. Jans uvedl základní nezbytné prvky, které je nutné brát v úvahu při zpracování výzkumných prací v oblasti práva životního prostředí. Těmito prvky je v prvé řadě právě ohled na to, že evropské smlouvy vznikaly původně za účelem stanovení jednotných pravidel mezinárodního trhu, a dále pak na vztah evropské a národní legislativy (přednost evropského práva, přímý účinek apod.). Neméně důležité je respektování toho, že právo životního prostředí stojí na pomezí práva veřejného a soukromého, přičemž nelze opomenout ani jednu z těchto oblastí, že jeho základ je v právu ústavním, a že jde o právní

normy, které se uplatňují na základě principů subsidiarity a proporcionality. Při tvorbě environmentálních výzkumných prací nelze zůstat pouze u evropského práva životního prostředí, ale je třeba nahlédnout také do systému práva mezinárodního, a při transpozici konkrétní normy pak do národního právního kontextu. V neposlední řadě je třeba si uvědomit, že oblast ochrany životního prostředí je sice regulována právem, a tudíž je nutné znát právní aspekty, ale že je nezbytné znát také věcné souvislosti.

Závěrem je tedy možné shrnout, že právník v oblasti práva životního prostředí, chce-li být skutečně dobrým právníkem a zejména právníkem, jehož činnost bude přínosem pro ochranu životního prostředí, nemůže zůstat jen v úzké sféře své profese, ale musí prokázat také schopnost porozumět širokým souvislostem životního prostředí jako celku.

Kromě Prof. Janse vystoupili se svými příspěvky Prof. Ebbesson, Prof. T. Douma a Prof. Moreno. Důraz na jejich vystoupení kladu z toho důvodu, že přijali pozvání na pracovní skupinu – letní školu mladých lidí, jejichž zájem o činnost v oblasti práva životního prostředí, popř. jeho managementu, byl doložen prostřednictvím jejich příspěvků, a že tedy odborná úroveň jejich projevu, jakož i otevřenost nesouhlasným stanoviskům a diskuse o nich, směřovali na „úrodnou půdu“.

Veškeré prezentace, jak ze strany odborníků, tak ze strany účastníků letní školy, byly výsledkem podrobného výzkumu zaměřeného speciálně na některou z oblastí práva životního prostředí.

Témata, která byla probírána se týkala jak základních principů evropského environmentálního práva (proces integrace požadavků ochrany životního prostředí do ostatních politik EU; účast veřejnosti a přístup k soudní ochraně ve věcech životního prostředí; odpovědnost nadnárodních korporací za škody na životním prostředí), tak národních studií jednotlivých složkových oblastí práva životního prostředí (právní otázky nakládání s odpady; úprava nakládání s elektrošrotem – případová studie – Litva; vodní management; španělský národní hydrologický plán; Kjótský protokol; individuální práva v environmentálním právu EU; obchodovatelné emise a další). Není možné a ani vhodné na tomto místě rozebírat jednotlivé příspěvky, protože jejich záběr byl skutečně průřezový a v té které oblasti velice konkrétní. Závěrečnou zprávu bude možné nalézt na výše uvedené internetové adrese, domácí stránce programu Copernicus. Jednotlivé prezentované příspěvky jsou k dispozici v elektronické podobě již v současné době. Výstupem z letní školy bude také souhrnný sborník, v němž budou publikovány všechny prezentované příspěvky v aktualizované, popř. doplněné podobě. Vydání sborníku je plánováno na začátek roku 2004.

Z prezentovaných témat považuji za vhodné vyzdvihnout velice aktuální otázku připravované „Ústavy EU“, jejíž některé body přiblížil ve svém druhém příspěvku Prof. Jans. Výrazná byla zejména jeho kritika postavení ochrany životního prostředí a jejích základních principů v předloženém návrhu. K tomuto tématu doporučuji sborník *The European Convention and the Future of European Environmental Law*, Europa Law Publishing, Groningen 2003, jehož editorem byl Prof. Jans, a který se otázkou připravované ústavy zabývá.

V průběhu diskusí, které navazovaly na jednotlivé příspěvky, a v průběhu pracovních skupin, které uzavíraly každý den letní školy, byla diskutována řada otázek a zformulována shrnující stanoviska, která budou jako výsledná zpráva z letní školy zaslána DG Environment a zveřejněna na internetu. Vzhledem k tomu, že veškerá práce probíhala v přátelském, ale zároveň mezinárodně kritickém prostředí, bylo upozorněno na nedostatky či problémy evropského práva životního prostředí. Jako hlavní problém byla častokrát zmiňována otázka dostatečnosti, resp. nedostatečnosti a úplnosti, resp. neúplnosti transpozice evropských norem do národních legislativ. S tím také úzce souvisí rozsah evropské legislativy v oblasti práva životního prostředí, který se zdá na národní úrovni až neúnosný, jak pokud jde o obsahové tak časové požadavky. Pro oblast životního prostředí tak existují v současné době desítky směrnic, např. pro oblast ochrany ovzduší kolem 40 směrnic, přičemž jejich vydávání, novelizace apod. postrádají pečlivou koordinaci. Jako řešení některých transpozičních problémů se nabízejí přechodná období, ale zůstává otázkou, zda tato jsou dostačujícím řešením pro transformaci národních systémů v jednotlivých sektorech ochrany životního prostředí. Na druhou stranu padla k problému značného počtu směrnic pro oblast životního prostředí poznámka, že jedině takovýto tlak ze strany EU přiměje členské a kandidátské státy k realizaci účinné a srovnatelné ochrany životního prostředí prostřednictvím jejich národních legislativ.

Závěrem bych ráda zhodnotila letní školu z pohledu jejího účastníka. Vzhledem k tomu, že oblast ochrany životního prostředí prostřednictvím práva je polem působnosti zejména pro takové lidi, kteří tuto práci dělají s vnitřním nadšením, byla myšlenka uspořádání letní školy právě pro tuto skupinu osob velice dobrá. Mezi účastníky letní školy byly převážně postgraduální studenti, pro které bylo velikou motivací mít možnost poslechnout si navzájem zkušenosti z jejich činnosti a zároveň vyzkoušet vlastní prezentaci na mezinárodní úrovni. Letní škola byla také místem získání kontaktů po celé Evropě a poznání nových informačních zdrojů. Zvláště cenná byl účast skutečných kapacit – přednášejících v tomto oboru a možnost diskutovat s nimi bez jakýchkoliv zábran o aktuálních otázkách práva životního prostředí v EU a celkově o politice životního prostředí EU a otázkách jejího dalšího vývoje. Samozřejmě, že letní škola měla své důležité poslání jakožto setkání mladých výzkumníků z členských a kandidátských zemí EU s možností porovnání národních úprav a získání zkušeností či inspirace z toho, jakou cestu volí ten který stát. Výměna informací a kontakty, které účast na letní škole přinesla, může být a věřím, že bude využita při budoucí profesní činnosti jednotlivých účastníků.

Zvláštní dík zde patří aktivitám programu Copernicus a jeho propagaci trvale udržitelnosti. Podobně nelze opomenout více než 300 univerzit, mezi nimi i Karlovu univerzitu, které přistoupily k Chartě tohoto programu, a vyšly tím vstříc realizaci kroků umožňujících trvale udržitelný život obyvatel této planety.

JUDr. Tereza Tichá

Konference Lesní právo v porovnání tří zemí: Německo – Polsko – ČR

Ve dnech 19.–20. května 2003 se uskutečnil již sedmý ročník tradiční mezinárodní konference práva životního prostředí ve Středisku mezinárodních setkání (IBZ) St.Marienthal Ostritz v Německu, spolková země Sasko.¹ Letošní téma bylo věnováno lesnímu právu. Konference byla pořádána Mezinárodním vysokoškolským institutem v Zittau, Saskou zemskou nadací pro přírodu a životní prostředí a Akademii nadace a Saským státním ministerstvem životního prostředí a zemědělství.

Nejprve účastníky přivítal ředitel Saské zemské nadace pro přírodu a životní prostředí pan Dietmar Kammerschen, dále Prof. Matthias Kramer, ředitel Mezinárodního vysokoškolského institutu v Zittau a Prof. Hubert Braun ze Saského státního ministerstva životního prostředí a zemědělství.

Poté byly zahájeny přednášky a diskuse prvního tematického okruhu, jímž byly „Základní rysy lesního práva v mezinárodním porovnání“. Postupně byly představeny témata německých kolegů.

Dr. Stefan Wagner, zástupce Německa v International Union of Forestry Research Organizations, sekce Forest Law and Environmental legislation, přednášející na Technické univerzitě v Mnichově „Evropské právo životního prostředí“, přednesl zajímavý příspěvek o rámcových podmínkách pro ekologické lesní hospodářství v evropském komunitárním a německém spolkovém právu. Věnoval se otázkám soustavy Natura 2000, zejména z pohledu ochrany lesních stanovišť, dále otázkám EIA – povinné a fakultativní posuzování zalesňování ploch, SEA – povinnost posuzování lesnických plánů a programů, otázkám ochrany lužních lesů a mokřadů ve smyslu rámcové vodní směrnice, dále se věnoval novému německému zákonu na ochranu přírody z roku 2002 a otázkám novelizace německého lesního zákona. Poukázal též na návrh zásad tzv. dobré lesnické praxe, vypracované Universitou ve Freiburgu.

Prof. Eleonor Oehler, profesorka práva životního prostředí Humboldt-Universität Berlin, Universität in Trier a Technische Universität in Dresden, i přes handicap, kdy po autonehodě přijela na konferenci rovnou z nemocnice, statečně přednesla příspěvek o lesním právu v Německu. Lesní právo v Německu není samostatným odvětvím, není ani uváděno v německé Ústavě. Podle právních teorií je nazíráno systematicky jen jako součást práva životního prostředí např. vedle práva ochrany přírody. Existují vedle německého spolkového lesního zákona i zemské lesní zákony. Německý spolkový zákon vymezuje rámcové podmínky právní úpravy a podrobněji je rozvíjejí jednotlivé zemské zákony. Také v jednotlivých ústavách jednotlivých spolkových zemí nenajdeme zmínky

¹ Z těchto konferencí přinášíme pravidelně informace, viz např. Martin Smolek: Mezinárodní konference o ochraně ovzduší v Ostritz – St. Marienthal, České právo životního prostředí č. 3/2002 (5), nebo Martina Ptáčková: Konference Internationales Umweltrecht, České právo životního prostředí č. 1/2001 (1).

o speciálních ustanoveních lesního práva. V rámci spolkového práva životního prostředí má lesní zákon své vztahy k zákonům o ochraně přírody a krajiny, půdy, vod, udržení čistoty ovzduší, loveckému zákonu a zákonu o územním plánování. Jednotlivé zemské lesní zákony, jakož i spolkový lesní zákon, upravují kromě předmětu a účelu především pojmy les a druhy vlastnictví lesů. Těmi jsou lesy ve státním vlastnictví, spolkovém a soukromém vlastnictví. Dále paní profesorka charakterizovala jednotlivé oddíly spolkového lesního zákona a poukázala na specifika jednotlivých zemských zákonů. Závěrem se věnovala reformě spolkového lesního zákona a vlivům legislativy EU na ochranu přírody na lesní hospodářství v Německu.

Prof. Ernst Ulrich Köpf, profesor lesnické politiky a práva životního prostředí na Technische Universität Dresden a Ludwig-Maximilians Universität München, bývalý zástupce Německa ve FAO v Římě, se věnoval otázkám saského lesního práva s přihlédnutím k povinnostem vlastníků lesních pozemků. Rozebral detailně Saský lesní zákon z roku 1992 a nové nařízení z roku 2003 týkající se soukromých a spolkových lesů. Věnoval se otázkám trvale udržitelného rozvoje hospodaření v lese, péče o les a zachování jeho mimoprodukčních funkcí, sousedským právům a otázkám žádoucí spolupráce vlastníků sousedních pozemků, problematice vázanosti vlastníka právem při hospodaření v lesích, apod.

Vystoupení německých účastníků konference pak doplnily vystoupení polského a českého zástupce, obojí na téma Lesní právo - aktuální stav a budoucí vývoj.

Za polskou stranu vystoupil Prof. Dr. Wojciech Radecki, profesor práva životního prostředí na Institutu právních věd Polské akademie věd ve Wroclavi a Univerzitě ve Wroclawi, člen Vědecké společnosti práva životního prostředí v Polsku, člen Mezinárodní asociace trestního práva, expert polského Sejmu v právních otázkách ochrany životního prostředí. Nejprve stručně uvedl statistické údaje o výměrách lesních ploch v Polsku, a to především z pohledu vlastnické struktury lesních pozemků, děleno na veřejné lesy (státní – uvnitř národních parků a mimo ně – a obecní lesy) a soukromé lesy (ve vlastnictví fyzických osob a pozemkových spolků). Dále se stručně věnoval historii vývoje vlastnictví lesních pozemků ve dvacátém století a především programu privatizace lesů v devadesátých letech dvacátého století. Poté pohovořil o novém zákoně z roku 2001 o zachování národního charakteru strategických přírodních zdrojů země. Za tyto zdroje byly přiřazeny lesy ve státním vlastnictví a přírodní území národních parků. Přičemž ale je dále umožněno, aby lesy ve státním vlastnictví byly nadále na základě zvláštních zákonů privatizovány. Poté se pan profesor věnoval platným polským lesním zákonům, a sice lesnímu zákonu z roku 1991, zákonu z roku 1995 o ochraně zemědělské a lesní půdy, zákonu z roku 2001 o plánování zalesnění zemědělsky užívaných půd, zákonu o lesní dani a zákonu z roku 2001 o reprodukčním materiálu lesních dřevin k zachování a obnově lesa, který však nabude účinnosti až vstupem Polska do EU. Zdůraznil též význam zákona o právu ochrany životního prostředí z roku 2001 a zákona o ochraně přírody z roku 1991. Poté se věnoval důkladně jednotlivým základním principům platného lesního zákona z roku 1991. Prvním z nich je princip obecné ochrany

lesa, dalším je princip stability uchování lesa a lesních pozemků, dále princip kontinuity a rovnovážného využívání všech funkcí lesa a konečně za čtvrté je to princip zvětšování lesních zdrojů. Poté se věnoval důležité otázce plánování v lesním hospodářství. Základem je tzv. lesní směrný plán, který se vypracovává obvykle na 10 let. Systém a obsah je podobný českému lesnímu hospodářskému plánu. Poté se pan profesor věnoval otázkám obecného užívání lesů a ochrany lesa. Obecné užívání lesů je opět podobné jako v českém právu. Ochrana lesa spočívá na dvou základních směrech, na povinnostech vlastníků a uplatňování všeobecných omezení a zákazů. Co se týká deliktů odpovědnosti, lesní zákon nemá žádné sankce a odkazuje na trestní zákon a zákon o přestupcích, kde jsou formulovány sankce velmi rozsáhle. Rovněž se přednášející zastavil u systému veřejné správy v oblasti lesního hospodářství a ochrany lesa, včetně kontroly a dozoru. Závěrem se věnoval zhodnocení 12 let existence lesní legislativy a jejích výhledů de lege ferenda, zde se zaměřil především na otázky právě výše zmíněné reformy veřejné správy.

Za českou stranu vystoupil Doc. JUDr. Milan Damohorský, DrSc., který se ve svém příspěvku věnoval platné právní úpravě dle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích. Nejprve představil tzv. kategorizaci lesů, dále 4 hlavní okruhy systému lesního práva, tj. ochrana pozemků určených k plnění funkcí lesa, obecné užívání, podmínky hospodaření v lese a otázky ochrany před škůdci a jinými škodlivými činiteli. Dále se věnoval hlavním právním nástrojům ochrany lesa, tedy administrativním, koncepčním, ekonomickým a sankčním. Upozornil také na novelizaci trestního zákona, provedenou zákonem č. 134/2002 Sb., s účinností od 1. 7. 2002, která přinesla novou speciální skutkovou podstatu § 181c – Poškození lesa těžbou. Poté zaměřil pozornost na úpravu organizace veřejné správy podle lesního zákona a vedle toho se věnoval též správě lesních pozemků ve vlastnictví státu. Závěrem svého vystoupení se věnoval některým vybraným problémům z hlediska de lege ferenda. Do budoucna bude muset být v české právní úpravě ochrany lesa provedeno ještě několik dílčích změn a úprav, a to ani ne tolik pod vlivem implementace mezinárodního práva či harmonizace práva evropského, ale hlavně jako důsledek právních a věcných nedostatků a problémů domácích. Řešit bude třeba zejména problémy spojené s rozdrobeností pozemkové držby v lesích, ale také vázané na stav lesa a na boj s různými škodlivými činiteli (zejména s kůrovcem). Dořešena není ani kompetenční dvojkolejnost mezi ministerstvy zemědělství a životního prostředí. Značným problémem současné právní teorie, ale zejména aplikační praxe je velmi jednostranně pojatý platný zákon o myslivosti (č. 449/2001 Sb.), který je zaměřen na ochranu a lov zvěře a příliš nepřihlíží jak k zájmům vlastníků lesů, tak i ochrany přírody. Jde zejména o otázky pronájmů honiteb, ale i stavu zvěře a škod na porostech touto zvěří působených. Další okruhy problémů představují i otázky spojené s ochranou přírody, vodním hospodářstvím a ochranou ovzduší, které jsou však do jisté míry řešeny již mimo rámec lesního zákona.

Diskuse ke všem předneseným příspěvkům se týkala nedostatečného prosazování směrnic ES do německé legislativy, zejména směrnice č. 92/43/ES o stanovištích, a s tím spojené soudní řízení před Evropským soudním dvorem, dále otázky zásad správné

odborné lesní praxe, postavení a legislativní zakotvení lesního práva v právním systému, či právní aspekty lesního hospodářského plánování.

Odpolední jednání se neslo ve znamení druhého tématického okruhu, jímž byla „Ekologie a lesní hospodářství v oblastech se zvláštním statusem ochrany“. Postupně byly představeny otázky ochrany přírody ve vztahu k lesnímu hospodářství ve všech třech zemích, a to nejen z hlediska národních legislativ, ale vzhledem k členství (Německo) či brzkém členství (Polsko, ČR) v EU i z pohledu evropské komunitární legislativy v oblasti ochrany přírody, kterou v současné době představuje především Směrnice č. 92/43/EEC, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, zakotvující mimo jiné též podmínky pro vytvoření soustavy zvláště chráněných území NATURA 2000, v jejímž rámci je z hlediska ekosystémů značné množství lesů.

V rámci tohoto bloku přednesl Doc. JUDr. Jaroslav Drobník, CSc. referát na téma Lesní právo a ochrana přírody v ČR. Doc. Drobník se ve svém příspěvku nejprve věnoval historii lesního práva na našem území a vývoji stavu lesa a lesních pozemků. Jádrem jeho vystoupení byla pak analýza jednotlivých právních institutů platného lesního práva, zejména s akcentem na mimoprodukční funkci lesů a souvislostmi s ochranou přírody. V další části příspěvku se pak věnoval ochraně lesních pozemků a lesních porostů v rámci souvisejících právních úprav na ochranu složek životního prostředí a ekosystémů, zejména zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a zákona č. 254/2001 Sb., o vodách. Závěrem nastínil vizi lesního práva ve vztahu k právu ochrany přírody *de lege ferenda*.

Doc. Jerzy Rotko, člen Institutu právních věd Polské akademie věd ve Wroclavi přednášející na Univerzitě ve Wroclawi právo životního prostředí, představil ochranu přírody v Polsku ve vztahu k lesnímu právu. Věnoval se jednotlivým zákazům a příkazům v oblasti hospodaření v lesích na území jednotlivých typů zvláště chráněných území podle zákona o ochraně přírody z roku 1991. V druhé části referátu pak zmínil některé aspekty ochrany přírody ve zvláštních typech lesů podle lesního zákona. Závěrem zdůraznil interpretační roli zákona o ochraně přírody ve vztahu k lesnímu zákonu.

Z příspěvků německých zástupců zaujali zástupci neprávních profesí s příspěvky na téma lesní právo a ochrana přírody v chráněných územích podle evropského a německého práva. V následné diskusi se účastníci konference pak soustředili na otázky konfliktu zájmů lesních hospodářů a ochránců přírody, role práva na informace o stavu životního prostředí, otázky role nevládních organizací v procesu ochrany přírody v lesích či otázky naplňování evropské legislativy, především směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích.

Druhý den pokračovala konference třetím tematickým okruhem „Obhospodařování soukromého lesa a logistika v lesním hospodářství“. Mezi tématy bylo např. „Soukromý les v integracích lesního hospodářství v Sasku“, „Péče o soukromé lesy a kooperace závodů v soukromém a korporáčním lese v Polsku“, či „Koncepce lesnické politiky pro soukromý les v České Republice“. S posledně jmenovaným tématem vystoupil ředitel odboru lesnické politiky Ministerstva zemědělství Ing. Martin Chytrý. Upozornil mimo jiné na Národní lesnický program schválený usnesením vlády dne 13. 1. 2003, který předpoklá-

dá přistoupení ČR do EU a obsahuje již celou řadu evropských lesopolitických aspektů. Základními principy, z nichž národní lesnický program vychází, je obhospodařování lesů trvale udržitelným způsobem, při omezování administrativních zásahů státu na nevyhnutelné minimum, při motivačním působení státní lesnické politiky na podporu veřejných zájmů a při zvyšování odpovědnosti vlastníků lesa za svůj majetek.

Poslední blok se věnoval ekonomickým aspektům lesního hospodářství. Závěrem pak shrnul celé jednání Prof.Kramer z Mezinárodního vysokoškolského institutu v Zittau.

Odpoledne následovala exkurze do místních lesních závodů s praktickými ukázkami problémů v oblasti lesního hospodářství ve státním lese, spolkovém a církevním.

Z konference bude vydán sborník příspěvků.

JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

♠ JUDIKATURA TÝKAJÍCÍ SE PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ♠**Záznam údajů o odsouzení občana ČR v zahraničí za trestný čin proti životnímu prostředí do Rejstříku trestů ČR**

Citováno podle usnesení Nejvyššího soudu ČR č.j. 11 Tcu 142/2002 ze dne 20. 8. 2002.

Podle § 4 odst. 2 zák. č. 269/1994 Sb. se do evidence Rejstříku trestů zaznamenají údaje o odsouzení občana České republiky J. K. rozsudkem Okresního soudu v Ružomberku, Slovenská republika, ze dne 27. 8. 2001, sp. zn. 1 T 86/01, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Žilině ze dne 7. 11. 2001, sp. zn. 2 To 524/01, a to pro trestné činy porušování ochrany rostlin a živočichů podle § 181c odst. 1 písm. a) a pytláctví podle § 181d odst. 1 trestního zákona Slovenské republiky, k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců, trestu vyhoštění z území Slovenské republiky a trestu propadnutí věci – plátěného ruksaku zelené barvy, plastové krabice červené barvy vystlané molitanem s průhledným víkem, dalekohledu zn. Carl Zeiss 7x50 v. č. 4900947, dvou kusů kovových lesnických stupaček a červeného plátěného opasku.

Poznámky:

Nejvyšší soud České republiky projednal dne 20. srpna 2002 v neveřejném zasedání návrh Ministerstva spravedlnosti České republiky na zápis odsouzení cizozemským soudem do evidence Rejstříku trestů České republiky a rozhodl návrhu vyhovět.

Rozsudkem Okresního soudu v Ružomberku (Slovenská republika), ze dne 27. 8. 2001, sp. zn. 1 T 86/01, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Žilině ze dne 7. 11. 2001, sp. zn. 2 To 524/01, byl občan České republiky J. K. uznán vinným trestnými činy porušování ochrany rostlin a živočichů podle § 181c odst. 1 písm. a) a pytláctví podle § 181d odst. 1 trestního zákona Slovenské republiky. Uvedených trestných činů se podle zjištění soudu dopustil tím, že dne 4. května 2001 okolo 17.00 hod. v katastru obce L. R., okres R., kam přijel z České republiky ve svém osobním motorovém vozidle zn. Ford Escort, v dolině zvané N. R. pod lyžařským vlekem vozidlo odstavil a vzal z něj ruksak s dalekohledem, speciální plátěný opasek s kovovými chytý, plátěným lanem a kovovou karabinkou, dvě lesnické stupačky s kovovými trny a řemeny a krabici přířipso-be-nou k přenosu vajec pernaté zvěře. Pěšky přišel v horském terénu ke stromu, na kterém hnízdil orel skalní (*Aquila chrysaetos*), kde pomocí přineseného vybavení vyšplhal na strom k hnízdu, ve kterém se nacházela dvě mláďata orla skalního. Přestože je tento druh celoročně chráněný, vzal z hnízda a odnesl s sebou starší a silnější mládě, čímž ohrozil populaci orla skalního.

Za tento trestný čin byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců, trestu vyhoštění z území Slovenské republiky a trestu propadnutí věci – plátěného ruksaku

zelené barvy, plastové krabice červené barvy vystlané molitanem s průhledným víkem, dalekohledu zn. Carl Zeiss 7x50 v. č. 4900947, dvou kusů kovových lesnických stupáčků a červeného plátěného opasku.

Dne 30. 7. 2002 pod sp. zn. 1371/2002-MO-M podalo Ministerstvo spravedlnosti České republiky podle § 4 odst. 2 zák. č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů (dále jen zákon), Nejvyššímu soudu České republiky návrh na zapsání výše uvedeného odsouzení slovenského soudu do evidence Rejstříku trestů České republiky. Nejvyšší soud České republiky věc přezkoumal a shledal, že jsou splněny zákonné podmínky pro zápis odsouzení cizozemským soudem do evidence Rejstříku trestů. Podle § 4 odst. 1 zákona se do evidence Rejstříku trestů zaznamenávají údaje o odsouzení cizozemským soudem, jestliže o uznání rozsudku takového soudu rozhodl podle § 384a odst. 1 trestního řádu Nejvyšší soud ČR. Podle § 4 odst. 2 zákona může však Nejvyšší soud ČR na návrh Ministerstva spravedlnosti ČR rozhodnout, že se do evidence Rejstříku trestů zaznamenají též údaje o jiném odsouzení občana České republiky cizozemským soudem, jestliže se týká činu, který je trestným i podle právního řádu České republiky, a zápis do evidence je odůvodněn závažností činu a druhem trestu, který za něj byl uložen. Z podaného návrhu a z obsahu připojeného spisového materiálu vyplývá, že odsouzený je občanem České republiky, který byl odsouzen cizozemským soudem, přičemž odsouzení se týká skutku, který vykazuje znaky trestného činu i podle právního řádu České republiky (trestný čin pytláctví podle § 178a trestního zákona). Tím jsou splněny formální podmínky ustanovení § 4 odst. 2 zákona.

Kdyby se tento případ stal např. až v roce 2003, přihlížel by Nejvyšší soud ČR jistě i ke znakům jiného trestného činu podle právního řádu ČR, a sice § 181f trestního zákona – Neoprávněné nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami. To ovšem nabylo účinnosti až 1. 7. 2002, přičemž pachatel se skutku dopustil v roce 2001.

V posuzované věci jsou dány ovšem i podmínky materiální povahy. J. K. bez příslušného oprávnění ulovil (odchytil) zvěř a tuto přechovával, jednalo se přitom o zvláště chráněný druh živočicha spadajícího do kategorie druhů kriticky ohrožených. Škodlivě tím zasáhl do přirozeného vývoje a tak přispěl k ohrožení populace orla skalního ve Slovenské republice. Závažnost činu je zde tedy zřejmá. Pokud jde o druh trestu, byl mu uložen zejména nepodmíněný trest odnětí svobody v nikoli zanedbatelném trvání. Lze tedy dovodit, že podmínky ustanovení § 4 odst. 2 zákona týkající se závažnosti činu a druhu uloženého trestu jsou splněny.

Z uvedených důvodů proto Nejvyšší soud České republiky návrhu Ministerstva spravedlnosti České republiky vyhověl.

Je třeba poukázat na skutečnost, že se jednalo v případě slovenských soudů o první z několika případů trestných činů proti ochraně ohrožených živočichů, kterých se v posledních letech dopustili čeští občané, který skončil uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody uloženého slovenským soudem. Předchozí případy končily buď podmíně-

ným trestem odnětí svobody a nebo pouhým vyhoštěním do ČR, bez následného potrestání českými soudy. Oblíbeným terčem útoků pachatelů trestných činů jsou v posledních letech na Slovensku zejména kriticky ohrožené druhy dravých ptáků, jako orel skalní, orel královský, sokol stěhovavý, raroh, luňák červený, atd. Většina z nich je chráněna též mezinárodně na základě Washingtonské úmluvy CITES o mezinárodním obchodě ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin. Nezákonný obchod s těmito ptáky je lukrativní jak z chovatelského, tak i z finančního hlediska, cena orla skalního na černém trhu může dosáhnout až čtvrt milionu korun.¹

Douška závěrem: Pravomocně odsouzený občan ČR J.K. byl v té době členem Klubu sokolníků ČMMJ, zájmového sdružení občanů ČR zabývajících se sokolnictvím. Po rozsudku byl z Klubu sokolníků vyloučen. Po nabytí účinnosti nového českého zákona o myslivosti, který zakotvil několik paragrafů týkajících se sokolnictví, mimo jiné i možnost tuto zájmovou činnost vykonávat pouze jako člen sokolnické organizace (§ 44 odst. 2 zákona č. 449/2001 Sb.), byl pan J. K. do Klubu sokolníků za člena opět přijat...

JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

¹ Pro zájemce o tuto problematiku doporučujeme článek Ján Zuskin: Nový právny nástroj na potlačanie kriminality na úseku ohrozených voľne žijúcich organizmov v slovenskom právnom poriadku. České právo životního prostředí č. 2/2002 (4), str. 66–74.

RECENZE A ANOTACE

The European Convention and the Future of European Environmental law – Proceedings of the Avosetta Group of European Environmental Lawyers: Jan H. Jans (editor): Europa Law Publishing, Groningen, 2003, 136 s. – ISBN 90-76871-13-2

Avosetta Group je malá neformální skupina ekologicky zaměřených právníků, jejichž hlavním cílem je rozvoj práva ochrany životního prostředí v Evropské Unii a jejích členských zemích (www.avosetta.org). V říjnu minulého roku uskutečnila setkání na téma “The European Convention and the Future of European Environmental Law”, přičemž příspěvky přednesené na tomto setkání tvoří hlavní obsah výše uvedené publikace. Pozornost je věnována především základním principům a institucionálnímu zajištění ochrany životnímu prostředí v EU a vztahům mezi EU a dalšími subjekty (členské státy EU, mezinárodní organizace, veřejnost) aktivními při ochraně životního prostředí. Publikaci uzavírá text rezoluce přijatý v rámci setkání, jejímž obsahem jsou doporučení na úpravu návrhu textu Ústavy EU, zaručující ochranu životního prostředí na odpovídající úrovni.

Jednotlivé příspěvky:

Environmental Principles in Community Law (*Gerd Winter*)

The Right to a Clean Environment in the Constitution of the European Union (*Florian Ermacora*)

Division of Competence between Member States and the EC (*Astrid Epiney*)

EU Environmental Policy and the Civil Society (*Jan H. Jans*)

The EC's external Competence and the Protection of the Environment (*Massimiliano Montini*)

The Future Role of the ECJ in the Development of European Environmental Law (*Ludwig Krämer*)

Enlargement and its Consequences for EU Environmental Law (*Gyula Bandi*)

Redakce

Milan Damohorský a kolektiv: Právo životního prostředí. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, 513 stran, ISBN 80-7179-747-2.

První vydání učebnice práva životního prostředí zpracované širším týmem autorů katedry práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze reaguje především na poslední legislativní vývoj v tomto mladém oboru českého, mezinárodního i evropského komunitárního práva a dále i na nejnovější výsledky vědeckého bádání

na tomto poli. Jejím obsahem je jak obecná část práva životního prostředí dotýkající se zejména základních principů, východisek, koncepcí a pramenů, tak i část zvláštní, pojednávající o právních úpravách nástrojů a prostředků ochrany životního prostředí, jednotlivých jeho složek a ekosystémů, ale i zdrojů ohrožení tohoto prostředí.

Součástí učebnice jsou i rozsáhlé partie zabývající se vztahem českého práva životního prostředí k mezinárodnímu právu a zejména k právu Evropské unie na tomto úseku. Nechybí ani rozsáhlý aparát citací a literárních pramenů, včetně zdrojů internetových.

Předmluvu napsal přední evropský odborník na právo životního prostředí Prof. Dr. Michael Kloepper, profesor na Humboldtově univerzitě v Berlíně a vedoucí Výzkumného centra pro právo životního prostředí na této univerzitě.

Redakce

Petr Petržílek – Tereza Tichá: Předpisy o integrované prevenci a omezování znečišťování, 1. vydání – Praha: ABF, a. s., Nakladatelství ARCH, 2003 – 352 s., ISBN 80-86165-68-X

Právní úprava integrované prevence a omezování znečišťování, vstupující do povědomí pod zkratkou IPPC (z angl. *Integrated Pollution Prevention and Control*) a integrovaného registru znečišťování jsou předmětem výše uvedené publikace. Čtenáři se dostává do rukou první ucelený text věnovaný v českém právním řádu zcela nové právní úpravě zakotvené v zákoně č. 76/2002 Sb. (zákon o IPPC) a jeho prováděcích právních předpisech. Autoři se zaměřili především na provozovatele zařízení spadajících pod režim zákona o IPPC a pracovníky veřejné správy v této oblasti. Publikace proto obsahuje nejenom komentář ke zmíněnému zákonu a jeho prováděcím předpisům, ale zejména úvodní výklad věnovaný základním principům a instrumentáriu nové právní úpravy a osvětlení vazeb na již existující právní předpisy z oblasti ochrany životního prostředí. Text je doplněn řadou tabulek a schémat s cílem co nejvíce zpřístupnit a osvětlit poměrně složitou právní materii. V publikaci čtenář rovněž nalezne vybraná ustanovení souvisejících zákonů a texty příslušných mezinárodních a komunitárních právních předpisů, ze kterých zákon o IPPC vychází.

Redakce

Milan Damohorský – Vojtěch Stejskal (edit.): Koncepční nástroje ochrany životního prostředí z pohledu práva. Sborník z konference. Praha. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, ediční středisko, 2003, 206 stran. ISBN 80-85889-47-1

Sborník z konference na Právnické fakultě v Praze konané ve dnech 24. až 26. října 2002 předkládá 18 příspěvků přednesených českými, polskými a slovenskými odborníky na právo životního prostředí. Závěrem je doplněna rozsáhlá doporučená literatura týkající

se daných témat. Publikace vyšla ve spolupráci s Českou společností pro právo životního prostředí. Texty jednotlivých příspěvků jsou v originálních jazycích.

Jednotlivé příspěvky:

Soňa Košičiarová: Konceptné nástroje a rozhodovacia činnosť orgánov ochrany životného prostredia

Jerzy Sommer: Charakter prawny planów w zakresie ochrony środowiska

Halina Lisicka: Programy ochrony środowiska jako narzędzie polityki ochrony środowiska

Katarzyna Kobielska: Polityka ochrony środowiska w strategii rozwoju gminy

Milan Damohorský: Konceptní nástroje ochrany životního prostředí v českém právu

Filip Dienstbier: Procesněprávní aspekty vytváření a užití koncepčních nástrojů ochrany životního prostředí

Milan Pekárek: Územní plánování – jeho postavení a úloha při ochraně životního prostředí a jeho vztahy k dalším koncepčním nástrojům ochrany životního prostředí z pohledu práva

Milan Štefanovič: Právna úprava ochrany pôdy v Slovenskej republike

Jaroslav Drobník: Konceptní nástroje ochrany lesa v českém právu

Wojciech Radecki: Plany ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych w Polsce

Vojtěch Stejskal: Konceptní nástroje ochrany přírody a krajiny

Jan Jerzmanski: Planowanie w gospodarce odpadami

Michal Sobotka: Konceptní nástroje v oblasti odpadového hospodářství

Jerzy Rotko: Planowanie w gospodarce wodnej

Jana Dudová: Konceptní nástroje v oblasti ochrany vod

Ilona Jančářová: Konceptní nástroje v ochraně ovzduší

Paweł Bojarski: Programy ochrony powietrza

Ivana Průchová: Základní právní prostředky na úseku atomového havarijního plánování

Redakce

10TH Anniversary of the Institute for Environmental Policy „Approximation: The never ending story“ 30—31 October 2002 Prague, Czech Republic Conference Proceedings Published by the Institute for Environmental Policy, p.b.o. Praha 2003

V roce 2002 oslavil Ústav pro ekopolitiku, o.p.s. deset let od svého založení. V říjnu 2002 uspořádal při této příležitosti dvoudenní mezinárodní seminář „Sbližování práva životního prostředí ČR s právem EU – nikdy nekončící proces“ a zároveň vydal sborník. Publikace obsahuje příspěvky českých a zahraničních odborníků a byl vydán v anglickém jazyce s českým resumé.

Jednotlivé příspěvky:

Gyula Bándi: Enlargement and its consequences for EU environmental law

Gyula Bándi: Liability for environmental damage – the Hungarian experience

Jan Dusík: Recent issues of transposition of EC environmental legislation in the Czech Republic

Elisabeth Freytag: Experiences of the approximation process in Austria.

Ludwig Krämer: Liability for damage to the environment and the European Union.

Han Somsen: EC law and environmental protection: an assesment of the impact of the European Court of Justice.

Peter Tjan: Implications of EU legislation for industries in accession countries

Annex I

Treaty establishing the European Community (extract)

Annex II

Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the environmental liability with regard to the prevention and restoration of environmental damage

Annex III

Preliminary draft of Treaty, establishing a Constitution for Europe

Redakce

Petr Roth (edit.): Legislativa Evropských společenství v oblasti územní a druhové ochrany přírody (směrnice 79/409/EHS, směrnice 92/43/EHS, rozhodnutí 97/266/ES). Ministerstvo životního prostředí, Praha 2003, 181 stran. ISBN 80-7212-222-3

Publikace obsahuje vedle obecných komentářů především anglickou verzi dvou základních právních předpisů ochrany přírody ES (směrnici o ptácích a směrnici o stanovištích) a rozhodnutí 97/266/ES, o úpravě informací o lokalitách navrhovaných pro soustavu NATURA 2000, týkající se této problematiky, včetně paralelního oficiálního českého překladu textu zpracovaného Koordinačním a revizním centrem Úřadu vlády ČR. Editor podle svých slov tak zamýšlel přinést pomoc v diskusích, zda ta či ona česká interpretace skutečně odpovídá originálu, platnému v právu EU. Publikace navazuje na starší publikaci Jan Hora (edit.): Legislativa EU a ochrana přírody. ČSO, Praha 1998. Liší se ovšem právě zařazením originálního znění právních předpisů a revidovaného oficiálního českého překladu a také zařazením zmíněného rozhodnutí. Neobsahuje však na druhou stranu tolik odborného komentáře jako ona publikace z roku 1998. V předmluvě upozorňuje editor na kontroverzní problém překladu termínu „Natura 2000 network“, kdy oficiální revidovaný překlad posvěcený Úřadem vlády zní „sít' Natura 2000“, ale odborná veřejnost nedoporučuje používat tento zavádějící termín a nadále prosazuje používat překlad „soustava NATURA 2000“.

Redakce

PŘEHLED NOVÉ LEGISLATIVY

Sbírka zákonů 05/2003-07/2003

229/2003 Sb. – Zákon, kterým se mění zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů – částka 79.

226/2003 Sb. – Zákon, kterým se mění zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 505/1990 Sb., o metrologii, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů – částka 79.

219/2003 Sb. – Zákon o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby) – částka 79.

206/2003 Sb. – Oznámení prezidenta republiky o vyhlášení výsledků referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii konaného ve dnech 13. června 2003 a 14. června 2003 – částka 74.

205/2003 Sb. – Nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2003 ve věci návrhu na zrušení obecně závazné vyhlášky obce Vražné č. 02/2001 o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů z 12. prosince 2001 – částka 73.

197/2003 Sb. – Nařízení vlády o Plánu odpadového hospodářství České republiky – částka 70.

195/2003 Sb. – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 432/2001 Sb., o dokladech žádosti o rozhodnutí nebo vyjádření a o náležitostech povolení, souhlasů a vyjádření vodoprávního úřadu – částka 69

190/2003 Sb. – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 287/1999 Sb., o veterinárních požadavcích na živočišné produkty, ve znění pozdějších předpisů – částka 66.

185/2003 Sb. – Vyhláška o vyřazování jaderného zařízení nebo pracoviště III. nebo IV. kategorie z provozu – částka 64.

175/2003 Sb. – Zákon, kterým se mění zákon č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech, ve znění pozdějších předpisů – částka 63.

167/2003 Sb. – Vyhláška, kterou se stanoví vzor ohlášení a potvrzení o zařazení do evidence využití zemědělské půdy podle užívatelských vztahů – částka 61.

163/2003 Sb. – Usnesení Poslanecké sněmovny k zákonu o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách), přijatému Parlamentem dne 18. dubna 2003 a vrácenému prezidentem republiky dne 13. května 2003 – částka 61.

162/2003 Sb. – Zákon o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách) – částka 61.

159/2003 Sb. – Vyhláška, kterou se stanoví povrchové vody využívané ke koupání osob – částka 60.

158/2003 Sb. – Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 298/2000 Sb., kterou se stanoví seznam vinařských obcí, seznam viničních tratí a jejich vymezení, ve znění pozdějších předpisů – částka 59.

157/2003 Sb. – Vyhláška, kterou se stanoví požadavky pro čerstvé ovoce a čerstvou zeleninu, zpracované ovoce a zpracovanou zeleninu, suché skořápkové plody, houby, brambory a výrobky z nich, jakož i další způsoby jejich označování – částka 59.

149/2003 Sb. – Zákon, o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin) – částka 57.

148/2003 Sb. – Zákon o konzervaci a využívání genetických zdrojů rostlin a mikroorganismů významných pro výživu a zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o genetických zdrojích rostlin a mikroorganismů) – částka 58.

140/203 Sb. – Vyhláška o plánování v oblasti vod – částka 53.

139/2003 Sb. – Vyhláška o evidenci stavu povrchových a podzemních vod a způsobu ukládání údajů do informačního systému veřejné správy – částka 53.

138/2003 Sb. - Nařízení vlády, kterým se stanoví vzor služebního průkazu zaměstnanců orgánů ochrany veřejného zdraví – částka 53.

131/2003 Sb. – Zákon, kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – částka 50.

128/2003 Sb. – Zákon, kterým se mění zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů (zákon o Státním zemědělském intervenčním fondu), a zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů – částka 48.

Sbírka mezinárodních smluv 05/2003- 07/2003

74/2003 Sb. m. s. – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dodatkového protokolu k Dohodě mezi Českou republikou a Mezinárodní agenturou pro atomovou energii o uplatňování záruk na základě Smlouvy o nešíření jaderných zbraní – částka 33.

65/2003 Sb. m. s. - Sdělení Ministerstva zahraničních věcí, kterým se doplňují sdělení č. 159/1997 Sb., č. 186/1998 Sb., č. 54/1999 Sb., č. 93/2000 Sb. m. s. a č. 6/2002 Sb. m. s. o vyhlášení přijetí změn a doplňků Přílohy A – Všeobecná ustanovení a ustanovení týkající se nebezpečných látek a předmětů a Přílohy B – Ustanovení o dopravních prostředcích a o přepravě Evropské dohody o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (ADR) – částka 29

58/2003 Sb. m. s. – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Finančního memoranda – Smlouva mezi Evropskou komisí a Českou republikou o poskytnutí pomoci formou nástroje předvstupních strukturálních politik (ISPA) pro níže uvedené opatření: Modernizace čistíčky odpadních vod a kanalizačního systému v Jihlavě v České republice – částka 28.

64/2003 Sb. m. s. – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Finančního memoranda – Smlouva mezi Evropskou komisí a Českou republikou o poskytnutí pomoci formou nástroje předvstupních strukturálních politik (ISPA) pro níže uvedené opatření: Rekonstrukce systému zásobování pitnou vodou, výstavba kanalizačního systému, rekonstrukce úpravní vod a čistíren odpadních vod v regionu Podkrušnohoří (severní Čechy v České republice) – částka 28.

63/2003 Sb. m. s. – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Finančního memoranda týkajícího se technické podpory jaderného dozoru při hodnocení havarijní analýzy reaktorů VVER 440/213 pro licenční účely: Omezení kritičnosti kyselinou boritou a události během stavů s nízkou úrovní výkonu a při odstávce – částka 28.

61/2003 Sb. m. s. – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Finančního memoranda – Smlouva mezi Evropskou komisí a Českou republikou o poskytnutí pomoci formou nástroje předvstupních strukturálních politik (ISPA) pro níže uvedené opatření: Modernizace kanalizačního systému v Olomouci v České republice – částka 28.

Zásady pokynů pro autory příspěvků do časopisu České právo životního prostředí:

I. Členění práce:

Rukopis článku musí obsahovat:

- 1) název příspěvku;
- 2) nezkrácené jméno a příjmení autora včetně titulů;
- 3) text příspěvku v rozsahu minimálně 4 normostran v češtině nebo slovenštině, popř. v angličtině, němčině, francouzštině, polštině, španělštině, italštině;
- 4) seznam literatury citované v textu;
- 5) na závěr název článku v překladu do angličtiny/němčiny a resumé v angličtině/němčině.

II. Rukopis:

Rukopis včetně obrazových příloh je nutno dodat:

- 1) v 1 exempláři, na papíru formátu A4, 30 řádek o 60 až 70 úhozech na řádku, řádkování jednoduché a dále
- 2) v 1 exempláři na disketě v editoru Word 6.0 nebo 7.0 nebo RTF (Rich Text Format) s jednou vytištěnou kopií (nebo lze zaslat e-mailem na adresu Společnosti: **CSPZP@seznam.cz**).

V rukopisu žádáme označit pasáže, jež by měly být tištěny kurzívou, tučně nebo podtrženě, u titulků žádáme uvést velikost písma, v případě, že půjde o odlišnou velikost, než u normálního textu. Dále žádáme uvést současné povolání autora, popř. e-mail či jiné spojení, písemný souhlas se zveřejněním těchto údajů v příslušném čísle časopisu a spojení pro zaslání korektur a autorského výtisku.

III. Obrazové přílohy:

Za obrazové přílohy se považují zejména tabulky, fotografie, obrázky. Obrazové přílohy zařaďte za rukopis jednotlivě na zvláštních listech, s popisem umístění v rámci článku a vysvětlujícím textem k obrazovým přílohám včetně jeho případného překladu do angličtiny/němčiny.

IV. Citace literatury:

V seznamu použité literatury uvádějte jen v textu citované práce. Způsob citace používejte obvyklý ve vědecké práci.

